

Ouderenwijzer 2010

Ouderenwijzer 2010

De positie van Haagse senioren in kaart gebracht

Colofon

Uitgave

Gemeente Den Haag
Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn
Postbus 12 652
2500 DP Den Haag

Den Haag, oktober 2010

Onderzoek

Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn
Productgroep Onderzoek & Integrale Vraagstukken
Sonja van der Neut

Informatie

Contactpersoon onderzoek:
Sonja van der Neut
Tel. (070) 353 5368

Contactpersoon beleid:
Bob Meerstadt
Tel. (070) 353 5527

Voorwoord

Met plezier bied ik u hierbij de rapportage 'Ouderenwijzer 2010. De positie van Haagse senioren in kaart gebracht' aan.

De wens voor het opzetten van de Ouderenwijzer komt voort uit een van de actiepunten uit de beleidsnota 'Oud en Wijs genoeg, seniorenbeleid 2008-2010'. Om te bepalen of het uitgezette beleid slaagt en om te bepalen in hoeverre nieuwe beleidsimpulsen nodig zijn, is het beschikken over voldoende informatie van belang.

Veel van de informatie ligt voor het oprapen; jaarlijks worden meerdere onderzoeken uitgevoerd, waarbij ook de 55-plussers van Den Haag hun stem kunnen laten horen. Nog niet eerder was deze informatie echter overzichtelijk in één rapportage opgenomen.

In deze eerste Ouderenwijzer wordt een beeld geschetst van de positie van 55-plussers in Den Haag op het gebied van gezondheid, waardering voor de leefomgeving/woonsituatie, financiële positie, deelname aan de maatschappij en beschikbaarheid en bereik van voorzieningen voor ouderen in Den Haag. Er wordt niet alleen gekeken naar de situatie zoals die nu is, maar ook naar ontwikkelingen en mogelijke trends.

De uitkomsten, ontwikkelingen en trends die in de Ouderenwijzer naar voren komen zijn soms verrassend en bieden nieuwe inzichten, maar sluiten in andere gevallen juist ook aan bij bestaande beeldvorming. Daarnaast biedt de Ouderenwijzer ook input voor discussies met ouderen in Den Haag.

Ontwikkelingen waar we in Den Haag rekening mee moeten houden zijn onder meer dat de groep 55-plussers in Den Haag zal blijven groeien en een steeds groter deel van de Haagse bevolking zal gaan uitmaken. De gemiddelde leeftijd van deze groep zal toenemen. De seniorenpopulatie gaat voor een groter deel dan nu het geval is, bestaan uit mannen. Vrouwen blijven binnen de groep senioren wel in de meerderheid. Belangrijk is ook dat het aandeel migrantenouderen (naar verwachting) zal gaan toenemen. Op financieel gebied en in de leefomgeving zijn de ontwikkelingen minder gunstig. Er wordt door senioren vaker aangegeven dat hun financiële positie is verslechterd. Ook geven senioren aan dat de sociale cohesie in de woonbuurt is verslechterd.

Er is ook positief nieuws. Uit de monitor blijkt dat een belangrijk deel van de 55-plussers zich inzet voor de maatschappij, hetzij via werk dan wel via vrijwilligerswerk en/of mantelzorg. Met name op het punt van vrijwilligerswerk is nog een wereld te 'winnen'. Een deel van de 55-plussers die nu geen vrijwilligerswerk doen, zou dit wel willen. Daarnaast zou een deel vaker vrijwilligerswerk willen doen dan ze nu doen.

55-plussers vinden steeds meer hun weg naar de verschillende voorzieningen in Den Haag; het gebruik neemt toe. Tegelijkertijd moeten we constateren dat de bekendheid van de verschillende voorzieningen niet altijd even groot is.

De ontwikkelingen die in de Ouderenwijzer naar voren komen bieden nieuwe kansen en uitdagingen voor het seniorenbeleid in Den Haag. Ook in de toekomst zullen we deze informatie blijven verzamelen.

De Ouderenwijzer geeft voldoende aanleiding om op tal van terreinen de handen uit de mouwen te steken.

Ik hoop dat de Ouderenwijzer ook voor u een bron van inspiratie zal zijn en dat u de in dit rapport gepresenteerde gegevens ook goed bij uw eigen activiteiten kunt gebruiken.

Karsten Klein
Wethouder van Jeugd, Welzijn en Sport

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	- 5 -
1.1	Aanpak, doelgroep en gebruikte bronnen	- 5 -
1.1.1	Onderzoeksaanpak	- 5 -
1.1.2	Doelgroep	- 5 -
1.1.3	Gebruikte bronnen	- 6 -
1.2	Opzet rapportage	- 6 -
2	DEMOGRAFISCHE KENMERKEN	- 7 -
2.1	Aantal ouderen in Den Haag	- 7 -
2.2	Kenmerken van de Haagse ouderen	- 7 -
2.2.1	Leeftijd	- 7 -
2.2.2	Sekse	- 8 -
2.2.3	Etniciteit	- 9 -
2.2.4	Samenstelling huishoudens	- 10 -
2.3	Waar wonen Haagse ouderen?	- 11 -
2.3.1	Spreiding over de stad	- 11 -
2.3.2	Spreiding per stadsdeel	- 13 -
3	HOE GAAT HET MET DE HAAGSE OUDEREN?	- 15 -
3.1	Waardering gezondheid	- 15 -
3.1.1	Handicap of chronische aandoening	- 15 -
3.1.2	Ervaren beperkingen	- 16 -
3.1.3	Mantelzorg	- 17 -
3.1.4	Sportdeelname	- 17 -
3.2	Waardering leefomgeving / woonsituatie	- 18 -
3.2.1	Waardering van de woonbuurt	- 18 -
3.2.2	Waardering van de woning	- 21 -
3.3	Financiële positie	- 22 -
3.3.1	Rondkomen	- 22 -
3.3.2	Gebruik inkomensondersteunende voorzieningen	- 24 -
3.4	Maatschappelijke participatie en sociale contacten	- 25 -
3.4.1	Maatschappelijke inzet	- 25 -
3.4.2	Deelname aan activiteiten	- 27 -
3.4.3	Eigen beleving sociale contacten	- 29 -
3.5	Nadere analyse van de uitkomsten	- 29 -
3.5.1	Waardering gezondheid	- 30 -
3.5.2	Waardering leefomgeving / woonsituatie	- 32 -
3.5.3	Financiële positie	- 34 -
3.5.4	Maatschappelijke participatie en sociale contacten	- 36 -
4	VOORZIENINGEN VOOR OUDEREN IN DEN HAAG	- 39 -
4.1	Bekendheid met voorzieningen	- 39 -
4.2	Bereik van voorzieningen en organisaties	- 42 -
4.2.1	Voorzieningen gericht op het geven van informatie en advies	- 42 -
4.2.2	Inkomensondersteunende voorzieningen	- 44 -
4.2.3	Voorzieningen gericht op sociale contacten en activiteiten	- 45 -
4.2.4	Voorzieningen gericht op mobiliteit	- 46 -
4.2.5	Overige voorzieningen	- 47 -
4.3	Voorzieningenaanbod in kaart	- 47 -
5	SAMENVATTING EN CONCLUSIE	- 57 -
5.1	Demografische kenmerken	- 57 -
5.2	Hoe gaat het met de Haagse ouderen?	- 58 -
5.3	Voorzieningen voor ouderen in Den Haag	- 61 -
5.4	Conclusie	- 62 -

1 Inleiding

In december 2008 is de beleidsnota 'Oud en Wijs genoeg, seniorenbeleid 2008-2010' uitgebracht door de beleidsafdeling MZV van de Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn (OCW) van de gemeente Den Haag.

Eén van de actiepunten die in de beleidsnota wordt geformuleerd is 'het beschikken over informatie die nodig is om te bepalen of het beleid slaagt en in hoeverre nieuwe beleidsimpulsen nodig zijn'.

De beleidsafdeling MZV heeft in het kader hiervan de Productgroep Onderzoek en Integrale Vraagstukken (OIV), de onderzoeksafdeling van de Dienst OCW, gevraagd een monitor op te zetten. De vraag hierbij is in feite: 'Doen we, met het huidige beleid, de goede dingen en leidt dit tot een grotere zelfredzaamheid en participatie van ouderen?'.

Omdat deze vraag niet eenvoudig en eenduidig te beantwoorden is, is er voor gekozen om deze eerste monitor te richten op de situatie van Haagse ouderen op dit moment. Om trends in de situatie van ouderen in Den Haag te kunnen ontdekken wordt ook gekeken naar de situatie van Haagse ouderen in voorgaande jaren.

De vraag die in deze rapportage centraal staat is:

'Wat is de situatie van Haagse ouderen op dit moment en hoe is deze in vergelijking met voorgaande jaren?'

Om deze vraag te beantwoorden wordt gekeken naar een aantal verschillende aspecten; de gezondheid van ouderen, hun waardering voor hun leefomgeving/woonsituatie, hun financiële positie en hun deelname aan de maatschappij. Daarnaast wordt ook bekeken welke voorzieningen voor ouderen er in Den Haag zijn en wordt er gekeken naar de bekendheid en het bereik van deze voorzieningen.

Omdat het belangrijk is om te weten over wie we het hebben, wordt eerst een korte typering van de groep ouderen gegeven.

1.1 AANPAK, DOELGROEP EN GEBRUIKTE BRONNEN

1.1.1 Onderzoeksaanpak

Omdat er binnen de gemeente Den Haag (jaarlijks) diverse onderzoeken worden gehouden onder de Haagse bevolking is er voor gekozen om voor de Ouderenwijzer gebruik te maken van reeds bestaande bronnen/onderzoeken en niet om een nieuw onderzoek uit te zetten. Deze rapportage is dan ook samengesteld uit informatie van meerdere bronnen en onderzoeken, waarbij de uitkomsten zijn toegespitst op de doelgroep 'ouderen'.

In de Ouderenwijzer wordt niet alleen gekeken naar de situatie op dit moment (in 2009), maar ook naar het verleden zodat er wellicht trends te ontdekken zijn. Er is gekozen om 4 jaar terug te kijken, maar niet alle tussenliggende jaren afzonderlijk te bekijken. Er worden, waar mogelijk, drie jaren meegenomen; 2009, 2007 en 2005.

NB Omdat de uitkomsten voor de verschillende jaren om diverse redenen niet geheel te vergelijken zijn, ligt de nadruk in de Ouderenwijzer op de uitkomsten van het laatste jaar (2009 of 2008). Zie voor meer uitleg Bijlage 1.

1.1.2 Doelgroep

In deze rapportage staan de Haagse ouderen centraal. In navolging van de beleidsnota 'Oud en Wijs genoeg, seniorenbeleid 2008-2010' wordt uitgegaan van personen van 55 jaar en ouder. Waar mogelijk, wordt er binnen de groep ouderen nader onderscheid gemaakt naar drie leeftijdsgroepen:

- 55 – 64 jarigen,
- 65 – 74 jarigen,
- 75-plussers.

Hoewel niet alle ouderen binnen de onderscheiden leeftijdsgroepen dezelfde kenmerken hebben en in dezelfde situatie zitten, kunnen we de drie groepen wel op grote lijnen kenmerken¹.

Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar, ook wel de babyboomers genoemd, zijn in het algemeen nog vaak aan te werk of net met pensioen, zijn mondig, actief, ondernemend en op zoek naar nieuwe uitdagingen, zijn vaker actief als vrijwilliger en mantelzorger en hebben behoefte aan voorzieningen die gericht zijn op de persoonlijke ontwikkeling.

65 – 74 jarigen zijn meestal niet meer actief op de arbeidsmarkt, zijn daarnaast beperkt maatschappelijk actief (vrijwilligerswerk), kunnen zichzelf nog goed redden, zijn niet vaak aangewezen op zorg en hebben behoefte aan voorzieningen die gericht zijn op het behoud van de redzaamheid, voorkomen van isolement en persoonlijke ontwikkeling.

75-plussers zijn vaker beperkt in hun (fysieke) mogelijkheden, zijn daardoor vaker aangewezen op zorgvoorzieningen en hebben dan ook behoefte aan voorzieningen die gericht zijn op het behoud van de zelfredzaamheid of behoud van de kwaliteit van leven.

1.1.3 Gebruikte bronnen

Voor het samenstellen van de rapportage Ouderenwijzer is gebruikt gemaakt van een aantal bestaande bronnen en onderzoeken:

- bestanden van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) van de gemeente Den Haag,
- bevolkingsprognoses opgesteld door de Dienst Stedelijke Ontwikkeling van de gemeente Den Haag (beschikbaar via 'Den Haag in Cijfers'),
- gegevens uit de Stadsenquête van 2005, 2007 en 2009,
- gegevens uit de Veiligheidsmonitor van 2004, 2007 en 2008,
- gegevens uit de Wmo Monitor 2008 (met daarin informatie over 2006, 2007 en 2008),
- jaarverslagen (over 2008) van welzijnsorganisaties in Den Haag.

Aan het begin van elk hoofdstuk zal worden aangegeven welke bronnen/onderzoeken gebruikt zijn.

In Bijlage 1 vindt u meer informatie over de verschillende bronnen en onderzoeken.

1.2 OPZET RAPPORTAGE

De opzet van de rapportage is als volgt. In het eerste hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de groep Haagse ouderen. Het gaat hierbij om vragen als; hoe groot is de groep ouderen, hoe kenmerkt de groep ouderen zich en waar wonen de ouderen in Den Haag? In hoofdstuk 3 staat de situatie van Haagse ouderen centraal. Er zal hierbij gekeken worden naar verschillende aspecten zoals de gezondheid, de woonsituatie, de financiële situatie en de maatschappelijke participatie van de ouderen. In hoofdstuk 4 wordt vervolgens gekeken naar de voorzieningen voor ouderen die in de stad aanwezig zijn en het gebruik hiervan. De rapportage wordt afgesloten met een samenvatting en conclusie.

¹ Zie de beleidsnota 'Oud en Wijs genoeg, seniorenbeleid 2008-2010' (december 2008) uitgebracht door de beleidsafdeling MZV van de Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn van de gemeente Den Haag.

2 Demografische kenmerken

In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van de groep ouderen in Den Haag.

De gegevens in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de bestanden van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) en uit de bevolkingsprognose opgesteld door de Dienst Stedelijke Ontwikkeling. In Bijlage 1 vindt u meer informatie over deze bestanden.

2.1 AANTAL OUDEREN IN DEN HAAG

Op 1 januari 2009 telt Den Haag 482.510 inwoners, waarvan 116.355 in de leeftijd van 55 jaar of ouder (zie tabel 2.1). Dit is bijna een kwart van de totale bevolking in Den Haag (24%).

In de afgelopen 4 jaar is het aantal ouderen in Den Haag gestaag toegenomen, met ruim 2.000 per twee jaar. Het aandeel dat ouderen innemen in de totale bevolking is de afgelopen jaren echter redelijk stabiel gebleven.

Ook voor de toekomst is de verwachting dat de groep ouderen in aantal zal blijven toenemen. Daarnaast zal ook het aandeel dat de groep 55-plussers inneemt in de totale bevolking duidelijk toenemen.

Tabel 2.1 Aantal ouderen (55 jaar en ouder) in Den Haag en aandeel van de totale bevolking in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
Totale bevolking	472.087	474.082	482.510	502.899	508.486	506.459
Aantal ouderen 55+	111.952	114.105	116.355	123.542	131.084	137.849
% ouderen 55+ van totale bevolking	23,7%	24,1%	24,1%	24,6%	25,8%	27,2%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009; Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

2.2 KENMERKEN VAN DE HAAGSE OUDEREN

Hoe kunnen we de Haagse ouderen typeren? We kijken naar een aantal kenmerken, te weten:

- leeftijd,
- sekse,
- etniciteit,
- samenstelling huishouden.

Ook zullen we kijken naar de samenhang tussen deze kenmerken.

2.2.1 Leeftijd

Bijna de helft (45%) van de 55-plussers in 2009 is in de leeftijd van 55 – 64 jaar (zie tabel 2.2a op de volgende pagina). Dit is 11% van de totale bevolking (zie tabel 2.2b op de volgende pagina). 28% van de ouderen is ouder dan 75 jaar; dit is bijna 7% van de gehele Haagse bevolking. De groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar is het kleinst (27%) en neemt dan ook het kleinste aandeel van de totale bevolking in (6,5%).

In de afgelopen jaren zien we eenzelfde beeld. Wel is het aandeel ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar in de periode 2005-2009 toegenomen; gemiddeld is de groep ouderen dus iets jonger geworden. Kijkend naar de absolute aantallen zien we dat het aantal ouderen in de leeftijdsgroep 75-plus sinds 2005 geleidelijk is afgenomen; het aandeel dat deze groep inneemt in de totale groep ouderen (en in de gehele Haagse bevolking) is dan ook gedaald.

Tabel 2.2a Verdeling van de groep ouderen naar leeftijd (absoluut en procentueel) in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
<i>aantal</i>						
55 – 64 jaar	47.838	50.287	52.880	54.805	58.055	60.113
65 – 74 jaar	30.374	30.889	31.344	38.773	42.687	43.542
75 jaar en ouder	33.740	32.929	32.131	29.964	30.342	34.194
totaal ouderen 55+	111.952	114.105	116.355	123.542	131.084	137.849
<i>percentage</i>						
55 – 64 jaar	42,7%	44,1%	45,4%	44,4%	44,3%	43,6%
65 – 74 jaar	27,1%	27,1%	26,9%	31,4%	32,6%	31,6%
75 jaar en ouder	30,1%	28,9%	27,6%	24,3%	23,1%	24,8%
totaal ouderen 55+	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009; Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

Voor de toekomst wordt verwacht dat met name de groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar zal gaan toenemen; in 2015 zal ruim 31% van alle ouderen in deze leeftijdsgroep vallen. We zien dan ook dat het aandeel dat deze groep inneemt in de totale Haagse bevolking in 2015 met 2 procentpunt is toegenomen tot bijna 9%.

Verder valt op dat vanaf 2020 met name de groep 75-plussers (procentueel) zal gaan toenemen.

Tabel 2.2b Aandeel ouderen van de totale bevolking naar leeftijd, in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			Prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
<i>aantal</i>						
Totale bevolking (=100%)	472.087	474.082	482.510	502.899	508.486	506.459
<i>percentage</i>						
55 – 64 jaar	10,1%	10,6%	11,0%	10,9%	11,4%	11,9%
65 – 74 jaar	6,4%	6,5%	6,5%	7,7%	8,4%	8,6%
75 jaar en ouder	7,1%	6,9%	6,7%	6,0%	6,0%	6,8%
totaal ouderen 55+	23,7%	24,1%	24,1%	24,6%	25,8%	27,2%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009; Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

2.2.2 Sekse

Een meerderheid (55%) van de Haagse ouderen in 2009 is vrouw (zie tabel 2.3 op de volgende pagina). Hoewel het aantal vrouwen in de leeftijd van 55 jaar en ouder de afgelopen 4 jaar is toegenomen, is het aandeel dat zij innemen in de totale groep Haagse ouderen gedaald. Met andere woorden; het aantal mannelijke 55-plussers is sterker gestegen dan het aantal vrouwelijke 55-plussers².

Deze trend zal zich naar verwachting nog tot 2020 doorzetten. In 2025 zal ten opzichte van 2020 de verhouding tussen mannen en vrouwen gelijk zijn. Verwacht wordt dat in 2020 en 2025 bijna 47% van de 55-plussers man is.

² Voor een deel wordt dit verklaard door de grotere toename van de levensverwachting onder mannen. Volgens het CBS is de afgelopen jaren de levensverwachting van mannen sterker toegenomen dan die van vrouwen.

Tabel 2.3 Verdeling van de groep ouderen naar sekse (absoluut en procentueel) in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
<i>aantal</i>						
Mannen	48.581	50.380	52.009	56.786	60.938	64.162
Vrouwen	63.371	63.725	64.346	66.756	70.146	73.687
totaal ouderen 55+	111.952	114.105	116.355	123.542	131.084	137.849
<i>percentage</i>						
Mannen	43,4%	44,2%	44,7%	46,0%	46,5%	46,5%
Vrouwen	56,6%	55,8%	55,3%	54,0%	53,5%	53,5%
totaal ouderen 55+	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009; Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

Haagse vrouwen van 55-plus zijn gemiddeld ouder dan mannen van 55-plus. Dit is niet vreemd aangezien de levensverwachting voor vrouwen hoger is dan voor mannen. Onder 75-plussers is ruim 66% van de ouderen een vrouw. Onder 65 – 74 jarigen is dit ruim de helft (53%). Onder ouderen van 55 – 64 jaar is de verdeling man en vrouw gelijk.

2.2.3 Etniciteit

Bijna 30% van de ouderen in Den Haag in 2009 is van allochtone afkomst (zie tabel 2.4a)³. Dit aandeel is de afgelopen 4 jaar met 3,2 procentpunt toegenomen.

Kijkend naar de absolute aantallen zien we dat het aantal autochtone ouderen de laatste jaren is afgenomen en ook in de toekomst verder zal gaan afnemen. Het aantal allochtone ouderen is de afgelopen jaren gestegen en zal ook blijven stijgen, zo is de verwachting. In de toekomst zal het aandeel allochtone ouderen dan ook nog verder gaan toenemen. Verwacht wordt dat in 2025 ruim 42% van de ouderen van allochtone afkomst is.

Tabel 2.4a Verdeling van de groep ouderen naar etniciteit (absoluut en procentueel) in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
<i>aantal</i>						
Autochtoon	82.168	82.005	81.686	80.544	80.278	79.772
Allochtoon	29.784	32.100	34.669	42.999	50.805	58.077
totaal ouderen 55+	111.952	114.105	116.355	123.542	131.084	137.849
<i>percentage</i>						
Autochtoon	73,4%	71,9%	70,2%	65,2%	61,2%	57,9%
Allochtoon	26,6%	28,1%	29,8%	34,8%	38,8%	42,1%
totaal ouderen 55+	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009; Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

³ Op basis van de definitie die de gemeente Den Haag hanteert. Volgens deze definitie is een persoon allochtoon wanneer hij of zij zelf en/of tenminste één van beide ouders in het buitenland geboren is.

Ruim 40% van de allochtone ouderen in Den Haag (in 2009) komt uit (overige) geïndustrialiseerde landen (zie tabel 2.4b). Dit aandeel is de afgelopen jaren duidelijk gedaald; in 2005 kwam ruim 50% van de Haagse allochtone ouderen uit een van deze landen. De verwachting is dat het aandeel van deze groep geleidelijk verder zal gaan dalen. In 2025 zal minder dan een kwart van de allochtone ouderen afkomstig zijn uit (overige) geïndustrialiseerde landen. Ook het absolute aantal ouderen afkomstig uit deze landen zal gaan afnemen, terwijl het aantal ouderen afkomstig uit de overige herkomstgroepen juist zal gaan toenemen.

21% van de allochtone ouderen in Den Haag (in 2009) is van Surinaamse herkomst. Dit aandeel is de afgelopen jaren geleidelijk toegenomen en verwacht wordt dat dit zeker tot 2020 verder zal toenemen. In 2025 zal ruim 11% van alle ouderen van Surinaamse herkomst zijn.

Het aandeel ouderen afkomstig uit Turkije en Marokko is momenteel ieder 7%. Ook dit aandeel zal in de toekomst gaan toenemen, met name onder de groep ouderen van Turkse komaf.

Van alle ouderen zal in 2025, naar verwachting, bijna 5% van Turkse herkomst zijn en bijna 4% zal in 2025 een Marokkaanse achtergrond hebben.

Opvallend is ook de verwachte toename van het aandeel ouderen afkomstig uit de Nederlandse Antillen en Aruba. Momenteel is ruim 3% afkomstig uit deze landen, in 2025 zal dit aandeel gegroeid zijn naar ruim 6%.

Tabel 2.4b Verdeling van de groep allochtone ouderen naar herkomstgroep (procentueel) in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
<i>percentage</i>						
Turks	6,0%	6,5%	6,7%	8,0%	10,0%	11,7%
Marokkaans	5,8%	6,5%	6,8%	7,1%	7,5%	8,2%
Surinaams	18,6%	19,6%	20,8%	24,6%	26,0%	26,4%
Antilliaans & Arubaans	3,3%	3,3%	3,4%	5,1%	5,9%	6,3%
Zuid-Europees	3,8%	3,7%	3,4%	3,4%	3,3%	3,2%
Overig geïndustrialiseerd	51,1%	46,7%	42,8%	33,3%	27,8%	24,0%
Overig niet-geïndustrialiseerd	11,5%	13,8%	16,1%	18,4%	19,6%	20,1%
totaal allochtone ouderen 55+	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009; Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

Voor de verdeling naar etniciteit onder Haagse ouderen geldt; hoe hoger de leeftijd hoe kleiner het aandeel ouderen van allochtone herkomst. Allochtone ouderen zijn gemiddeld dan ook jonger dan autochtone ouderen. Met name het aantal allochtone ouderen van 75 jaar en ouder is klein.

Van alle allochtone ouderen is 'slechts' 19% ouder dan 75 jaar. Ter vergelijking; van alle autochtone ouderen is ruim 31% ouder dan 75 jaar.

2.2.4 Samenstelling huishoudens

Ruim de helft (55%) van alle huishoudens waarvan het hoofd 55 jaar of ouder is, is een eenpersoonshuishouden (zie tabel 2.5 op de volgende pagina). Door de jaren heen zien we dat het absolute aantal eenpersoonshuishoudens is gestegen. Het aandeel binnen het totale aantal huishoudens is echter licht gedaald.

Bijna één derde (33%) van de huishoudens zijn tweepersoonshuishoudens (samenwonend zonder kinderen). Ook dit aandeel is in de afgelopen jaren iets afgenomen, hoewel absoluut gezien het aantal tweepersoonshuishoudens is toegenomen.

In de toekomst zal het aantal huishoudens waarvan het hoofd 55-plus is, in absolute zin gaan toenemen. Het aantal eenpersoonshuishoudens zal absoluut gezien het meest gaan toenemen,

gevolgd door het aantal samenwonenden (met of zonder kinderen). Het aantal eenoudergezinnen zal het minst in aantal toenemen.

Kijkend naar het aandeel dat de verschillende huishoudentypen innemen in de totale groep huishoudens van 55-plussers, zien we dat het aandeel eenpersoonshuishoudens en het aandeel samenwonenden zonder kinderen verder zal gaan dalen. Daarentegen zal een groter deel van de huishoudens bestaan uit huishoudens met kinderen (zowel samenwonend met kinderen als eenoudergezinnen).

Tabel 2.5 Samenstelling huishoudens waarvan het hoofd 55 jaar of ouder is (absoluut en procentueel), in het verleden, nu en in de toekomst

	werkelijke aantallen			prognose		
	2005	2007	2009	2015	2020	2025
<i>aantal</i>						
Eenpersoonshuishouden	44.429	45.040	45.692	47.228	49.797	52.474
Samenwonend zonder kinderen	26.421	26.808	27.041	28.369	29.685	30.775
Samenwonend met kinderen	5.841	6.313	6.665	8.284	9.434	10.295
Eenoudergezin	3.238	3.310	3.616	4.420	5.055	5.512
totaal aantal huishoudens	79.929	81.471	83.014	88.301	93.971	99.056
<i>percentage</i>						
Eenpersoonshuishouden	55,6%	55,3%	55,0%	53,5%	53,0%	53,0%
Samenwonend zonder kinderen	33,1%	32,9%	32,6%	32,1%	31,6%	31,1%
Samenwonend met kinderen	7,3%	7,7%	8,0%	9,4%	10,0%	10,4%
Eenoudergezin	4,1%	4,1%	4,4%	5,0%	5,4%	5,6%
totaal aantal huishoudens	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Gemeente Den Haag, Dienst Stedelijke Ontwikkeling 2008 – Den Haag in Cijfers 2008

Als we de samenhang tussen leeftijd en samenstelling van het huishouden bekijken zien we dat eenpersoonshuishoudens in de hogere leeftijdsgroepen duidelijk in de meerderheid zijn. Onder 75-plussers is 63% alleenstaand en onder 65 – 74 jarigen is dit 61%. Van ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar is nog niet de helft alleenstaand (46%).

2.3 WAAR WONEN HAAGSE OUDEREN?

Er zijn twee manieren om aan te geven waar de Haagse ouderen wonen. Er kan gekeken worden naar de spreiding van alle ouderen over de stad en er kan gekeken worden naar het aandeel ouderen van de totale bevolking per stadsdeel.

2.3.1 Spreiding over de stad

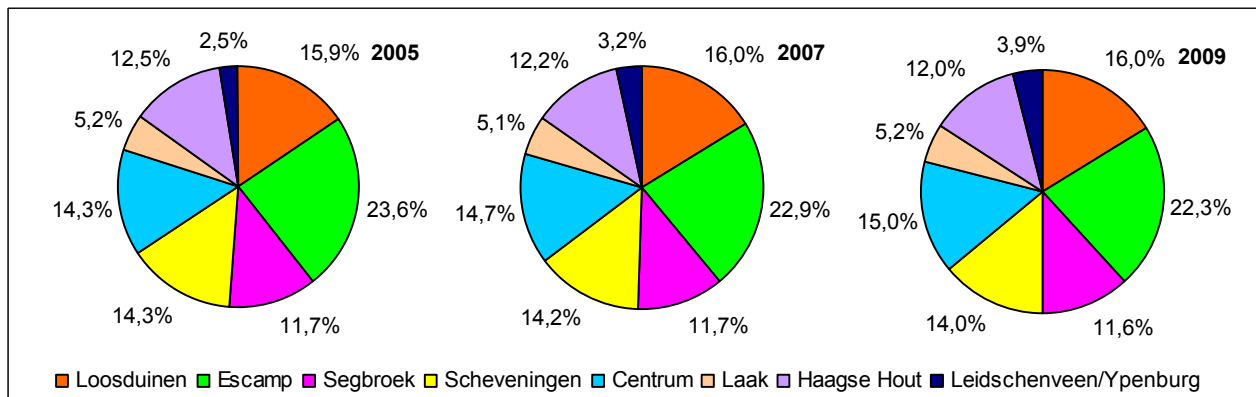
Van alle Haagse ouderen in 2009 woont bijna een kwart (22%) in het stadsdeel Escamp, gevolgd door Loosduinen (16%) en Centrum (15%) (zie figuur 2.6 op de volgende pagina). Ook binnen de genoemde stadsdelen is het aantal ouderen niet gelijk verdeeld. Binnen het stadsdeel Escamp wonen in de wijk Bouwlust/Vredelust de meeste ouderen, terwijl in de wijk Wateringse Veld relatief weinig 55-plussers wonen. In Loosduinen wonen relatief de meeste ouderen in de wijken Waldeck en Loosduinen en in stadsdeel Centrum zien we de grootste concentratie ouderen in de Schildersbuurt, gevolgd door de wijk Centrum.

In de stadsdelen Leidschenveen/Ypenburg en Laak wonen de minste ouderen; respectievelijk 4% en 5% van alle ouderen woont in deze stadsdelen.

Wat opvalt als we de spreiding bekijken voor de leeftijdsgroepen afzonderlijk is dat de spreiding van 75-plussers over de stad afwijkt van de spreiding van beide andere leeftijdsgroepen. Zowel de 55 – 64 jarigen als de 65 – 74 jarigen wonen voornamelijk in de hierboven genoemde stadsdelen (Escamp,

Centrum en Loosduinen). 75-plussers wonen daarentegen opvallend minder vaak in Centrum; 9% van alle 75-plussers woont in Centrum. Zij wonen vaker in Haagse Hout (naast Escamp en Loosduinen).

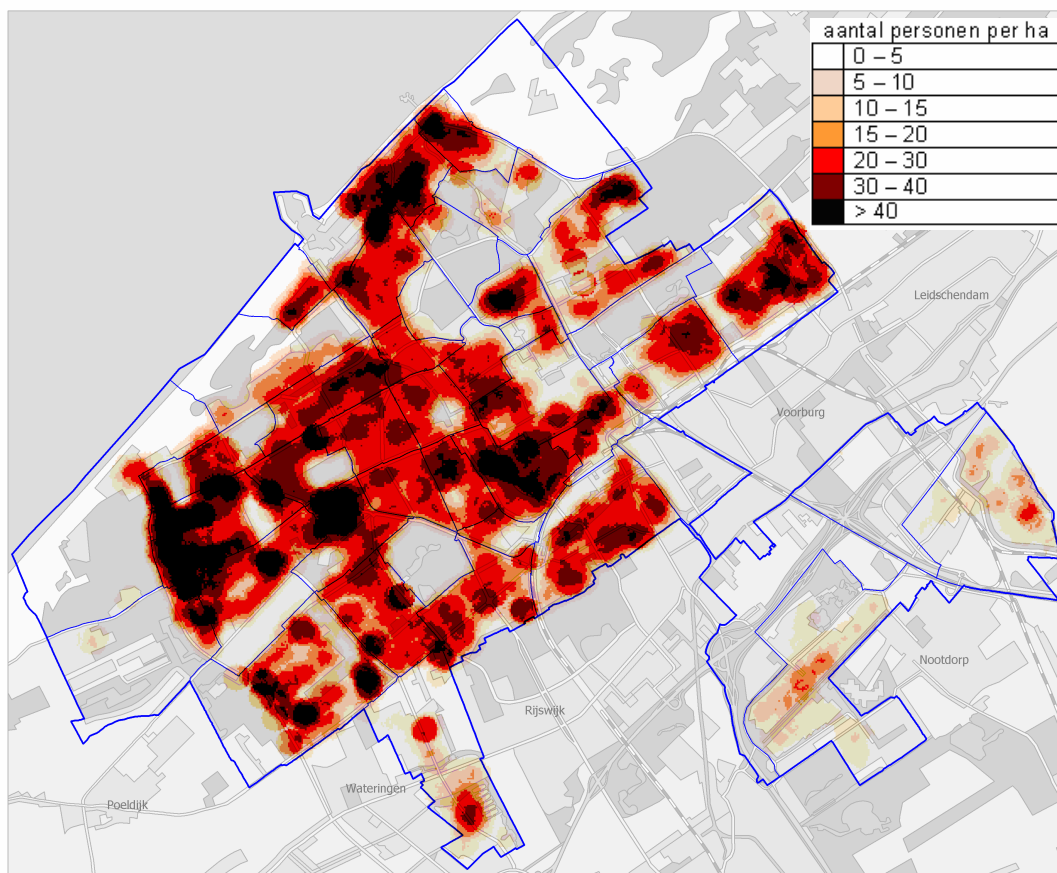
Figuur 2.6 Spreiding van Haagse ouderen over de stad, 2005, 2007 en 2009

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009

Het beeld wat betreft de spreiding van Haagse ouderen over de stad is in de afgelopen jaren niet veel veranderd (zie figuur 2.6). Het aandeel ouderen dat woonachtig is in stadsdeel Escamp is in de laatste 4 jaar iets teruggelopen, terwijl het aandeel ouderen in stadsdeel Centrum en stadsdeel Leidschenveen/Ypenburg iets is toegenomen.

Figuur 2.7 Concentratie ouderen in Den Haag in 2009

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2009 en WOZ 2009 (bewerking Productgroep OIV)

Het aantal ouderen in een stadsdeel of wijk zegt in feite nog niets over de ruimtelijke concentratie van ouderen in deze stadsdelen en wijken. Hiervoor moeten we ook kijken naar de grootte van het gebied waar zij wonen; een x-aantal ouderen in een kleiner gebied levert een grotere concentratie op dan evenveel ouderen in een groter gebied.

In figuur 2.7 op de vorige pagina zijn een aantal duidelijke concentraties te zien. Zo zien we bijvoorbeeld in de wijk Leyenburg (in stadsdeel Escamp) een duidelijke concentratie van ouderen. Voor een deel hebben de concentraties te maken met de locaties van verpleeg- en verzorgingshuizen en andere woonvormen speciaal voor 55-plussers (zoals te zien is in figuur 4.10 in paragraaf 4.3).

2.3.2 Spreiding per stadsdeel

Hoewel in Escamp de meeste ouderen wonen, nemen deze ouderen nog geen kwart (23%) van de totale bevolking van dit stadsdeel in (zie tabel 2.8). Ook in Centrum, waar eveneens veel ouderen wonen, is het aandeel ouderen van de totale bevolking in dit stadsdeel gering, namelijk 18%. Loosduinen, waar de één na grootste groep ouderen woont, heeft van alle stadsdelen het hoogste aandeel 55-plussers; 41% van alle inwoners van dit stadsdeel is 55 jaar of ouder. Ook in Haagse Hout en Scheveningen is het aandeel ouderen hoog; respectievelijk 34% en 31%.

In de stadsdelen Leidschenveen/Ypenburg en Laak, waar relatief weinig ouderen wonen, is het aandeel dat zij innemen van alle inwoners in het stadsdeel gering (respectievelijk 11% en 16%).

Door de jaren heen zien we dat met name het aandeel ouderen in Leidschenveen/Ypenburg is toegenomen, van 9% in 2005 naar 11% in 2009. Ook in Loosduinen is het aandeel ouderen de afgelopen jaren met ongeveer 3 procentpunt toegenomen. Escamp is het enige stadsdeel waar het aandeel 55-plussers de afgelopen 4 jaar (iets) is afgenomen.

Tabel 2.8 Aandeel ouderen (55-plus) van het totaal aantal inwoners per stadsdeel, 2005 – 2009

	2005		2007		2009	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Loosduinen	17.760	37,7%	18.247	39,9%	18.864	40,8%
Escamp	26.435	24,7%	26.140	24,3%	25.952	23,4%
Segbroek	13.129	22,7%	13.374	23,2%	13.504	23,4%
Scheveningen	15.969	30,2%	16.234	31,0%	16.345	31,4%
Centrum	16.021	16,6%	16.756	17,5%	17.447	18,1%
Laak	5.838	15,6%	5.855	15,8%	6.009	16,0%
Haagse Hout	14.025	33,9%	13.875	33,7%	13.909	33,9%
Leidschenveen/Ypenburg	2.775	8,6%	3.624	9,9%	4525	11,0%
Den Haag totaal	111.952	23,7%	114.105	24,1	116.355	24,1%

Bron: Gemeente Den Haag, GBA 2005, 2007 en 2009

In Loosduinen en Haagse Hout is niet alleen het aandeel 55-plussers het hoogst, ook zijn de ouderen gemiddeld het oudst. In beide stadsdelen is rond de 34% van de ouderen, 75 jaar of ouder. Ook in Escamp is het aandeel 75-plussers onder de ouderen ruim 30%. In deze stadsdelen zijn ook relatief veel verpleeg- en verzorgingshuizen te vinden (zie figuur 4.10 in paragraaf 4.3).

Ouderen in Leidschenveen/Ypenburg zijn gemiddeld veruit het jongst; 66% van hen is in de leeftijd van 55 – 64 jaar en 'slechts' 8% is 75 jaar of ouder.

Ook in Centrum en Laak is de ouderenbevolking relatief jong. In beide stadsdelen is ruim de helft van de ouderen jonger dan 65 jaar. Voor een deel hangt dit samen met de afkomst van de ouderen. In Centrum en Laak wonen relatief meer allochtone ouderen dan in andere stadsdelen en deze ouderen zijn, zoals we eerder hebben gezien, gemiddeld jonger dan autochtone ouderen.

3 Hoe gaat het met de Haagse ouderen?

Haagse ouderen zijn in het algemeen tevreden over hun leven. Gemiddeld geven zij voor hun leven het rapportcijfer 7,7. De vraag is of Haagse ouderen alle aspecten van hun leven evenveel waarderen.

In dit hoofdstuk laten we de ouderen zelf aan het woord. Er wordt gekeken naar vier aspecten; de gezondheid van Haagse ouderen, de tevredenheid met hun leefomgeving en woning, de financiële situatie waarin zij zich begeven en hun maatschappelijke participatie.

De gegevens die in dit hoofdstuk worden gepresenteerd komen uit twee onderzoeken, te weten de Stadsenquête (paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4) en de Veiligheidsmonitor (paragraaf 3.2). In Bijlage 1 vindt u meer informatie over deze onderzoeken.

3.1 WAARDERING GEZONDHEID

Haagse ouderen waarderen hun gezondheid (in 2009) gemiddeld met een 7,2. Ze zijn hiermee iets minder tevreden over hun eigen gezondheid dan de gehele Haagse bevolking; gemiddeld geven Hagenaars hun gezondheid een 7,4.

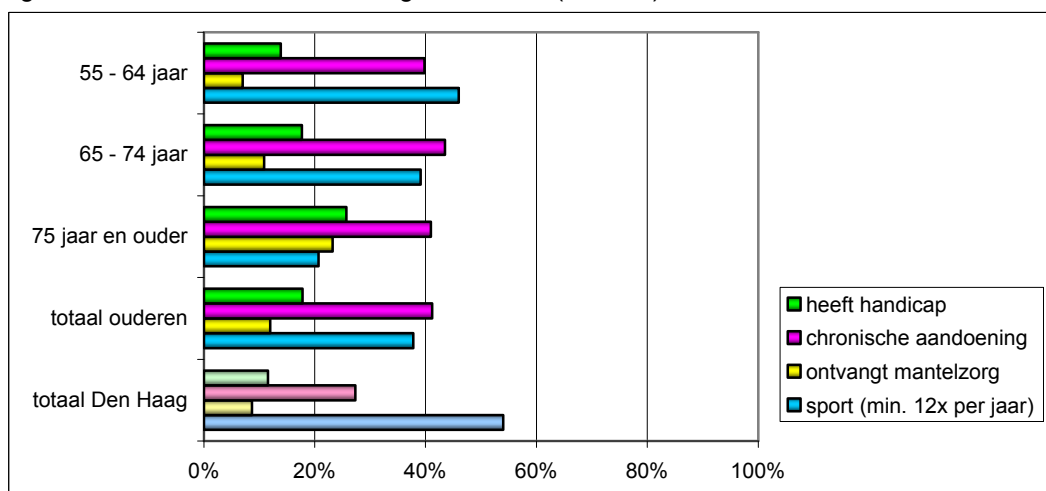
De waardering van de eigen gezondheid is natuurlijk afhankelijk van een aantal factoren. Zo kan het hebben van een handicap of chronische aandoening of de belemmeringen die ouderen ervaren in het dagelijks leven en de vrije tijd van invloed zijn. Ook het feit of zij hulp in de vorm van mantelzorg krijgen kan een indicator zijn voor de gezondheid van ouderen. Daarnaast wordt in deze paragraaf gekeken naar de sportdeelname onder ouderen.

Er moet hierbij opgemerkt worden dat de uitkomsten die in deze paragraaf (en de volgende paragrafen) worden gepresenteerd betrekking hebben op ouderen die zelfstandig wonen. Ouderen die woonachtig zijn in verpleeg- of verzorgingshuizen zijn niet bij het onderzoek betrokken. De uitkomsten zijn wat dit betreft dus enigszins 'gekleurd'.

3.1.1 Handicap of chronische aandoening

Haagse ouderen hebben vaker dan gemiddeld te maken met een handicap (zie figuur 3.1). In 2009 geeft 18% van de ondervraagde ouderen aan dat zij een handicap hebben. Voor heel Den Haag is dit 13%. Het gaat hierbij veelal om motorisch lichamelijke beperkingen (58% van degenen die aangeven een handicap te hebben) en auditieve beperkingen / slechthorendheid (17%).

Figuur 3.1 Gezondheid van Haagse ouderen (in 2009) aan de hand van een aantal indicatoren.

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

Ouderen hebben daarnaast vaker dan gemiddeld een chronische aandoening (zie figuur 3.1 op de vorige pagina). 41% van de ouderen geeft aan dat zij een chronische aandoening hebben. Onder de gehele Haagse bevolking is dit 27%.

Binnen de groep ouderen zien we dat 75-plussers een tiende lager scoren wat betreft het rapportcijfer voor hun gezondheid; zij geven gemiddeld een 7,1. Zij hebben ook relatief gezien iets vaker een handicap (26%) dan ouderen in de jongere leeftijdsklassen. Wat dit betreft geldt dat hoe ouder, hoe hoger het aandeel dat gehandicapt is. 75-plussers geven echter minder vaak aan dat zij een chronische aandoening hebben (41%) dan 65 – 74 jarigen (44%). Van de ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar heeft 40% een chronische aandoening.

Tabel 3.2 Aandeel Haagse ouderen dat een handicap en/of chronische aandoening heeft, 2007 - 2009⁴

	2007	2009
% handicap		
55 – 64 jaar	15,8%	13,9%
65 – 74 jaar	19,6%	17,7%
% chronische aandoening		
55 – 64 jaar	38,8%	39,8%
65 – 74 jaar	46,4%	43,5%
% handicap en/of chronische aandoening		
55 – 64 jaar	42,7%	43,1%
65 – 74 jaar	52,1%	48,4%

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2007 en 2009

Vergeleken met twee jaar eerder (2007) zijn de verschillen marginaal (zie tabel 3.2). Ook het rapportcijfer dat Haagse ouderen geven voor hun eigen gezondheid, is in beide jaren vergelijkbaar.

3.1.2 Ervaren beperkingen

De vraag is of de ouderen doordat hun gezondheid (iets) slechter is en zij vaker een handicap of chronische aandoening hebben, ook vaker te maken hebben met beperkingen in hun dagelijkse leven of in de vrije tijd.

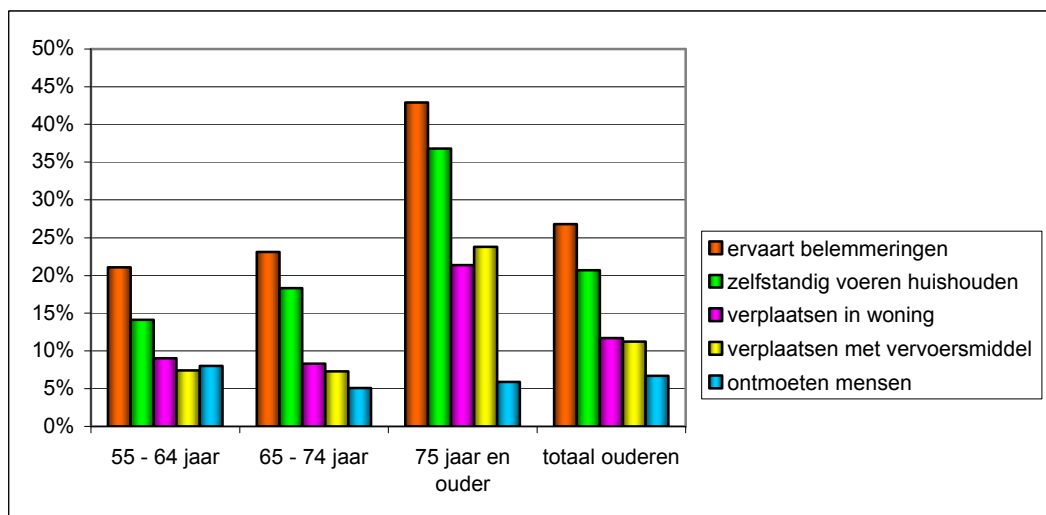
Ruim een kwart (27%) van de Haagse ouderen (in 2009) ervaart één of meerdere beperkingen in zijn of haar dagelijkse leven of vrije tijd (zie figuur 3.3 op de volgende pagina). Voor heel Den Haag is dit aandeel 19%.

Het meest vaak ervaren ouderen belemmeringen bij het zelfstandig voeren van de huishouding; 21% van de ouderen voelt zich hierin belemmerd. Ruim 10% van de ouderen ervaart belemmeringen bij het zich verplaatsen in en om de woning en het zich verplaatsten met een vervoersmiddel buitenshuis. Het minst ervaren zij belemmeringen bij het ontmoeten van mensen (7%).

Met name 75-plussers ervaren vaker belemmeringen; 43% van de ouderen in deze leeftijdscategorie ervaart belemmeringen in het dagelijkse leven of vrije tijd. Onder ouderen jonger dan 75 jaar is dit ongeveer de helft minder vaak het geval (rond de 22% ervaart belemmeringen). 75-plussers hebben vaker moeite met het zich verplaatsen, zowel in en om de woning als buitenshuis met een vervoersmiddel.

⁴ Vergelijking met de groep 75-plussers is niet mogelijk, aangezien er in 2007 absoluut gezien weinig 75-plussers aan het onderzoek hebben meegedaan.

Figuur 3.3 Beperkingen die Haagse ouderen (in 2009) ervaren in het dagelijks leven en de vrije tijd

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

3.1.3 Mantelzorg

Mantelzorg is niet-betaalde hulp / zorg die men (in veel gevallen) krijgt van familie, vrienden, kennissen of buren. 12% van de Haagse 55-plussers (in 2009) ontving in het jaar voorafgaand op het onderzoek mantelzorg (zie figuur 3.1 op pagina 13). Voor heel Den Haag is dit 9%.

In de meeste gevallen krijgen de ouderen, die mantelzorg ontvangen, huishoudelijke hulp (62%), dus hulp bij het schoonmaken, koken, boodschappen doen, verzorging van huisdieren etc. 45% kreeg mantelzorg in de vorm van begeleiding. Het gaat hierbij om zaken als hulp bij de administratie of bij het invullen van formulieren, hulp bij het regelen van zaken, vervoer naar activiteiten / bezoeken buitenshuis etc. Ruim een kwart van de ouderen (25%) kreeg hulp bij de persoonlijke verzorging (hulp bij het wassen en aankleden, hulp bij medicijngebruik, hulp met eten en drinken etc.).

Ook voor het ontvangen van mantelzorg geldt dat hoe hoger de leeftijd hoe hoger het aandeel ouderen dat afhankelijk is van mantelzorg. Onder ouderen van 55 – 64 jaar kreeg 7% mantelzorg in het jaar voorafgaand aan het onderzoek. Van de groep in de leeftijd van 65 – 74 jaar is dit 11%. Van de 75-plussers kreeg bijna een kwart (23%) mantelzorg.

Naast onbetaalde hulp die ouderen krijgen van familie etc. kunnen ouderen ook betaalde hulp krijgen. Hier wordt in hoofdstuk 4 op ingegaan.

NB Er is op dit punt geen vergelijking mogelijk met voorgaande jaren.

3.1.4 Sportdeelname

Minder dan de helft (43%) van de Haagse ouderen (in 2009) doet aan sport. 57% van hen doet dus niet aan sport. Hierbij is een duidelijke samenhang met leeftijd. De sportdeelname onder ouderen van 55 – 64 jaar is het hoogst; 55% doet minimaal één keer per jaar aan sport. Onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar is dit 42% en onder ouderen van 75 jaar en ouder doet 22% aan sport. Van alle ouderen sport 38% minimaal 12 keer per jaar, dat wil zeggen 1 keer per maand of vaker (zie figuur 3.1 op pagina 13). Ook hierbij zien we dat dit aandeel afneemt naarmate de leeftijd hoger is. 'Jongere' ouderen doen gemiddeld dus vaker aan sport en sporten daarnaast ook frequenter dan 'oudere' ouderen.

De drie sporten die Haagse ouderen het meest beoefenen zijn: (1) fitness/conditietraining, (2) wandelsport en (3) tennis.

Haagse ouderen doen in 2009 iets minder vaak aan sport dan in 2007 en ook sporten zij minder frequent. Voor een deel wordt dit verklaard door het feit dat van de ouderen die in 2007 ondervraagd zijn, relatief weinig ouderen 75 jaar of ouder waren en dit juist de groep is die minder vaak aan sport doet.

Bekijken we de groep ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar (zie tabel 3.4) dan zien we dat het aantal sportende ouderen in 2009 ten opzichte van 2007 iets hoger is (in 2007 sportte 43% minimaal 12 keer per jaar en in 2009 doet 46% aan sport). In 2005 was dit aandeel hoger, namelijk 55%. Het aandeel sportende 55 – 64 jarigen is dus, na een daling in 2007, de laatste twee jaar weer (iets) toegenomen. Onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar zien we eenzelfde beeld, al zijn de verschillen minder groot dan onder 55 – 64 jarigen.

Tabel 3.4 Aandeel Haagse ouderen dat (minimaal 12x per jaar) aan sport doet, 2005 - 2009

	2005	2007	2009
% sport			
55 – 64 jaar	54,5	43,2	46,0
65 – 74 jaar	42,0	38,7	39,1

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2005, 2007 en 2009

3.2 WAARDERING LEEFOMGEVING / WOONSITUATIE

Haagse ouderen zijn in het algemeen positief over hun woonomgeving. Zij geven (in 2008) gemiddeld een 7,2 voor hun woonomgeving. Van alle ouderen waarderen 75-plussers hun woonomgeving het meest positief; zij geven gemiddeld een 7,4.

Ouderen geven een iets hoger rapportcijfer dan alle inwoners van Den Haag bij elkaar. Gemiddeld geeft de Haagse bevolking hun woonomgeving een 7,0.

Door de jaren heen zien we weinig verandering in de waardering van de woonomgeving. In 2004 geven Haagse ouderen gemiddeld een 7,1 voor hun woonomgeving. In 2007 geven zij, net als in 2008, een 7,2. Opvallend is wel dat in voorgaande jaren ouderen in de leeftijd van 75 jaar en ouder gemiddeld het laagst scoren, terwijl zij in 2008 hun woonomgeving gemiddeld het meest positief beoordelen.

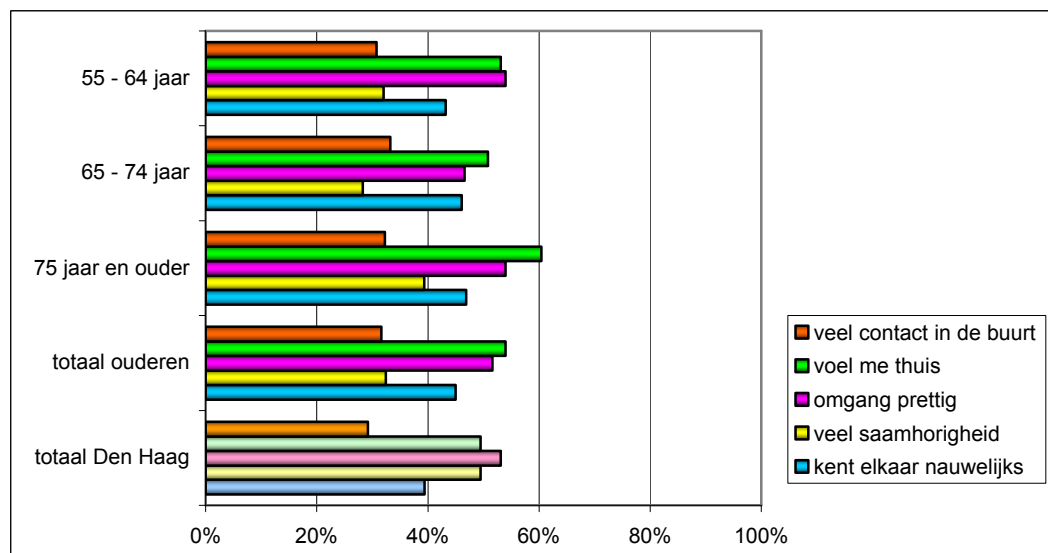
3.2.1 Waardering van de woonbuurt

Sociale cohesie

De meerderheid (54%) van de Haagse ouderen (in 2008) voelt zich thuis bij de mensen die in hun buurt wonen (zie figuur 3.5). Ruim de helft (52%) van de ouderen vindt dat de mensen in hun buurt op een prettige manier met elkaar omgaan en 32% geeft aan in een gezellige buurt te wonen waar veel saamhorigheid is.

Aan de andere kant vindt bijna de helft (45%) van de ouderen dat de mensen in hun buurt elkaar nauwelijks kennen. Zijzelf gaan ook niet vaak om met medebewoners; 'slechts' 32% van de ouderen heeft veel contact met buurtbewoners.

Figuur 3.5 Beleving van Haagse ouderen van de sociale cohesie in hun woonbuurt (in 2008).

Bron: Gemeente Den Haag, Veiligheidsmonitor 2008

Haagse ouderen voelen zich in het algemeen vaker thuis bij de mensen in hun buurt dan gemiddeld. Van alle Hagenaars geeft nog niet de helft (49,5%) aan dat zij zich thuis voelen bij de mensen in hun buurt. Ouderen hebben ook net iets vaker contact met buurtbewoners dan we gemiddeld zien; 29% van alle Haagse inwoners geeft aan veel contact te hebben met buurtbewoners. Onder ouderen is dit, zoals hierboven al is aangegeven, 32%.

Daarentegen vinden ouderen net iets minder vaak dan gemiddeld dat buurtbewoners op een prettige manier met elkaar omgaan (52% onder ouderen en 53% gemiddeld voor heel Den Haag) en vinden zij vaker dat de mensen in de buurt elkaar nauwelijks kennen (45% onder ouderen en 39% gemiddeld).

Het beeld voor de verschillende leeftijdsgroepen is divers. 75-plussers zijn (in 2008) in het algemeen het meest positief over hun buurt. Van alle ouderen geven zij vaker aan dat zij zich thuis voelen bij de mensen in hun buurt (60%). Ook vinden zij vaker dat de buurtbewoners op een prettige manier met elkaar omgaan (54%) en geven zij vaker aan dat hun buurt een gezellige buurt is met veel saamhorigheid (39%). Daarentegen geven zij ook vaker aan dat de buurtbewoners elkaar nauwelijks kennen.

Tabel 3.6 Beleving van Haagse ouderen van de sociale cohesie in hun buurt, 2004 - 2008

	2004	2007	2008
% veel contact in de buurt			
55 – 64 jaar	-	-	30,7%
65 – 74 jaar	-	-	33,2%
% voelt zich thuis			
55 – 64 jaar	69,4%	63,6%	53,1%
65 – 74 jaar	73,5%	73,3%	50,8%
% vindt omgang prettig			
55 – 64 jaar	69,6%	71,8%	54,1%
65 – 74 jaar	74,7%	75,3%	46,6%
% veel saamhorigheid			
55 – 64 jaar	46,6%	39,7%	32,0%
65 – 74 jaar	52,4%	45,2%	28,3%
% kent elkaar nauwelijks			
55 – 64 jaar	48,5%	43,6%	43,2%
65 – 74 jaar	47,7%	46,1%	46,1%

Bron: Gemeente Den Haag, Veiligheidsmonitor 2004, 2007 en 2008

Haagse ouderen zijn door de jaren heen minder positief geworden over de sociale cohesie in hun buurt (zie tabel 3.6). Zij geven in 2008 duidelijk minder vaak aan (dan in 2004 en 2007) dat zij zich thuis voelen bij de mensen die in hun buurt wonen. Daarnaast vinden zij ook duidelijk minder vaak dat buurtbewoners prettig met elkaar omgaan en dat hun buurt gezellig is met veel saamhorigheid. Met name ouderen in de leeftijd van 64 – 75 jaar zijn de afgelopen jaren minder positief geworden over hun buurt, meer dan de ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar.

Overigens is het beeld onder Haagse ouderen vergelijkbaar met het beeld onder de gehele Haagse bevolking; in 2008 zijn alle Hagenaars duidelijk minder positief over de sociale cohesie in hun buurt dan in de voorgaande jaren.

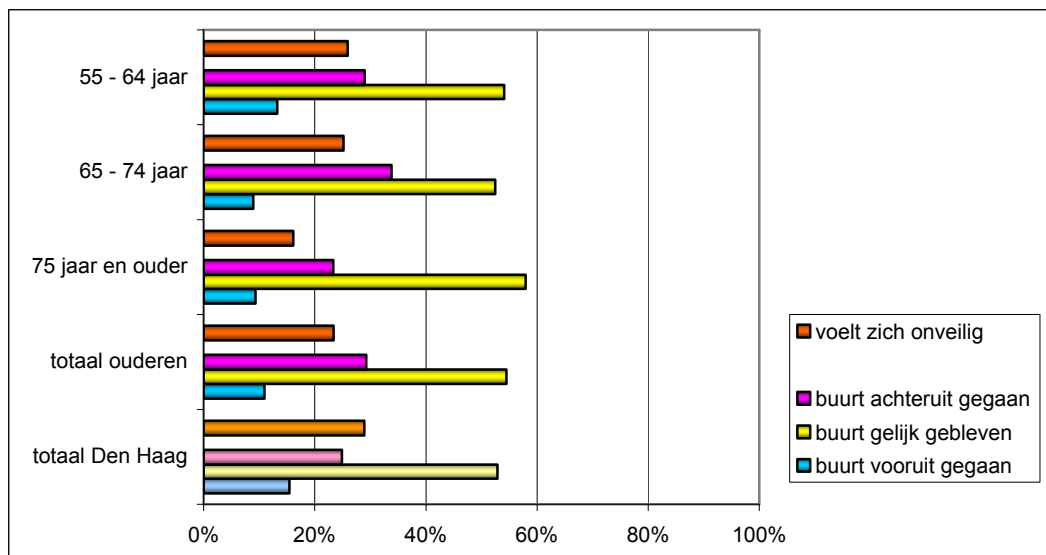
Veiligheid

Over het algemeen voelen de Haagse ouderen (in 2008) zich veilig in hun eigen buurt; 70% voelt zich veilig. 23% van de 55-plussers voelt zich echter wel eens onveilig in de buurt waar men woont (zie figuur 3.7 op de volgende pagina). Dit is iets minder dan gemiddeld voor heel Den Haag. Van alle Haagse inwoners voelt ruim 25% zich wel eens onveilig.

Dit wordt weerspiegeld in het rapportcijfer dat men geeft voor de veiligheid in de buurt waar men woont. Ouderen geven gemiddeld een iets hoger cijfer, namelijk een 6,5, dan alle Haagse inwoners; zij geven gemiddeld een 6,4.

Naast de vraag of men zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt is ook gevraagd of dit vaak, soms of zelden voorkomt. Het aandeel ouderen dat zich slechts zelden onveilig voelt in de buurt is lager dan gemiddeld (12% ten opzichte van 17% voor heel Den Haag). Met andere woorden; hoewel relatief minder ouderen zich wel eens onveilig voelen in de buurt waar zij wonen, voelen degenen die zich onveilig voelen, zich wel vaker onveilig dan gemiddeld onder alle Hagenaars.

Figuur 3.7 Beleving van de veiligheid en ontwikkeling van de buurt door Haagse ouderen (in 2008)

Bron: Gemeente Den Haag, Veiligheidsmonitor 2008

Van alle ouderen zijn het met name de 'jongere' ouderen (jonger dan 75 jaar) die zich wel eens onveilig voelen in de buurt waar zij wonen (ruim 25%). Van hen geven met name ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar aan dat dit vaak voorkomt (20%). 75-plussers voelen zich relatief gezien minder onveilig in hun eigen buurt (16%) en als zij zich onveilig voelen dan is dit niet vaak (8% geeft aan zich vaak onveilig te voelen in de buurt).

Vergeleken met de voorgaande jaren is het onveiligheidsgevoel van 55 – 74 jarigen redelijk gelijk gebleven (zie tabel 3.8).

Tabel 3.8 Beleving van de veiligheid en ontwikkeling van de buurt, 2004 – 2008

	2004	2007	2008
% voelt zich onveilig			
55 – 64 jaar	25,2%	24,4%	25,9%
65 – 74 jaar	23,3%	24,0%	25,2%
% buurt is achteruit gegaan			
55 – 64 jaar	33,5%	36,9%	29,0%
65 – 74 jaar	36,7%	42,3%	33,8%
% buurt is vooruit gegaan			
55 – 64 jaar	17,6%	15,4%	13,2%
65 – 74 jaar	12,0%	13,1%	8,9%

Bron: Gemeente Den Haag, Veiligheidsmonitor 2004, 2007 en 2008

Ontwikkeling van de buurt

Is de buurt waarin Haagse ouderen wonen in het afgelopen jaar vooruit gegaan, achteruit gegaan of gelijk gebleven?

Ruim de helft (55%) van de ouderen vindt dat de buurt waarin zij wonen in het jaar voorafgaand aan het onderzoek zich niet positief of negatief ontwikkeld heeft (zie figuur 3.7). Bijna 11% van de Haagse ouderen geeft aan dat hun buurt er op vooruit is gegaan. Bijna 30% van de ouderen geeft echter aan dat hun buurt achteruit is gegaan.

Haagse ouderen zijn wat dit betreft minder positief over hun buurt dan we gemiddeld onder alle inwoners van Den Haag zien. Gemiddeld geeft 15% van de Hagenaars aan dat hun buurt er op vooruit is gegaan en geeft 'slechts' 25% aan dat hun buurt verslechterd is.

De grootste problemen in de buurt zijn volgens de Haagse ouderen: (1) hondenpoep op straat, (2) parkeeroverlast, (3) het te hard rijden door de buurt, (4) overlast door jongeren en (5) woninginbraak.

Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar zijn van alle ouderen het meest positief over hoe hun buurt zich ontwikkeld heeft; 13% geeft aan dat de buurt waarin zij wonen er het laatste jaar op vooruit is gegaan. 65 – 74 jarigen zijn het minst positief; zij geven vaker aan dat hun buurt er op achteruit is gegaan (34%) en geven minder vaak aan dat hun buurt zich in positieve zin ontwikkeld heeft (9%).

In de loop der jaren zien we dat ouderen minder vaak aangeven dat hun buurt er op vooruit gaat (zie tabel 3.8 op de vorige pagina). Het aandeel ouderen dat vindt dat de buurt waarin zij wonen verslechterd is, is echter ook gedaald. In 2007 zagen we nog een stijging van het aandeel ouderen dat aangaf dat hun buurt er op achteruit was gegaan. Momenteel is dit aandeel lager dan in zowel 2007 als 2004.

3.2.2 Waardering van de woning

Belangrijk aspect in de leefsituatie van ouderen is de waardering van hun eigen woning; is de woning geschikt om in te wonen, is de woning niet te klein, welke sfeer straalt de woning uit en is de woning goed onderhouden?

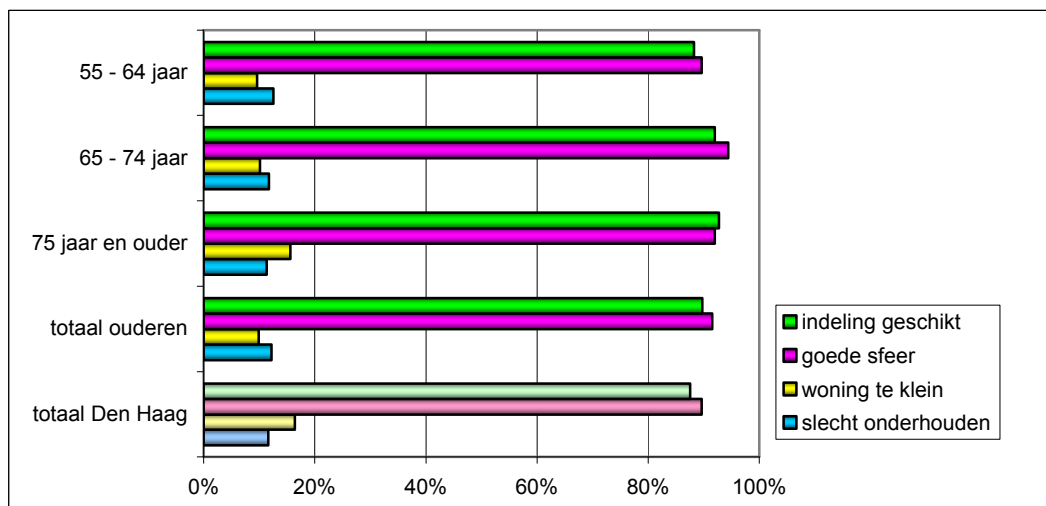
NB Voor 2008 hebben we hier alleen informatie over van ouderen die in de zogenaamde krachtwijken wonen en dus niet van heel Den Haag. We laten deze uitkomsten dan ook buiten beschouwing. De uitkomsten zijn wel ter 'illustratie' opgenomen in het kader 'waardering van de eigen woning (en leefomgeving) in de krachtwijken' aan het einde van deze paragraaf.

In 2007 geven Haagse ouderen gemiddeld een 7,7 voor hun eigen woning. Ze zijn wat dit betreft net iets positiever dan gemiddeld. Alle Haagse inwoners bij elkaar geven gemiddeld een 7,6.

Veruit de meerderheid (90% of meer) van de ouderen is tevreden over de indeling van de woning en vindt dat hun woning een goede sfeer uitademt (zie figuur 3.9). Daarnaast geeft slechts een klein deel van de ouderen aan dat hun woning te klein is (10%) en dat hun woning slecht onderhouden is (12%).

Van alle ouderen zijn de 55 – 64 jarigen het minst tevreden met hun woning (hoewel ook zij erg tevreden zijn). Zij vinden iets vaker dat de woning geen geschikte indeling heeft en dat deze geen goede sfeer uitademt en geven ook vaker aan dat de woning slecht onderhouden is. Het zijn echter de 75-plussers die het laagste rapportcijfer geven voor hun eigen woning, namelijk een 7,3. Van alle 55-plussers geven zij het vaakst aan dat hun woning te klein is.

Figuur 3.9 Waardering van de woning aan de hand van een aantal indicatoren (in 2007)

Bron: Gemeente Den Haag, Veiligheidsmonitor 2007

Ook in 2004 gaven Haagse ouderen hun woning gemiddeld een 7,6. Iets meer ouderen vonden in 2004 (in vergelijking met 2007) dat hun woning een goede sfeer uitademde. Daarentegen vonden ook iets meer ouderen dat hun woning te klein was.

Waardering van de eigen woning (en leefomgeving) in de krachtwijken

Haagse ouderen in krachtwijken geven hun woning (in 2008) gemiddeld een 7,4.

Een ruime meerderheid (80%) van de ouderen geeft dan ook aan dat de indeling van hun woning geschikt is en dat de woning een goede sfeer uitademt. Slechts 17% vindt de woning waarin zij wonen te klein en 15% vindt dat de woning slecht onderhouden is.

75-plussers in de krachtwijken zijn in het algemeen het meest vaak tevreden over hun woning; zij geven hun woning gemiddeld het hoogste cijfer (een 7,6) en geven vaker dan gemiddeld aan dat de indeling van hun woning geschikt is. Daarnaast geven zij minder vaak aan dat hun woning te klein is of slecht onderhouden is.

Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar zijn in het algemeen het minst tevreden met hun woning.

Hoewel ouderen in de krachtwijken in het algemeen tevreden zijn met hun eigen woning zijn zij minder tevreden met de buurt waarin zij wonen; zij geven een 6,5 voor hun woonomgeving. Wat betreft de sociale cohesie in de eigen buurt zijn ouderen in krachtwijken minder vaak positief dan gemiddeld onder alle Haagse ouderen. Zij vinden met name minder vaak dat buurtbewoners op een prettige manier met elkaar omgaan (39%) en voelen zich minder vaak thuis in hun buurt (43%). Ruim de helft (52%) van de ouderen in krachtwijken vindt dat men elkaar in de buurt nauwelijks kent.

Wat betreft de ontwikkeling van de buurt geven ouderen in krachtwijken duidelijk vaker aan dat hun buurt er het laatste jaar op achteruit is gegaan (zie geven echter ook iets vaker aan dat de buurt zich positief ontwikkeld heeft). Zij voelen zich ook vaker onveilig in hun eigen woonbuurt dan gemiddeld.

3.3 FINANCIËLE POSITIE

Voornaamste inkomensbron van Haagse ouderen is een AOW-uitkering (55% in 2009). Het zijn, niet verwonderlijk, met name 65-plussers die afhankelijk zijn van een AOW-uitkering. Het merendeel van hen heeft een AOW-uitkering met aanvullend pensioen. Voor ruim 30% van de ouderen is de voornaamste inkomensbron een salaris of winst uit een onderneming; het zijn met name ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar die nog werken.

In 2005 en 2007 was dit beeld vergelijkbaar.

Iets meer dan de helft (51%) van de ondervraagde ouderen (in 2009) heeft een laag huishoudinkomen, wat wil zeggen een inkomen van maximaal 1.750 euro (netto) per maand. Bijna tweederde (31%) van de Haagse ouderen heeft een netto maandinkomen van 1.750 – 3.050 euro. 18% van de ouderen heeft een hoog inkomen (meer dan 3.050 euro per maand).

Vergeleken met het gemiddelde voor Den Haag zien we dat ouderen vaker een laag inkomen hebben en minder vaak een hoog huishoudinkomen. Ouderen hebben dus gemiddeld minder te besteden.

Er is ook een duidelijk patroon te herkennen als we naar de verschillende leeftijdsgroepen kijken. In het algemeen geldt; hoe hoger de leeftijd, hoe lager het inkomen. 75-plussers hebben vaker dan de overige ouderen een laag inkomen, terwijl ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar vaker een middel of hoog inkomen hebben. Dit is niet vreemd aangezien ouderen met een hogere leeftijd vaker alleenstaand zijn en dus vaker afhankelijk zijn van één inkomen.

De hoogte van het inkomen zegt echter niet alles over de financiële positie van de Haagse ouderen. Belangrijk is de vraag of zij kunnen rondkomen van hun inkomen en of zij daarbij gebruik maken van inkomensondersteunende voorzieningen, zoals zorg- en huurtoeslag.

3.3.1 Rondkomen

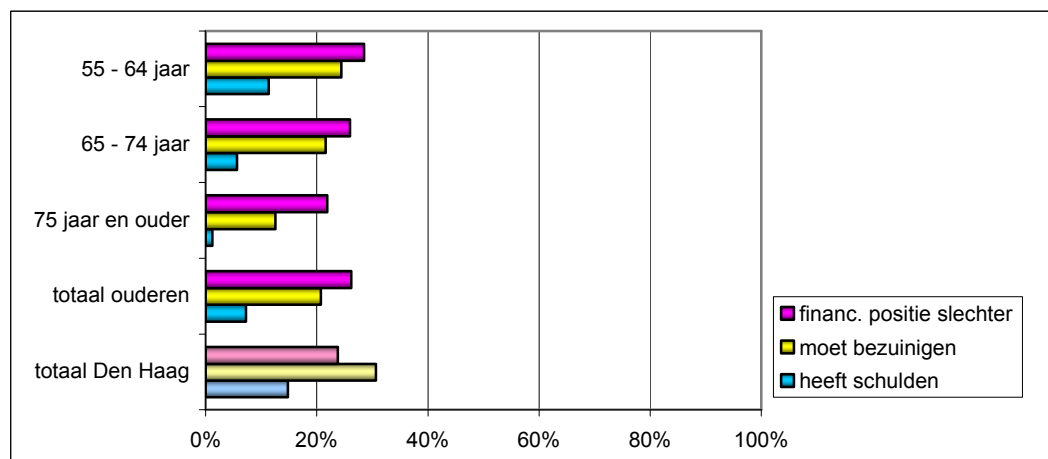
Ruim een kwart (26%) van de Haagse ouderen geeft aan dat hun financiële situatie in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek is verslechterd (zie figuur 3.10 op de volgende pagina). Dit is iets meer dan gemiddeld voor de gehele Haagse bevolking; gemiddeld geeft 24% aan dat hun financiële positie is verslechterd. Slechts in 3% van de gevallen geven Haagse ouderen aan dat hun situatie is verbeterd. Gemiddeld voor Den Haag is dit 14%.

Tweevijfde (21%) van de Haagse 55-plussers (in 2009) moet wel eens bezuinigen. Het gaat hierbij om bezuinigingen op eten, kleding of het wachten met het betalen van diverse rekeningen (telefoon, energierekening etc.). Vergeleken met alle Haagse inwoners moeten ouderen relatief minder vaak bezuinigen om rond te komen; gemiddeld moet 31% van de Haagse bevolking wel eens bezuinigen. Ook wat betreft het hebben van schulden 'scoren' de ouderen beter dan gemiddeld. Van alle ouderen

geeft 7% aan schulden te hebben. Gemiddeld, onder de gehele Haagse bevolking, is dit ruim twee keer zoveel, namelijk 15%. Overigens worden hierbij de hypotheekschuld en betalingsachterstanden die op korte termijn kunnen worden ingelopen, niet meegerekend.

Hoewel Haagse ouderen in relatief meer gevallen aangeven dat hun financiële situatie is verslechterd, hoeven ouderen minder vaak dan gemiddeld te bezuinigen en hebben zij ook minder vaak schulden.

Figuur 3.10 Financiële situatie van Haagse ouderen (in 2009) aan de hand van een aantal indicatoren.

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

Binnen de groep ouderen valt op dat met name de 75-plussers hun financiële zaken op orde hebben; zij hoeven niet vaak te bezuinigen (14%) en hebben ook minder vaak schulden (1%). Dit is opmerkelijk want deze groep heeft vaker een laag inkomen.

Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar hebben het wat dit betreft het minst goed; 24% moet wel eens bezuinigen en 11% heeft schulden. Ook dit is opmerkelijk aangezien deze groep juist vaker een hoger inkomen heeft.

Tabel 3.11 Financiële situatie van Haagse ouderen, 2005 - 2009

	2005	2007	2009
% met verslechterde financiële positie			
55 – 64 jaar	56,5%	22,2%	28,5%
65 – 74 jaar	45,0%	22,0%	26,0%
% dat moet bezuinigen			
55 – 64 jaar	38,0%	20,3%	24,4%
65 – 74 jaar	21,6%	16,3%	21,6%
% dat schulden heeft			
55 – 64 jaar	15,3%	10,7%	11,3%
65 – 74 jaar	10,0%	3,4%	5,6%

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2005, 2007 en 2009

Vergeleken met 2007 geven in 2009 minder ouderen aan dat hun financiële situatie is verbeterd en geven meer ouderen aan dat hun situatie juist slechter is geworden (zie tabel 3.11). Ook meer ouderen moeten wel eens bezuinigen om rond te kunnen komen. Het aandeel ouderen dat schulden heeft is alleen toegenomen onder 65 – 74 jarigen. Onder de jongste ouderen is dit aandeel gelijk gebleven.

De situatie in 2009 is wel beter dan in 2005. In 2005 hadden ouderen duidelijk vaker schulden en moesten zij ook vaker bezuinigen. Zij gaven in 2005 ook vaker aan dat hun situatie op financieel gebied verslechterd was. Met name de positie van 55 – 64 jarigen was in 2005 slechter dan in 2009.

Overigens is bij de ontwikkeling van de financiële positie van ouderen niet gekeken hoe de hoogte van het inkomen van ouderen zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Op basis van het onderzoek is hier te weinig over bekend. Het gaat in bovenstaande om de beleving van de ouderen wat betreft hun eigen financiële positie.

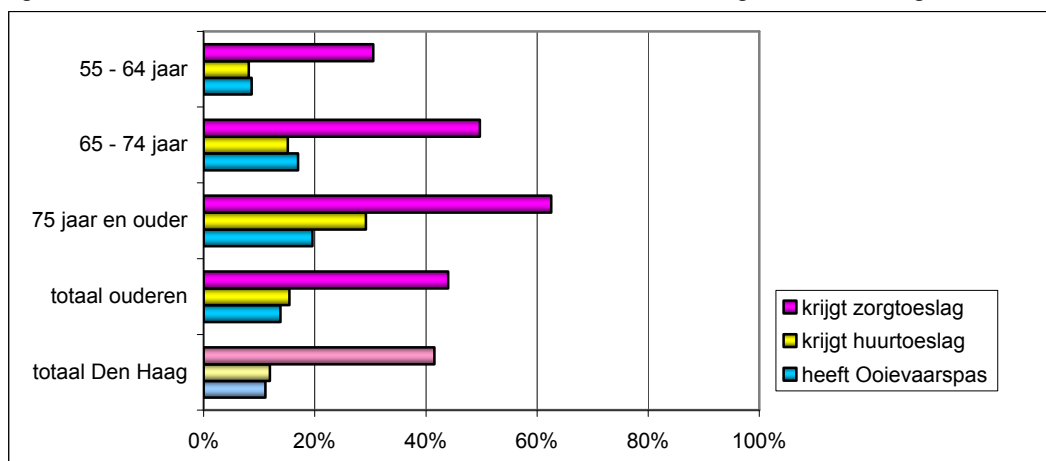
3.3.2 Gebruik inkomensondersteunende voorzieningen

Mensen met een laag inkomen in Nederland hebben de mogelijkheid gebruik te maken van een aantal inkomensondersteunende voorzieningen, zoals de zorgtoeslag en de huurtoeslag. Daarnaast heeft de gemeente Den Haag de zogenaamde Ooievaarspas in het leven geroepen waarmee inwoners van Den Haag korting kunnen krijgen op activiteiten, zoals cursussen, sport en culturele uitjes.

Van de Haagse ouderen (in 2009) ontvangt rond de 44% zorgtoeslag (zie figuur 3.12). 15% van de ouderen ontvangt huurtoeslag; dit is bijna 51% van de ouderen die in een huurwoning wonen. Het gebruik van de Ooievaarspas is gering; 14% van de ouderen maakt gebruik van deze kortingspas.

Van de ouderen met een laag huishoudinkomen (minder dan 1.750 euro netto per maand) ontvangt 72% zorgtoeslag, 35% huurtoeslag en heeft 31% een Ooievaarspas.

Figuur 3.12 Gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen onder Haagse ouderen (in 2009).

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

Binnen de groep 55-plussers zien we dat hoe hoger de leeftijd, hoe meer gebruik er wordt gemaakt van inkomensondersteunende voorzieningen. 75-plussers maken relatief vaker gebruik van de zorgtoeslag, huurtoeslag en de Ooievaarspas en ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar oud maken het minst gebruik van deze voorzieningen. Voor een deel is dit afhankelijk van het feit dat 75-plussers gemiddeld een lager inkomen hebben en 55-plussers juist een hoger inkomen. Deze laatste groep heeft daardoor vaker geen recht op deze inkomensondersteunende voorzieningen.

Tabel 3.13 Gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen, 2005 - 2009

	2005	2007	2009
% zorgtoeslag			
55 – 64 jaar	-	39,4%	30,5%
65 – 74 jaar	-	51,1%	49,7%
% huurtoeslag			
55 – 64 jaar	-	11,2%	8,1%
65 – 74 jaar	-	18,2%	15,1%
% Ooievaarspas			
55 – 64 jaar	12,3%	9,1%	8,6%
65 – 74 jaar	13,3%	17,2%	17,0%

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2005, 2007 en 2009

Het aandeel ouderen dat in 2009 zorgtoeslag krijgt, is lager dan in 2007⁵ (zie tabel 3.13 op de vorige pagina). Onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar is dit min of meer gelijk gebleven, maar het aandeel 55 – 64 jarigen dat zorgtoeslag krijgt, is duidelijk gedaald. Het aandeel ouderen dat huursubsidie ontvangt, is in 2009 voor beide leeftijdsgroepen iets lager dan in 2007. Al zijn de verschillen marginaal.

Het gebruik van de Ooievaarspas is in 2009 gelijk aan het gebruik in 2007. Vergeleken met 2005 is in 2009 het aandeel 55 – 64 jarigen dat de Ooievaarspas gebruikt afgenomen, terwijl het gebruik onder ouderen van 65 – 74 jaar juist gestegen is. Ook hier zijn de verschillen marginaal.

Vergeleken met de totale Haagse bevolking maken ouderen iets vaker gebruik van de drie genoemde inkomensondersteunende voorzieningen. Toch maken niet alle ouderen die er wellicht voor in aanmerking komen, gebruik van deze voorzieningen.

Zo heeft ruim de helft van de ouderen in 2009 (53%) geen zorgtoeslag aangevraagd (en krijgt dit dus ook niet). Belangrijkste reden om geen zorgtoeslag aan te vragen is omdat men weet dat zij er geen recht op hebben (68%). 18% van degenen die geen zorgtoeslag hebben aangevraagd, heeft naar eigen zeggen de toeslag niet nodig. 9% geeft aan dat zij niet op de hoogte zijn van de mogelijkheid op zorgtoeslag. 2% geeft aan dat zij de aanvraagprocedure te ingewikkeld vinden.

Bijna 30% van de ouderen heeft geen huurtoeslag aangevraagd en woont wel in een huurwoning. Van hen geeft ruim de helft aan dat zij er geen recht op hebben. Ruim een kwart denkt dat zij er geen recht op hebben; zij weten het dus niet zeker. 4% van de ouderen die geen huurtoeslag heeft aangevraagd terwijl zij daar wellicht wel recht op hebben geeft aan dat zij niet op de hoogte zijn van deze voorziening en 1% vindt de aanvraagprocedure te ingewikkeld.

Over de redenen voor het niet gebruiken van de Ooievaarspas is geen informatie beschikbaar.

3.4 MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE EN SOCIALE CONTACTEN

In deze paragraaf wordt gekeken naar de maatschappelijke participatie van ouderen en de sociale contacten die zij hebben. Er wordt zowel gekeken naar de maatschappelijke inzet van ouderen (werk, vrijwilligerswerk, verlenen van mantelzorg) als naar het deelnemen aan activiteiten, zoals het bezoeken van musea, buurthuizen etc. en naar de sociale contacten die men heeft.

3.4.1 Maatschappelijke inzet

Werk

Van de ondervraagde ouderen (in 2009) werkt 24% meer dan 12 uur per week (en wordt daarmee tot de werkende beroepsbevolking gerekend) (zie figuur 3.14 op de volgende pagina). Niet verwonderlijk zijn dit met name ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar (bijna de helft van hen werkt).

Het aandeel werkende 55-plussers in 2009 is vergelijkbaar met het aandeel werkende ouderen in 2007 (zie tabel 3.15 op de volgende pagina). In 2005 is er alleen informatie over de groep ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar. Van hen geeft 42% aan dat zij meer dan 12 uur per week werken. Dit aandeel is in de afgelopen jaren gestegen; in 2007 werkte 47% van de 55 – 64 jarigen, in 2009 is dit aandeel 49%.

Vrijwilligerswerk

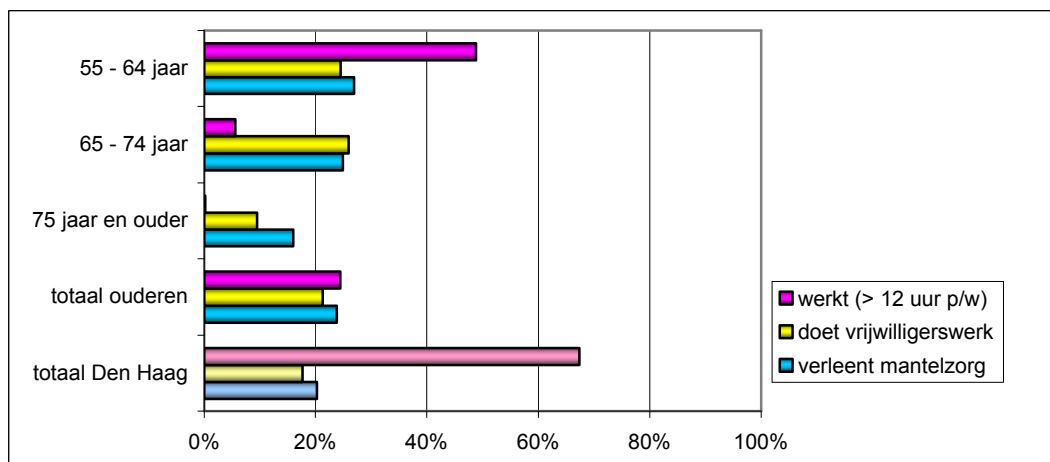
Ruim één vijfde (21%) van de Haagse ouderen (in 2009) doet aan vrijwilligerswerk bij een vereniging, instelling of organisatie (zie figuur 3.14 op de volgende pagina). Dit is iets vaker dan gemiddeld onder de gehele Haagse bevolking; 18% van alle Hagenaars doet aan vrijwilligerswerk.

Niet alleen zijn de ouderen vaker actief als vrijwilliger, zij zetten zich ook frequenter in. De meerderheid (68%) van de vrijwilligers van 55 jaar en ouder doet minimaal één keer per week aan vrijwilligerswerk (gemiddeld is dit 57%) en 38% zelfs meer dan één keer per week (gemiddeld is dit 33%).

Haagse ouderen zijn met name actief als vrijwilliger in de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, in de kerk of andere levensbeschouwelijke organisaties en in de sport.

⁵ In 2005 is niet gevraagd naar het gebruik van de zorgtoeslag en huurtoeslag en wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Figuur 3.14 Maatschappelijke inzet van Haagse ouderen (in 2009) aan de hand van een aantal indicatoren.

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

Binnen de groep ouderen zijn het met name de 'jongere' ouderen (in de leeftijd tot 75 jaar) die actief zijn als vrijwilliger. Het aandeel vrijwilligers onder 75-plussers is klein (9%). Dit is niet vreemd aangezien de gezondheid van deze ouderen vaker minder goed is en zij vaker beperkingen ervaren. Ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar zijn het meest vaak actief. Ook dit is niet vreemd als men zich bedenkt dat 55 – 64 jarigen nog vaak werken (en dus minder tijd hebben voor vrijwilligerswerk).

Het aandeel 55 - 64 jarigen dat zich vrijwillig inzet voor de maatschappij is redelijk stabiel; dit aandeel schommelt tussen de 22% en 24% (zie tabel 3.15). Het aandeel vrijwilligers onder ouderen van 65 – 74 jaar is sinds 2005 echter iets gedaald. In 2005 deed 31% van hen vrijwilligerswerk, in 2007 27% en in 2009 is dit 26%. Voor de groep 75-plussers is geen vergelijking mogelijk, aangezien er in 2007 en 2005 absoluut gezien weinig 75-plussers aan het onderzoek hebben meegedaan.

Overigens is aan de ouderen ook gevraagd of zij vrijwilligerswerk zouden willen gaan doen (als zij nog geen vrijwilliger zijn) en of zij meer vrijwilligerswerk zouden willen gaan doen (als zij al als vrijwilliger actief zijn). Hieruit blijkt dat 18% van de Haagse ouderen (in 2009) vrijwilligerswerk of meer vrijwilligerswerk zou willen gaan doen. Van degenen die reeds als vrijwilliger aan de slag zijn, geeft bijna 30% aan dat zij meer vrijwilligerswerk willen gaan doen. Van degenen die zich (nog) niet inzetten als vrijwilliger geeft 15% aan dat zij dit wel zouden willen.

Met name onder ouderen van 55 – 64 jaar is het animo groot; een kwart van hen wil vrijwilliger worden of wil zich vaker inzetten.

Tabel 3.15 Maatschappelijke inzet van Haagse ouderen, 2005 - 2009

	2005	2007	2009
% werkt (<12 uur p/w)			
55 – 64 jaar	42,1%	47,4%	48,8%
65 – 74 jaar	-	5,5%	5,6%
% doet vrijwilligerswerk			
55 – 64 jaar	23,0%	22,1%	24,5%
65 – 74 jaar	30,6%	26,8%	25,8%
% verleent mantelzorg			
55 – 64 jaar	-	23,3%	26,9%
65 – 74 jaar	-	22,6%	24,7%

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2005, 2007 en 2009

Verlenen van mantelzorg

Bijna een kwart (24%) van de Haagse ouderen (in 2009) verleende in het jaar voorafgaand aan het onderzoek mantelzorg (zie figuur 3.14). Dit wil zeggen dat zij regelmatig op vrijwillige basis hulp boden aan iemand in hun omgeving die vanwege een chronische ziekte of handicap hulp nodig had. In veel

gevallen gaat het om een ouder of schoonouder of iemand uit het eigen gezin (een partner of kinderen).

Meest voorkomende hulp die gegeven wordt, is begeleiding, zoals hulp bij de administratie of bij het invullen van formulieren, hulp bij het regelen van zaken, vervoer naar activiteiten / bezoeken buitenshuis etc. 74% van de mantelzorgers onder ouderen verleent deze vorm van hulp. Daarnaast bestaat de hulp veelal uit huishoudelijke hulp (bij het schoonmaken, koken, boodschappen doen, verzorging van huisdieren etc.). De helft van de mantelzorgers helpt bij deze huishoudelijke taken. In bijna 30% van de gevallen gaat het om hulp met de persoonlijke verzorging, dus hulp bij het wassen en aankleden, hulp bij medicijngebruik, hulp met eten en drinken etc.

Ouderen die geen mantelzorg verlenen is gevraagd of zij dit wel zouden willen als dit zich aandient. 34% van deze ouderen geeft aan dat zij dit wel zouden willen.

Van alle ouderen verleent dus bijna een kwart in 2009 mantelzorg, zou 26% wel mantelzorg willen verlenen aan iemand in zijn of haar omgeving als dit zich aandient en geeft 50% aan geen mantelzorg te willen verlenen. Dit laatste aandeel is onder 65-plussers hoger dan onder ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar.

Vergeleken met alle Haagse inwoners verlenen 55-plussers vaker mantelzorg; van alle Hagenaars verleent 20% mantelzorg (onder 55-plussers is dit 24%). Het potentieel aan 'nieuwe' mantelzorgers is onder 55-plussers echter lager. Zij geven minder vaak aan dat zij dit eventueel wel zouden willen (26% tegen 35% gemiddeld voor Den Haag) en geven vaker aan dat zij dit niet zouden willen (50% tegen 45% gemiddeld).

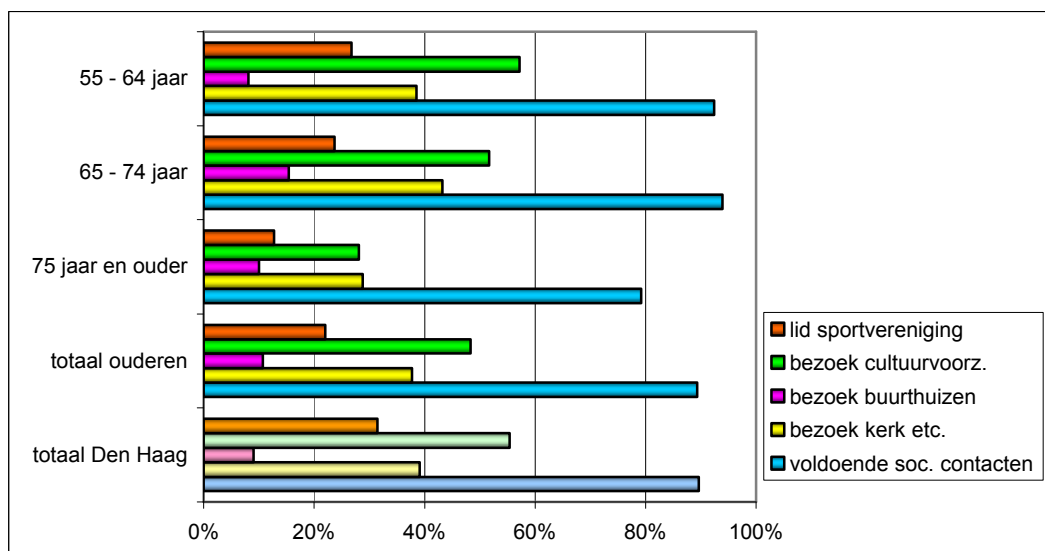
3.4.2 Deelname aan activiteiten

Lid van sportvereniging

Zoals we eerder hebben gezien doet minder dan de helft (43%) van de Haagse ouderen (in 2009) aan sport en sport 38% van alle ouderen minimaal 12 keer per jaar.

De helft van de ouderen die één of meer sporten beoefent, doet dit in verenigingsverband. Van alle ouderen is daarmee 22% lid van een sportvereniging (zie figuur 3.16). Dit aandeel is duidelijk lager onder ouderen van 75 jaar en ouder (maar zij doen ook minder vaak aan sport).

Figuur 3.16 Sociale contacten van Haagse ouderen (in 2009) aan de hand van een aantal indicatoren.

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

Bezoek aan culturele voorzieningen

Bijna de helft (48%) van de Haagse ouderen (in 2009) bezoekt minimaal één keer per jaar een culturele voorziening in Den Haag, zoals theaters en musea (zie figuur 3.16). Dit aandeel is net iets hoger dan gemiddeld voor Den Haag; 45% van alle Haagse inwoners bezoekt minimaal één keer per jaar een culturele voorziening.

In 2009 zijn de 5 meest bezochte culturele activiteiten: (1) het Gemeentemuseum, (2) het Mauritshuis, (3) de Dr. Anton Philipszaal, (4) het Filmhuis Den Haag en (5) het Museon.

Van de Haagse ouderen die wel eens een culturele voorziening bezoeken, doet ruim de helft dit incidenteel, wat wil zeggen één tot drie keer per jaar. Daarnaast gaat 30% vier tot acht keer per jaar naar een museum, theater of een andere culturele voorziening, wat globaal neerkomt op één keer in de twee maanden. Het aandeel ouderen dat (bijna) maandelijks of vaker een culturele voorziening bezoekt is gering, namelijk 16%. Overigens is dit beeld vergelijkbaar met het beeld voor heel Den Haag.

75-plussers brengen duidelijk minder vaak (28%) een bezoek aan theaters, musea en andere culturele voorzieningen dan ouderen tot 75 jaar. Het cultuurbezoek is onder 55 – 64 jarigen relatief gezien het grootst, namelijk 57%. Onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar is dit 52%. Wat opvalt is dat ouderen in deze laatste leeftijdsklasse wel frequenter een culturele voorziening bezoeken; 18% van hen bezoekt maandelijks, dat wil zeggen 9 tot 15 keer per jaar, een theater of musea of andere voorziening. Onder ouderen jonger dan 65 jaar is dit 8%.

Wat betreft het bezoek aan culturele voorzieningen door de jaren heen is het beeld voor de groep 55 – 74 jarigen divers (zie tabel 3.17). Het aandeel ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar dat minimaal één keer per jaar een musea, theater, etc. bezoekt is ten opzichte van vier jaar geleden iets afgenomen, maar ten opzichte van 2007 gelijk gebleven. Onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar is het aandeel dat een culturele voorziening bezoekt ten opzichte van 2007 gestegen. In 2005 was dit aandeel gelijk aan 2009.

Tabel 3.17 Sociale contacten van Haagse ouderen, 2005 – 2009

	2005	2007	2009
% bezoek culturele voorzieningen			
55 – 64 jaar	61,3%	56,5%	57,2%
65 – 74 jaar	52,1%	43,4%	51,7%
% bezoek buurthuizen			
55 – 64 jaar	-	15,7%	8,1%
65 – 74 jaar	-	20,0%	15,4%
% bezoek kerk etc.			
55 – 64 jaar	38,5%	42,8%	38,5%
65 – 74 jaar	30,9%	45,6%	43,2%

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2005, 2007 en 2009

Bezoek aan buurthuizen en ontmoetingscentra

Slechts een gering aandeel van de Haagse ouderen (11%) bezoekt wel eens een buurthuis of ontmoetingscentrum (zie figuur 3.16 op pagina 25). Dit aandeel is iets hoger onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar (15%) en iets lager onder ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar (8%). Gemiddeld voor heel Den Haag is het aandeel inwoners dat wel eens een buurthuis of ontmoetingscentrum bezoekt 2% lager, namelijk 9%.

Haagse ouderen bezoeken in 2009 minder vaak een buurthuis of ontmoetingscentrum dan in 2007⁶ het geval was (zie tabel 3.17). Deze daling zien we voor beide leeftijdsgroepen terug.

Ouderen die wel eens naar een buurthuis of ontmoetingscentrum gaan doen dit in het algemeen regelmatig; 48% gaat hier minimaal één keer per week naar toe (van alle ouderen is dit ruim 5%). Belangrijkste reden is de gezelligheid; 39% gaat om deze reden naar het buurthuis. Daarnaast wordt het buurthuis of ontmoetingscentrum ook bezocht voor vergaderingen/wijkberaad (in 24% van de gevallen) en gaat men er naar toe voor het volgen van een cursus (21%). Bijna tweevijfde (38%) van de ouderen die wel eens naar een buurthuis of ontmoetingscentrum gaat heeft in het jaar voorafgaand aan het onderzoek zelf deelgenomen aan cursussen of activiteiten die daar georganiseerd werden.

⁶ In 2005 is niet gevraagd naar het bezoeken van buurthuizen en ontmoetingscentra en wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Bezoek aan een kerk of ander 'gebedshuis'

38% van de Haagse ouderen gaat wel eens naar de kerk, moskee, mandir of een ander 'gebedshuis' (zie figuur 3.16 op pagina 25).

Onder alle inwoners van Den Haag is dit aandeel 39%. Ouderen wijken wat dit betreft dus niet af van het gemiddelde. Ouderen gaan echter wel net iets vaker naar de kerk of een ander 'gebedshuis'. Van alle ouderen gaat 14% wekelijks of zelf meerdere keren per week naar een 'gebedshuis'. Onder alle inwoners van Den Haag is dit aandeel 12%.

75-plussers gaan van alle ouderen het minst vaak naar een 'gebedshuis'. 75-plussers die wel gaan, doen dit even regelmatig (wekelijks of meerdere keren per week) dan ouderen jonger dan 75 jaar.

Door de jaren heen is er geen duidelijke trend waarneembaar in het kerkbezoek en bezoek aan andere 'gebedshuizen' (zie tabel 3.17 op de vorige pagina). Onder ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar schommelt het aandeel 'kerkgangers' rond de 40%. Voor de groep 65 – 74 jarigen is het aandeel (in 2009 en 2007) ten opzichte van 2005 duidelijk gestegen.

3.4.3 Eigen beleving sociale contacten

Wat vinden Haagse ouderen zelf van hun sociale contacten? In het onderzoek is ook gevaagd of men zelf vindt dat zij voldoende contacten hebben met andere mensen.

Van alle ouderen geeft de ruime meerderheid (89%) aan dat zij voldoende sociale contacten hebben (zie figuur 3.16 op pagina 25). 11% vindt dus dat zij niet genoeg contact hebben met andere mensen. Ouderen wijken op dit punt niet veel af van het gemiddelde voor heel Den Haag.

15% van alle ouderen zou graag meer contacten willen hebben. In dit opzicht wijken zij wel af van het gemiddelde; van alle Hagenaars geeft 22% aan dat zij meer sociale contacten zouden willen hebben.

Binnen de groep ouderen zijn het met name ouderen jonger dan 75 jaar die vinden dat zij voldoende contacten hebben (ruim 90%). Van alle 75-plussers geeft ruim één vijfde (21%) aan dat zij niet voldoende sociale contacten hebben. Zij geven echter niet vaker aan dat zij meer contacten met andere mensen zouden willen hebben.

Het aandeel ouderen dat in 2009 aangeeft voldoende sociale contacten te hebben is vergelijkbaar met 2007⁷.

3.5 NADERE ANALYSE VAN DE UITKOMSTEN

In voorgaande paragrafen is alleen gekeken naar de totale groep ouderen en de drie leeftijdsklassen daarbinnen. Er zijn echter nog meer differentiaties binnen de groep ouderen te maken, zoals naar bepaalde sociaaldemografische kenmerken als sekse, etniciteit, inkomen en type huishouden.

Om niet te verdwalen in een massa aan uitkomsten zijn in deze paragraaf op hoofdpunten overzichten gegeven van de uitkomsten met daarbij onderscheid in sekse, etniciteit, type huishouden, inkomen en stadsdeel. In de tekst wordt alleen gewezen op de meest opvallende uitkomsten.

Voor de volledigheid zijn ook de uitkomsten voor de gehele groep en de uitkomsten naar leeftijd in de overzichten opgenomen.

NB Het uitsplitsen van de uitkomsten leidt er in een aantal gevallen toe dat het absolute aantal ouderen waarop de uitkomsten betrekking hebben, klein is (zoals het geval is bij de uitsplitsing naar stadsdeel). De uitkomsten moeten dan ook als indicatie worden gezien en niet als representatief beeld voor de betreffende subgroep ouderen. In de overzichten is (een indicatie van) het totaal aantal ouderen in de steekproef (N) opgenomen.

⁷ In 2005 is niet gevraagd naar de eigen beleving van de sociale contacten en wordt hier buiten beschouwing gelaten.

3.5.1 Waardering gezondheid

In Overzicht 3.18 op de volgende pagina zijn een aantal aspecten weergegeven met betrekking tot de gezondheid van Haagse ouderen, uitgesplitst naar een aantal kenmerken.

Een aantal punten die opvallen:

- Mannen scoren op bijna alle aspecten beter dan vrouwen. Mannen hebben minder vaak een handicap en/of een chronische aandoening en ervaren ook minder vaak beperkingen in het dagelijks leven en in de vrije tijd. Daarnaast is het aandeel dat mantelzorg krijgt duidelijk lager dan bij vrouwelijke 55-plussers en doen zij vaker aan sport. Hierbij speelt de leeftijd een rol; mannen zijn gemiddeld iets jonger dan vrouwen.
- Ouderen van allochtone herkomst ontvangen minder vaak mantelzorg dan autochtone 55-plussers. Overigens verlenen zij ook minder vaak mantelzorg (zie overzicht 3.21).
- Alleenstaande ouderen scoren op bijna alle punten minder goed dan ouderen die samenwonen. Zo geven zij duidelijk vaker aan dat zij beperkingen ervaren in hun dagelijks leven en zijn zij vaker afhankelijk van mantelzorgers. Hierbij speelt de leeftijd een rol; alleenstaanden zijn vaak ouder dan ouderen die samenwonen.
- Er lijkt een verband te bestaan tussen de ervaren gezondheid en de hoogte van het inkomen. Ouderen met een hoog inkomen scoren op bijna alle aspecten beter dan ouderen met een laag inkomen. Ook hier speelt leeftijd een rol; ouderen met een laag inkomen zijn gemiddeld ouder dan ouderen met een hoog inkomen.

Overzicht 3.18 Waardering van de gezondheid aan de hand van een aantal aspecten (2009)

	N (indicatie)	rapportcijfer gezondheid	% heeft handicap	% heeft chronische aandoening	% ervaart beperkingen	% ontvangt mantelzorg	% sport (min. 12x per jaar)
Totaal	624	7,2	17,8	41,2	26,8	12,0	37,8
<i>Leeftijd</i>							
55 – 64 jaar	294	7,2	13,9	39,8	21,1	7,0	46,0
65 – 74 jaar	182	7,2	17,7	43,5	23,1	10,9	39,1
75-plus	147	7,1	25,7	41,0	42,9	23,2	20,7
<i>Sekse</i>							
Man	259	7,2	18,1	36,9	19,9	9,3	42,2
vrouw	365	7,2	17,6	44,2	31,7	13,9	33,8
<i>Etniciteit</i>							
Autochtoon	447	7,2	18,4	39,0	25,6	13,3	39,5
Allochtoon	177	7,1	16,2	46,7	29,8	8,6	34,0
<i>Type huishouden</i>							
Eenpersoons	205	7,1	20,2	42,8	36,9	17,9	43,5
Tweepersoons	246	7,2	18,8	41,5	23,2	9,8	32,9
<i>Inkomen</i>							
Laag (< 1.750 euro p/m)	241	7,0	23,6	42,5	35,0	17,4	23,8
Middel (1.750-3.050 euro p/m)	131	7,4	17,6	43,2	22,4	6,3	46,5
Hoog (> 3.050 euro p/m)	72	7,3	12,5	41,0	9,9	5,6	57,2
<i>Stadsdeel</i>							
Loosduinen	93	7,1	22,1	47,1	34,8	11,6	44,4
Escamp	137	7,1	19,1	46,0	32,7	17,6	26,8
Segbroek	69	7,0	18,2	43,1	26,8	13,9	42,8
Scheveningen	81	7,2	23,6	40,7	22,7	10,7	55,6
Centrum	102	7,3	15,9	40,7	22,7	10,6	22,1
Laak	38	7,0	12,5	34,4	26,9	3,9	36,5
Haagse Hout	77	7,4	13,3	29,3	21,6	11,1	35,7
Leidschenveen/Ypenburg	27	7,3	17,8	38,6	11,6	2,5	65,6

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

3.5.2 Waardering leefomgeving / woonsituatie

In Overzicht 3.19 op de volgende pagina zijn een aantal aspecten weergegeven met betrekking tot de leefomgeving / woonsituatie van Haagse ouderen, uitgesplitst naar een aantal kenmerken.

Een aantal punten die opvallen:

- Autochtone ouderen waarderen hun leefomgeving / woonsituatie in het algemeen positiever dan allochtone ouderen.
- Ouderen in de stadsdelen Scheveningen, Segbroek en Haagse Hout zijn in het algemeen het meest vaak tevreden over hun leefomgeving / woonsituatie.
- Ook in Loosduinen is men positief over de buurt. Wel geeft 30% van de ouderen in dit stadsdeel aan dat zij vinden dat de buurt achteruit gegaan is.
- In Escamp, Centrum en Laak zijn ouderen het minst vaak positief over hun leefomgeving / woonsituatie. Dit zijn ook de stadsdelen waar de achterstandswijken zich bevinden, waarvan bekend is dat de leefomgeving slechter is dan in andere wijken. In deze stadsdelen wonen ook relatief veel allochtone ouderen, wat de minder positieve score onder deze groep zou kunnen verklaren.

Overzicht 3.19 Waardering van de leefomgeving / woonsituatie aan de hand van een aantal aspecten (2008)

	N (indicatie)	rapportcijfer woonomgeving	% voelt zich thuis in buurt	% heeft veel contact in buurt	% voelt zich onveilig	% buurt is achteruit gegaan	rapportcijfer woning (2007)
Totaal	2199	7,2	54,0	31,6	23,4	29,3	7,7
<i>Leeftijd</i>							
55 – 64 jaar	1080	7,2	53,1	30,7	25,9	29,0	7,6
65 – 74 jaar	659	7,1	50,8	33,2	25,2	33,8	7,7
75-plus	460	7,4	60,4	32,2	16,1	23,3	7,3
<i>Sekse</i>							
Man	1034	7,1	50,7	29,8	23,1	29,3	7,6
vrouw	1165	7,2	56,7	32,9	23,6	29,2	7,7
<i>Etniciteit</i>							
Autochtoon	1673	7,3	56,4	32,2	21,7	29,7	7,7
Allochtoon	526	6,9	47,4	29,6	28,5	27,9	7,5
<i>Type huishouden</i>							
Eenpersoons	782	7,1	53,4	27,7	25,5	28,0	7,5
<i>Stadsdeel</i>							
Loosduinen	298	7,5	59,5	31,6	19,1	30,1	7,8
Escamp	606	6,8	45,6	28,2	30,8	44,5	7,6
Segbroek	163	7,5	61,4	33,8	20,0	18,5	7,8
Scheveningen	201	7,5	60,7	33,5	13,3	16,1	7,7
Centrum	521	6,7	46,3	30,8	34,4	29,2	7,6
Laak	84	6,4	36,1	28,6	27,8	40,5	7,5
Haagse Hout	229	7,6	64,5	36,8	18,7	23,9	7,8
Leidschenveen/Ypenburg	97	7,6	54,0	25,0	17,3	17,2	8,1

Bron: Gemeente Den Haag, Veiligheidsmonitor 2008 (en 2007)

3.5.3 Financiële positie

In Overzicht 3.20 op de volgende pagina zijn een aantal aspecten weergegeven met betrekking tot de financiële positie van Haagse ouderen, uitgesplitst naar een aantal kenmerken.

Een aantal punten die opvallen:

- De financiële positie van ouderen met een laag huishoudinkomen is duidelijk minder goed dan van ouderen met een middel of hoog inkomen.
- Vrouwen hebben vaker dan mannen van 55-plus een laag inkomen. In die zin is het niet vreemd dat vrouwen meer gebruik maken van inkomensondersteunende voorzieningen, zoals de zorgtoeslag, huurtoeslag en de Ooievaarspas en dat zij vaker moeten bezuinigen. Opvallend is dat mannen van 55-plus wel vaker aangeven dat zij schulden hebben dan vrouwelijke 55-plussers.
- Allochtone ouderen hebben vaker een lager inkomen dan autochtone ouderen. Ook zijn zij vaker afhankelijk van zorg- en huurtoeslag. Meest opvallend is echter dat allochtone ouderen duidelijk vaker aangeven dat hun financiële situatie verslechterd is. Het aandeel ouderen dat wel eens moet bezuinigen en ook het aandeel ouderen dat schulden heeft, is voor deze groep dan ook duidelijk hoger dan onder autochtone ouderen.
- Alleenstaande ouderen hebben een minder goede financiële positie dan ouderen die samenwonen (zonder kinderen). Met name het aandeel ouderen met een laag inkomen is onder alleenstaanden hoger. Ouderen die samenwonen krijgen opvallend minder vaak huurtoeslag, terwijl het aandeel dat zorgtoeslag krijgt redelijk gelijk is.

Overzicht 3.20 De financiële positie van Haagse ouderen aan de hand van een aantal aspecten (2009)

	N (indicatie)	% laag inkomen (< 1.750 euro per maand)	% verslechtering financiële positie	% moet bezuinigen	% heeft schulden	% krijgt zorgtoeslag	% krijgt huurtoeslag	% heeft Ooievaarspas
Totaal	595	51,7	26,2	20,7	7,2	44,0	15,4	13,8
<i>Leeftijd</i>								
55 – 64 jaar	276	39,0	28,5	24,4	11,3	30,5	8,1	8,6
65 – 74 jaar	169	53,0	26,0	21,6	5,6	49,7	15,1	17,0
75-plus	150	72,9	21,9	12,5	1,2	62,5	29,2	19,6
<i>Sekse</i>								
Man	252	41,1	29,1	19,8	9,9	35,7	9,9	9,4
vrouw	343	60,4	24,1	21,5	5,2	52,2	20,7	18,0
<i>Etniciteit</i>								
Autochtoon	425	49,3	23,4	16,9	5,2	42,0	14,4	11,8
Allochtoon	170	56,1	33,4	30,3	12,1	49,3	17,9	19,4
<i>Type huishouden</i>								
Eenpersoons	195	71,9	22,5	21,8	7,1	48,2	25,4	22,8
Tweepersoons	234	37,3	27,9	15,6	3,5	41,5	8,3	7,0
<i>Inkomen</i>								
Laag (< 1.750 euro p/m)	232	100,0	29,8	30,8	10,5	72,4	34,7	30,6
Middel (1.750-3.050 euro p/m)	173	0,0	21,4	13,0	5,4	30,1	2,8	2,3
Hoog (> 3.050 euro p/m)	89	0,0	21,8	6,8	4,5	1,0	0,0	0,0
<i>Stadsdeel</i>								
Loosduinen	89	46,0	26,5	15,4	4,7	33,4	10,9	6,4
Escamp	132	62,9	23,1	21,6	8,5	55,1	20,6	16,7
Segbroek	66	42,3	26,8	18,0	5,6	39,6	8,4	10,4
Scheveningen	79	38,5	25,6	17,4	5,0	35,5	11,5	11,0
Centrum	98	62,8	32,7	28,7	10,0	48,4	26,6	29,5
Laak	33	69,1	36,9	40,1	11,3	61,1	24,2	14,6
Haagse Hout	71	42,9	18,0	10,2	2,7	36,9	9,6	9,7
Leidschenveen/Ypenburg	27	31,6	24,3	24,2	16,6	47,7	3,8	0,0

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

3.5.4 Maatschappelijke participatie en sociale contacten

In Overzicht 3.21 op de volgende pagina zijn een aantal aspecten weergegeven met betrekking tot de maatschappelijke participatie van Haagse ouderen, uitgesplitst naar een aantal kenmerken.

Een aantal punten die opvallen:

- Mannen zijn in het algemeen iets vaker maatschappelijk actief dan vrouwen. Zij hebben vaker (nog) een betaalde baan en doen vaker vrijwilligerswerk. Daarnaast zijn zij vaker lid van een sportvereniging en bezoeken zij vaker een culturele voorziening. Ook geven zij vaker aan dat zij voldoende sociale contacten hebben. Hierbij zal de leeftijd en gezondheid van de ouderen ook een rol spelen; mannen zijn gemiddeld jonger dan vrouwen en hebben vaker een betere gezondheid.
- Allochtone ouderen bezoeken duidelijk vaker een 'gebedshuis' dan autochtone ouderen. Op andere punten scoren zij echter minder goed. Zo zijn zij duidelijk minder vaak lid van een sportvereniging en vinden zij ook minder vaak dat zij voldoende sociale contacten hebben.
- Ouderen die samenwonen zijn maatschappelijk actiever dan alleenstaande ouderen. Op alle aspecten scoren zij 'beter'. Ook hier speelt de leeftijd en de gezondheid een rol; alleenstaanden zijn gemiddeld ouder en hebben (hierdoor) vaker een minder goede gezondheid.
- Ook wat betreft de maatschappelijke participatie lijkt er een verband te zijn met de hoogte van het inkomen. Ouderen met lagere inkomens zijn op alle fronten minder actief en geven zelf minder vaak aan dat zij voldoende sociale contacten hebben. Ook deze ouderen zijn gemiddeld ouder en hebben vaker een slechte gezondheid.

Overzicht 3.21 De maatschappelijke participatie van Haagse ouderen aan de hand van een aantal aspecten (2009)

	N (indicatie)	% werkt (> 12 uur p/w)	% doet vrijwilligerswerk	% verleent mantelzorg	% lid sportvereniging	% bezoek cultuur	% bezoek buurthuizen	% bezoek kerk etc.	% voldoende contacten
Totaal	624	24,4	21,3	23,8	22,0	48,3	10,7	37,7	89,3
<i>Leeftijd</i>									
55 – 64 jaar	294	48,8	24,5	26,9	26,8	57,2	8,1	38,5	92,4
65 – 74 jaar	182	5,6	25,9	24,9	23,7	51,7	15,4	43,2	93,9
75-plus	147	0,2	9,5	16,0	12,7	28,1	10,0	28,8	79,2
<i>Sekse</i>									
Man	259	32,0	26,4	22,2	27,5	52,8	10,2	35,5	93,8
vrouw	365	18,4	17,8	24,9	16,7	43,9	11,0	39,3	85,9
<i>Etniciteit</i>									
Autochtoon	447	24,8	21,3	25,4	25,6	49,2	10,1	32,2	90,4
Allochtoon	177	21,7	21,5	19,7	17,4	45,9	12,2	54,5	88,1
<i>Type huishouden</i>									
Eenpersoons	205	15,0	18,3	20,2	17,8	41,4	9,3	30,3	82,1
Tweepersoons	246	23,9	22,7	27,4	24,1	54,8	11,5	36,2	91,8
<i>Inkomen</i>									
Laag (< 1.750 euro p/m)	241	11,8	15,0	20,1	13,8	27,5	9,6	36,7	86,0
Middel (1.750-3.050 euro p/m)	131	32,2	31,2	28,3	26,0	63,1	18,4	38,5	96,8
Hoog (> 3.050 euro p/m)	72	51,0	39,2	31,0	37,1	77,8	8,4	44,5	96,5
<i>Stadsdeel</i>									
Loosduinen	93	23,4	15,7	20,8	26,4	46,1	9,5	35,3	94,8
Escamp	137	18,4	27,5	27,2	13,7	33,1	14,0	33,9	85,7
Segbroek	69	26,9	25,7	37,1	31,5	58,9	10,3	30,6	91,8
Scheveningen	81	28,0	24,6	19,1	32,1	66,7	15,0	36,6	93,8
Centrum	102	26,7	17,1	18,7	15,5	46,4	8,4	45,7	84,2
Laak	38	30,5	7,5	17,5	19,4	31,4	16,7	42,4	80,5
Haagse Hout	77	23,3	22,1	27,3	18,3	63,9	4,1	39,0	95,3
Leidschenveen/Ypenburg	27	29,8	21,8	14,2	26,1	28,5	5,0	54,3	78,8

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

4 Voorzieningen voor ouderen in Den Haag

Om als oudere zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen is het van belang dat er goede voorzieningen voor ouderen zijn. Even belangrijk daarbij is dat de ouderen weten dat deze voorzieningen er zijn en bij wie zij voor hulp kunnen aankloppen.

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de bekendheid van ouderen met (een selectie van) de aanwezige voorzieningen en het bereik van deze voorzieningen. Ook zijn een aantal voorzieningen (letterlijk) in kaart gebracht.

De informatie die in dit hoofdstuk wordt gebruikt is afkomstig uit verschillende bronnen zoals de Stadsenquête (paragraaf 4.1), de Wmo Monitor (paragraaf 4.2) en jaarverslagen van welzijnsorganisaties (paragraaf 4.2). In Bijlage 1 vindt u hier meer informatie over.

4.1 BEKENDHEID MET VOORZIENINGEN

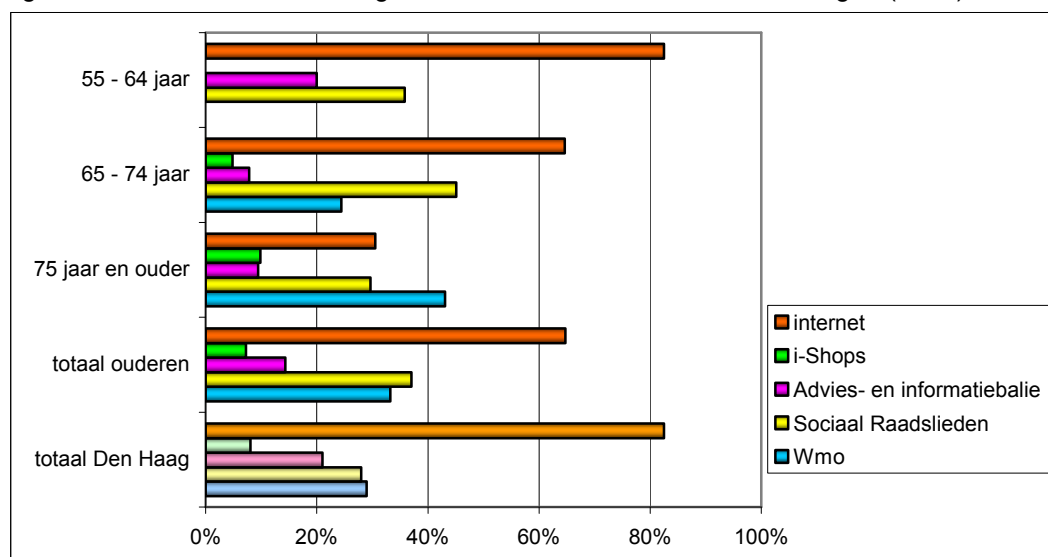
Er zijn meerdere instanties in Den Haag die informatie en advies aan ouderen kunnen geven en hen kunnen helpen bij bijvoorbeeld het aanvragen van bepaalde voorzieningen. Daarnaast is veel informatie via internet te vinden. In deze paragraaf wordt gekeken naar de bekendheid van een aantal van deze voorzieningen en het gebruik ervan.

Internetgebruik

Van de Haagse ouderen (in 2009) maakt de meerderheid (65%) gebruik van internet (zie figuur 4.1). Haagse ouderen maken minder vaak gebruik van internet dan gemiddeld. Van de gehele Haagse bevolking maakt 83% gebruik van dit medium.

Er lijkt een duidelijke relatie te bestaan tussen het gebruik van internet en leeftijd. 'Oudere' ouderen maken duidelijk minder vaak gebruik van internet dan 'jongere' ouderen. Onder ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar is het internetgebruik dan ook het hoogst; 83% maakt gebruik van dit medium (dit is gelijk aan het Haagse gemiddelde). Onder 75-plussers is dit aandeel het laagst; 'slechts' 31% gebruikt het internet. Onder 65 – 74 jarigen is dit aandeel 65%.

Figuur 4.1 Bekendheid van Haagse ouderen met een aantal voorzieningen (2009)

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2009

Een meerderheid (68%) van de ouderen die internet gebruiken, zoekt wel eens informatie op over zaken rond gezondheid en welzijn. Een grote groep onder hen (45%) zoekt vrij regelmatig informatie op internet, dat wil zeggen minimaal 1 keer per maand. Ook wat dit betreft zien we een relatie met de leeftijd van ouderen. 75-plussers zoeken het minst vaak (59%) op internet naar informatie over gezondheid en welzijn en ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar doen dit het meest vaak (71%). De frequentie van gebruik is onder de drie leeftijdsklassen echter nagenoeg gelijk.

Het internetgebruik onder ouderen is de laatste twee jaar toegenomen (zie tabel 4.2 op de volgende pagina). Zo maakte in 2007 nog niet de helft van de ouderen in de leeftijd van 64 – 75 jaar gebruik van internet. In 2009 is dit aandeel gegroeid naar 65%. Ook onder de jongste ouderen is het gebruik toegenomen; in 2007 maakte 72% van de 55 – 64 jarigen gebruik van internet, in 2009 is dit 83%. Vergelijking met de groep 75-plussers is niet mogelijk, aangezien er in 2007 en 2005 absoluut gezien weinig 75-plussers aan het onderzoek hebben meegedaan.

i-Shops

In i-Shops kunnen ouderen informatie krijgen over zaken op het gebied van onder andere wonen, zorg en welzijn. Ook kunnen zij hier hulp krijgen bij onder andere het aanvragen van zorgvoorzieningen.

Van de 65-plussers in Den Haag (met of zonder handicap)⁸ is 'slechts' 7% bekend met de zogenaamde i-Shops (zie figuur 4.1 op de vorige pagina).

75-plussers weten iets vaker van het bestaan van deze i-Shops af (10%) dan ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar (5%). Van degene die weten dat er i-Shops zijn, heeft bijna een kwart (24%) wel eens gebruik gemaakt van de diensten van de i-Shop. Van alle 65-plussers geeft 1,6% aan wel eens bij een i-Shop te hebben aangeklopt.

NB Er is op dit punt geen vergelijking mogelijk met voorgaande jaren.

Advies- en informatiebalie en Sociaal Raadslieden

De bekendheid van de Advies- en informatiebalies is iets groter dan de bekendheid van de i-Shops. 14% van de Haagse ouderen (8,5% onder 65-plussers) is bekend met de Advies- en informatiebalie (zie figuur 4.1 op de vorige pagina).

Bij deze balies kunnen ouderen (en andere inwoners) bijvoorbeeld terecht voor vragen over ingewikkelde wetten, regelingen en formulieren of als men wil weten of zij recht hebben op bepaalde uitkeringen of toeslagen.

Van de degenen die bekend zijn met deze informatiepunten heeft 17% wel eens gebruik gemaakt van de diensten van deze balies; dit is 2,4% van alle Haagse ouderen.

De bekendheid met deze informatiepunten is het grootst onder de groep ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar (20%). Zij hebben er tot nu toe echter het minst gebruik van gemaakt.

Bij de Advies- en informatiebalies kunnen ouderen onder andere spreken met Sociaal Raadslieden. Zij kunnen helpen met vragen en problemen op sociaaljuridisch gebied. Zo kunnen zij bijvoorbeeld helpen met het opstellen van brieven en bezwaarschriften, het invullen van formulieren, het bemiddelen bij problemen met instanties en de weg wijzen naar instanties en hulpverleners.

37% van de Haagse ouderen kent de Sociaal Raadslieden. Van hen heeft 12% wel eens gebruik gemaakt van de diensten van deze Raadslieden. Van alle ouderen is dit 4,4%.

De bekendheid van de Sociaal Raadslieden is het grootst onder de groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar (45%). Het gebruik van hun diensten is echter het laagst onder deze groep. 75-plussers kloppen relatief gezien het meest vaak aan bij de Sociaal Raadslieden.

Het gebruik van de diensten van de Advies- en informatiebalies en de Sociaal Raadslieden lijkt dus beperkt. Er is in het onderzoek ook gevraagd naar de redenen van ouderen om geen gebruik te maken van deze voorzieningen. Belangrijkste reden is dat zij er niet bekend mee zijn (66%). Daarnaast geeft een kwart (25%) van de ouderen aan dat zij deze diensten niet nodig hebben (en er dus geen gebruik van maken). 3% geeft aan dat zij 'het op een andere manier oplossen'.

⁸ De vragen rond de i-Shops zijn alleen gesteld aan personen van 65 jaar of ouder en personen die een handicap en/of een chronische aandoening hebben.

Wat betreft de bekendheid van de Advies- en informatiebalies en de Sociaal Raadslieden door de jaren heen kunnen we alleen iets zeggen over 55 – 74 jarigen (zie tabel 4.2).

In 2009 zijn er minder ouderen van 55 – 64 jaar bekend met de Advies- en informatiebalies dan in voorgaande jaren. In 2005 was 27% van hen bekend met deze voorziening en in 2007 was dit gestegen tot 33%. In 2009 kent 'slechts' 20% deze voorziening. Ook de bekendheid van de Sociaal Raadslieden is onder ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar de afgelopen vier jaar gedaald. In 2005 kende ruim de helft van de ouderen deze voorziening, in 2009 is dit aandeel gedaald naar 36%. Voor de groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar zien we een sterkere daling van het aandeel ouderen dat bekend is met de Advies- en informatiebalies. In 2005 was 38% van hen bekend met de voorziening. In 2009 is dit nog 'slechts' 8%. De bekendheid met de Sociaal Raadslieden is onder ouderen in deze leeftijdsklasse de afgelopen twee jaar juist toegenomen (van 33% in 2007 naar 45% in 2009). Wel is de bekendheid in 2009 minder groot dan in 2005 (55%).

Een verklaring voor de afname van de bekendheid met de Advies- en informatiebalies en de Sociaal Raadslieden kan zijn dat deze voorzieningen momenteel gecentreerd zijn binnen één dienst namelijk het Wmo-loket 'Den Haag OpMaat'. Haagse ouderen zijn wellicht wel bekend met dit loket, maar niet met de 'namen' van de afzonderlijke diensten daarbinnen.

Tabel 4.2 Bekendheid van Haagse ouderen met een aantal voorzieningen, 2005 - 2009

	2005	2007	2009
% gebruik internet			
55 – 64 jaar	-	72,3%	82,5%
65 – 74 jaar	-	44,4%	64,6%
% bekend met Advies- en informatiebalie			
55 – 64 jaar	27,5%	32,9%	20,0%
65 – 74 jaar	38,1%	28,4%	7,8%
% bekend met Sociaal Raadslieden			
55 – 64 jaar	53,0%	42,9%	35,8%
65 – 74 jaar	54,5%	33,0%	45,1%
% bekend met Wmo			
55 – 64 jaar	-	-	-
65 – 74 jaar	68,2%*	42,3%*	24,4%

* In 2005 en 2007 is gevraagd naar de bekendheid met de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG)

Bron: Gemeente Den Haag, Stadsenquête 2005, 2007 en 2009

Bekendheid Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo)

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), voorheen de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG), moet ervoor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen in de samenleving. Gehandicapten/chronisch zieken en ouderen kunnen een beroep doen op de Wmo voor bijvoorbeeld vervoersvoorzieningen, woonvoorzieningen of hulp bij het huishouden.

Van de 65-plussers in Den Haag (met of zonder handicap)⁹ kent één derde de Wmo (zie figuur 4.1 op pagina 37). De bekendheid is groter onder 75-plussers dan onder ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar.

Van degenen die bekend zijn met de Wmo heeft bijna de helft (45%) wel eens een aanvraag ingediend. Dit is 15% van alle 65-plussers. Wederom is dit aandeel onder 75-plussers hoger dan onder 65 – 74 jarigen.

In veel gevallen zijn het aanvragen voor hulp bij het huishouden en voor woonvoorzieningen als een douchekruk, verhoogde keuken en handgrepen voor in de douche en toilet.

Als reden om geen aanvraag in te dienen wordt het meest genoemd; 'ik red me nog wel (wil er niet afhankelijk van zijn)' gevolgd door 'ik ben nog gezond'.

Wat betreft de ontwikkeling van de bekendheid van de Wmo hebben we alleen informatie over de groep 65 – 74 jarigen (zie tabel 4.2 op de vorige pagina).

⁹ De vragen rond de Wmo zijn alleen gesteld aan personen van 65 jaar of ouder en personen die een handicap en/of een chronische aandoening hebben.

De bekendheid van de Wmo is onder deze groep door de jaren heen duidelijk gedaald. In 2005 was 68% van hen bekend met de Wmo (WVG). In 2007 was dit aandeel gedaald tot 42% en in 2009 zelfs tot 24%.

Hoewel de bekendheid in 2005 het grootst was, deden relatief weinig 65 – 74 jarigen een aanvraag (22% van hen die bekend waren met de wet). In 2007 en 2009 deden ruim 40% van de ouderen een aanvraag.

Kijken we naar de totale groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar (ongeacht of zij bekend zijn met de wet of niet) dan is het aandeel dat een aanvraag heeft ingediend in 2009 lager (10%) dan zowel in 2007 (18%) als in 2005 (15%).

4.2 BEREIK VAN VOORZIENINGEN EN ORGANISATIES

In paragraaf 4.1 is reeds gekeken of Haagse ouderen diverse voorzieningen kennen en of zij gebruik hebben gemaakt van deze voorzieningen. De verschillende organisaties houden zelf ook bij hoeveel gebruik er van hun voorzieningen gemaakt wordt. In deze paragraaf bekijken we het bereik van de voorzieningen dan ook vanuit het oogpunt van de organisaties zelf.

Hierbij moet wel vermeld worden dat niet alle informatie die organisaties zelf opgeven, is uit te splitsen naar de doelgroep ouderen.

Het merendeel van deze informatie is opgenomen in de Wmo Monitor. Deze wordt dan ook in deze paragraaf als bron gebruikt. Op een enkel punt wordt de informatie aangevuld met informatie uit de jaarverslagen van de welzijnsorganisaties. In Bijlage 1 vindt u hier meer informatie over.

4.2.1 Voorzieningen gericht op het geven van informatie en advies

Den Haag OpMaat

Den Haag OpMaat is het Haagse Wmo-loket. Hier kunnen burgers terecht voor informatie, advies, ondersteuning, bemiddeling, doorverwijzing en het indienen van aanvragen. Sociaal Raadslieden en de Advies- en informatiebalies (zie paragraaf 4.1) maken ook onderdeel uit van Den Haag OpMaat.

Zoals we in de voorgaande paragraaf al hebben geconstateerd is de bekendheid met de Advies- en informatiebalies en de Sociaal Raadslieden onder ouderen niet heel hoog (respectievelijk 14% en 37% van de ouderen kent deze voorzieningen). Daarnaast maken niet alle ouderen die er bekend mee zijn ook gebruik van deze voorzieningen. Ook de bekendheid met de Wmo en het gebruik daarvan is beperkt.

Vanuit de kant van de Wmo-loket is geen specifieke informatie beschikbaar over de hoeveelheid aanvragen voor voorzieningen van de Wmo door ouderen en het aantal toekenningen van deze voorzieningen. Wel is er informatie over alle Hagenaars met een beperking (zie tabel 4.3 op de volgende pagina).

Bij bijna alle voorzieningen is het aantal uitstaande en nieuw toegekende voorzieningen het afgelopen jaar toegenomen. Met name het aantal cliënten dat hulp krijgt bij het huishouden is toegenomen. Alleen het aantal taxibuspassen is (per 1.000 inwoners) afgenomen; dit had echter te maken met de opschoning van het bestand.

Vanuit de kant van de Wmo-loket is geen informatie beschikbaar over het aantal bezoekers van de Advies- en informatiebalies. Er is wel informatie over het aantal contacten met Sociaal Raadslieden en de aard van de vragen die aan hen gesteld worden.

Zowel in 2007 als in 2008 zijn er ruim 22.000 contacten met de Sociaal Raadslieden geweest en hebben zij meer dan 30.000 vragen beantwoord. De meeste vragen die gesteld zijn hebben te maken met belasting en financiën (41% in 2008), sociale zekerheid (25% in 2008) en wonen (11% in 2008). Het is echter niet bekend hoeveel van deze contacten en vragen van Haagse ouderen komen.

Tabel 4.3 Bereik van individuele Wmo-voorzieningen (2006 – 2008)

	2006	2007	2008
Woonvoorzieningen			
Aantal nieuw toegekende woonvoorzieningen (per 1.000 inwoners)	9,0	6,0	6,0
Rolstoelen			
Aantal uitstaande rolstoelvoorzieningen per 1.000 inwoners	10,9	9,1	9,6
Aantal nieuw toegekende rolstoelen	1231	1181	1162
Vervoersvoorzieningen			
Aantal uitstaande individuele vervoersvoorzieningen per 1.000 inwoners	15,8	16,4	17,3
Aantal nieuw toegekende vervoersvoorzieningen	2.520	1.818	3.239
Taxibus			
Aantal uitstaande taxibuspassen per 1.000 inwoners	21,1	21,0	18,1
Aantal nieuw toegekende taxibuspassen per 1.000 inwoners	2,9	3,1	3,6
Huishoudelijke verzorging			
Aantal cliënten hulp bij het huishouden (per 1.000 inwoners)	-	24,3	29,4
Gemiddeld aantal zorguren per cliënt	-	188 uur	141 uur

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008

CIPO

Voor vragen over wonen, welzijn, vervoer of financiële en sociale onderwerpen kunnen Haagse ouderen ook terecht bij het Centraal Informatie Punt Ouderen (CIPO). Bij het CIPO worden zowel mondelinge vragen van bezoekers als telefonische vragen en vragen per mail beantwoord. De vragen worden in een speciaal programma geregistreerd.

In 2008 zijn er ruim 6.000 vragen binnengekomen bij het CIPO (zie tabel 4.4). Bijna een derde van de vragen hebben te maken met financiën. Ook worden veel vragen gesteld over zaken rond zorg en dienstverlening en over wonen.

Het aantal vragen dat bij het CIPO binnenkomt groeit ieder jaar. Ten opzichte van 2006 is het aantal vragen in 2008 met 37% gegroeid.

Tabel 4.4 Aantal en aard van de bij het CIPO binnengekomen vragen (2006 – 2008)*

	2006	2007	2008
Woonvormen	218	239	320
Zorg en dienstverlening	261	320	370
Intramurale zorg	54	84	70
Ziekte & handicap	76	132	100
Mobiliteit	200	151	240
Financiën	1097	1151	1972
Vrije tijd	147	170	210
Belangenbehartiging	14	43	72
Overig	2485	2740	2891
Totaal	4552	5030	6245

* een bezoeker of beller kan meerdere vragen hebben gesteld

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008

i-Shops

Zoals ook in de voorgaande paragraaf vermeld, kunnen ouderen (en andere burgers van Den Haag) ook bij de i-Shops terecht voor informatie over zaken als wonen, welzijn en zorg. Momenteel zijn er 16 i-Shops in Den Haag. In figuur 4.12 in paragraaf 4.3 zijn deze in kaart gebracht.

Zoals in paragraaf 4.1 is gebleken, is de bekendheid van de i-Shops onder ouderen van 65 jaar en ouder gering (7%).

Uit de eigen registratie van de i-Shops blijkt dat van alle bezoekers van de i-Shops in 2008 40% ouder dan 56 jaar is. Het merendeel van hen is in de leeftijd van 56 – 74 jaar. Dit beeld wijkt niet veel af van het beeld in 2007. Wel is het aandeel 75-plussers onder de bezoekers in 2008 licht toegenomen en het aandeel 56 – 74 jarigen licht gedaald.

In totaal zijn in 2008 16.355 vragen/onderwerpen besproken. De belangrijkste onderwerpen die besproken worden of waarover een vraag komt zijn (in 2008)¹⁰; inkomen en financiën (20%), belastingen (16%), wonen (12%) en zorg (9%). Veelal gaat het hierbij om uitleg van brieven (in 29% van de gevallen), het doen van een aanvraag (25%) of het uitleggen van regelingen (22%). Ook hiervan is echter niet bekend in hoeverre het om Haagse ouderen gaat.

Ouderenadviseurs

Bij de ouderenadviseur kunnen ouderen terecht met allerlei vragen en problemen die spelen rond het ouder worden. De ouderenadviseur informeert en adviseert over diensten en voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg en verwijst de oudere zo nodig door.

In Den Haag zijn 8 ouderenadviseurs actief (zie tabel 4.5). Dit aantal is gelijk aan het aantal in 2007. In 2008 hebben de ouderenadviseurs 1.289 ouderen geholpen.

Tabel 4.5 Bereik van de ouderenadviseurs en ouderenconsulenten (2008)

	2008
Ouderenadviseurs	
Aantal ouderenadviseurs	8
Inzet (aantal uren per jaar)	5.374
Totaal aantal bereikte ouderen	1.289

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008

4.2.2 Inkomensondersteunende voorzieningen

Ooievaarspas en Fonds voor ouderen

De Ooievaarspas is een van de inkomensondersteunende voorzieningen die de gemeente Den Haag aanbiedt aan inwoners met een laag inkomen. Een andere voorziening waar (alleen) ouderen gebruik van kunnen maken is het Fonds voor ouderen.

In 2008 maakte ruim 11.500 ouderen gebruik van het Fonds voor ouderen (zie tabel 4.6). Dit is 66% van alle ouderen (die binnen de doelgroep van het fonds vallen). Ten opzichte van 2006 is niet alleen het absolute aantal ouderen dat gebruik maakt van deze voorziening toegenomen, maar ook het bereik onder ouderen is toegenomen (van 63% naar 66%).

Tabel 4.6 Bereik van de Ooievaarspas en het Fonds voor ouderen (2006 – 2008)

	2006	2007	2008
Aantal gebruikers			
Fonds voor ouderen	10.396	10.698	11.521
Ooievaarspashouders	67.820	67.167	68.770
Bereik binnen de doelgroep			
Fonds voor ouderen	63%	-	66%
Ooievaarspashouders	70%	-	70%

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008

¹⁰ De informatie is afkomstig uit het Jaarverslag en het registratiesysteem van de i-Shops.

Ruim 68.000 inwoners van Den Haag zijn (in 2008) in het bezit van een Ooievaarspas. Dit is 70% van de totale doelgroep, dat wil zeggen van alle inwoners met een laag inkomen. Het is niet mogelijk om hier nader onderscheid te maken naar de groep Haagse ouderen. In paragraaf 3.3.2 hebben we echter gezien dat het gebruik van de Ooievaarspas door ouderen gering is (14%). Ook als we alleen kijken naar de groep Haagse ouderen met een laag inkomen is het aandeel dat een Ooievaarspas heeft beperkt (31%, zie paragraaf 3.4.3).

4.2.3 Voorzieningen gericht op sociale contacten en activiteiten

Ouderenconsulenten

Ouderenconsulenten houden zich voornamelijk bezig met het organiseren van activiteiten en cursussen voor ouderen.

In Den Haag zijn 30 ouderenconsulenten actief (zie tabel 4.7). Dit aantal is gelijk aan het aantal in 2007. In 2008 hebben 8.599 ouderen deelgenomen aan activiteiten van de ouderenconsulenten (voor 2007 is dit niet bekend)¹¹.

Tabel 4.7 Aantal gebruikers van verschillende (sociale) voorzieningen voor ouderen (2006 – 2008)

	2006	2007	2008
Ouderenconsulenten			
Aantal	-	30	30
Inzet (aantal uur)	-	680*	36.080**
<i>Totaal aantal deelnemers</i>	-	-	8.599
Oudersociëteiten			
Aantal gesubsidieerde ouderensociëteiten	-	161	168
Koppels			
Aantal koppels oudere – vrijwilliger	-	61	161
Groepswoonprojecten			
Aantal gerealiseerde groepswoonprojecten	30	31	36

* in 2007 gaat het om het gemiddeld aantal uren per week

** in 2008 gaat het om het totaal aantal ingezette uren in dat jaar

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008

Oudersociëteiten

Oudersociëteiten zijn plekken waar ouderen bij elkaar kunnen komen en waar (door de gemeente gesubsidieerde) activiteiten georganiseerd worden gericht op ontspanning en / of persoonlijke ontwikkeling. Oudersociëteiten zijn daarmee ook plekken waar ouderen sociale contacten kunnen opdoen en waar een sociaal netwerk kan ontstaan.

Zoals in tabel 4.7 is te zien zijn er (in 2008) 168 ouderensociëteiten in Den Haag die activiteiten organiseren waarvoor zij subsidie krijgen. Dit zijn er 7 meer dan in 2007. Het is niet bekend hoeveel ouderen aan deze activiteiten deelnemen.

In figuur 4.13 in paragraaf 4.3 zijn de ouderensociëteiten in Den Haag op de kaart weergegeven.

Koppels oudere – vrijwilliger

De bedoeling van de koppels oudere – vrijwilliger (het project '2tegen1zaamheid') is dat men regelmatig afspreekt en activiteiten onderneemt. Het is bedoelt voor ouderen die eenzaam zijn, geen of onvoldoende sociaal netwerk hebben en beperkt in staat zijn om dit netwerk te onderhouden of uit te breiden¹². Naast het gezelschap en het bieden van een 'luisterend oor' stimuleert de vrijwilliger de oudere ook om activiteiten te ondernemen.

In 2008 zijn er in totaal 161 van deze koppels (zie tabel 4.7). In 2007 waren dit er 61. Het aantal is dus sterk toegenomen.

¹¹ Deze informatie komt uit de jaarverslagen over 2008 van de verschillende welzijnsorganisaties in Den Haag.

¹² Bron: Buddy Netwerk, Jaarverslag 2008.

Groepswoonprojecten

Groepswoon is een speciale woonvorm voor actieve mensen van 50 jaar en ouder, waarbij de deelnemers bewust kiezen om met elkaar een woongemeenschap te vormen om naar elkaar om te zien en op een plezierige en actieve wijze oud te worden¹³. Binnen de groepswoonprojecten wonen ouderen in zelfstandige woningen binnen één gebouw. Samen delen zij gemeenschappelijke ruimtes en voorzieningen. De voordelen hiervan zijn onder andere dat ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen en dat zij meer sociale contacten hebben.

In 2008 zijn er in Den Haag 36 projecten gesubsidieerd waar ouderen in groepsverband kunnen wonen (zie tabel 4.7 op de vorige pagina). Dit aantal neemt ieder jaar iets toe.

In figuur 4.10 in paragraaf 4.3 zijn de bestaande groepswoonprojecten in Den Haag op de kaart weergegeven.

4.2.4 Voorzieningen gericht op mobiliteit

Naast de reeds genoemde voorzieningen zijn er voorzieningen die er voor zorgen dat ouderen langer mobiel blijven. Zo zijn er wijkbussen die ouderen kunnen gebruiken om naar bepaalde voorzieningen te gaan en is er een boodschappenbegeleidingsdienst die ouderen helpt bij het doen van de dagelijkse boodschappen. Overigens zijn deze voorzieningen niet uitsluitend voor Haagse ouderen, maar zij vormen wel een belangrijke doelgroep.

Wijkbussen

Den Haag kent 12 wijkbusorganisaties. Elke wijkbus heeft een eigen (vastgelegd) rijgebied. Vaak ligt dit binnen een stadsdeel. Inwoners van dat gebied kunnen op afspraak en tegen geringe kosten vervoerd worden binnen dat rijgebied. De meeste wijkbusorganisaties werken met een donatiesysteem; gebruikers moeten een vast bedrag per maand betalen, maar ook niet-gebruikers kunnen dit doen. Bij sommige organisaties is het (ook) mogelijk per rit te betalen.

Het aantal donateurs van de wijkbussen is in 2008 licht toegenomen (zie tabel 4.8), ondanks dat we maar van 11 van de 12 wijkbusorganisatie gegevens hebben. Er is in 2008 (ten opzichte van 2007) meer gebruik gemaakt van de wijkbussen; er zijn meer personen vervoerd. Wel zijn er minder kilometers gereden. Hierbij moet echter vermeld worden dat er van 1 van de 11 wijkbusorganisaties geen opgave is van het aantal gereden kilometers in 2008.

Belangrijke bestemmingen van de ritten van de wijkbussen zijn (in 2008) winkelbezoek, dagverzorging en sociaal-culturele of recreatieve bestemmingen. Een (para)medische bestemming komt ook regelmatig voor. In mindere mate wordt de wijkbus gebruikt voor bezoek aan familie, vrienden en kennissen.

Tabel 4.8 Aantal gebruikers van verschillende voorzieningen voor ouderen (2006 – 2008)

	2006	2007	2008*
<i>Wijkbussen</i>			
Aantal donateurs	1.046	1.049	1.076
Aantal vervoerde personen	105.678	98.754	102.844
Aantal verreden kilometers	340.982	352.525	305.737**
<i>Boodschappenbegeleidingsdienst</i>			
Aantal abonnementen boodschappenbegeleidingsdienst	4.978	5.500	5.800

* de aantallen voor 2008 hebben betrekking op 11 van de 12 wijkbusorganisaties

** op basis van gegevens van 10 wijkbusorganisaties

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008; Subsidieaanvragen Wijkbusorganisaties 2010

¹³ Bron: www.gdo-den Haag.nl

Boodschappenbegeleidingsdienst

De Boodschappenbegeleidingsdienst is een service waarbij klanten thuis opgehaald worden, zij naar een winkel of een activiteit gebracht worden en vervolgens weer naar huis gebracht worden. In geval van boodschappenhulp wordt er ook geholpen met het dragen van tassen. De nadruk van deze voorziening ligt op de begeleiding bij deze activiteiten en niet uitsluitend op het vervoer van en naar de winkel / activiteit.

Het aantal abonnementen van de boodschappenbegeleidingsdienst neemt ieder jaar toe (zie tabel 4.8 op de vorige pagina). Ten opzichte van 2006 is het aantal abonnementen met bijna 17% gegroeid.

4.2.5 Overige voorzieningen

Warme maaltijden

Ouderen die moeite ondervinden bij huishoudelijke taken als koken kunnen zich 'abonneren' op een warme maaltijdservice. Zij krijgen dan één keer per dag een warme maaltijd aan huis. Het bieden van een warme maaltijd is echter niet het enige doel van de voorziening. Het wordt ook gezien als een link naar de maatschappij¹⁴ doordat bezorgers van de maaltijden sociale contacten met de ouderen onderhouden.

Het aantal verstrekte warme maaltijden is in 2008 bijna 4.000 lager dan in 2007 (zie tabel 4.9). In 2008 ontvangen 450 verschillende personen een maaltijd. Het is niet bekend of dit aantal in 2007 hoger was.

Tabel 4.9 Aantal gebruikers van verschillende voorzieningen voor ouderen (2006 – 2008)

	2006	2007	2008
Warme maaltijden			
Aantal verstrekte warme maaltijden	-	79.842	75.753
Aantal personen dat een warme maaltijd ontvangt	-	-	450

Bron: Gemeente Den Haag, Wmo Monitor 2008

NB In 2009 is de regeling voor warme maaltijden aangepast. Naast de bezorgservice is het voor (thuiswonende) ouderen ook mogelijk om maaltijden te krijgen in restaurants van diverse zorg- en welzijnsinstellingen. Over het bereik van deze voorziening is (nog) geen informatie beschikbaar.

4.3 VOORZIENINGENAANBOD IN KAART

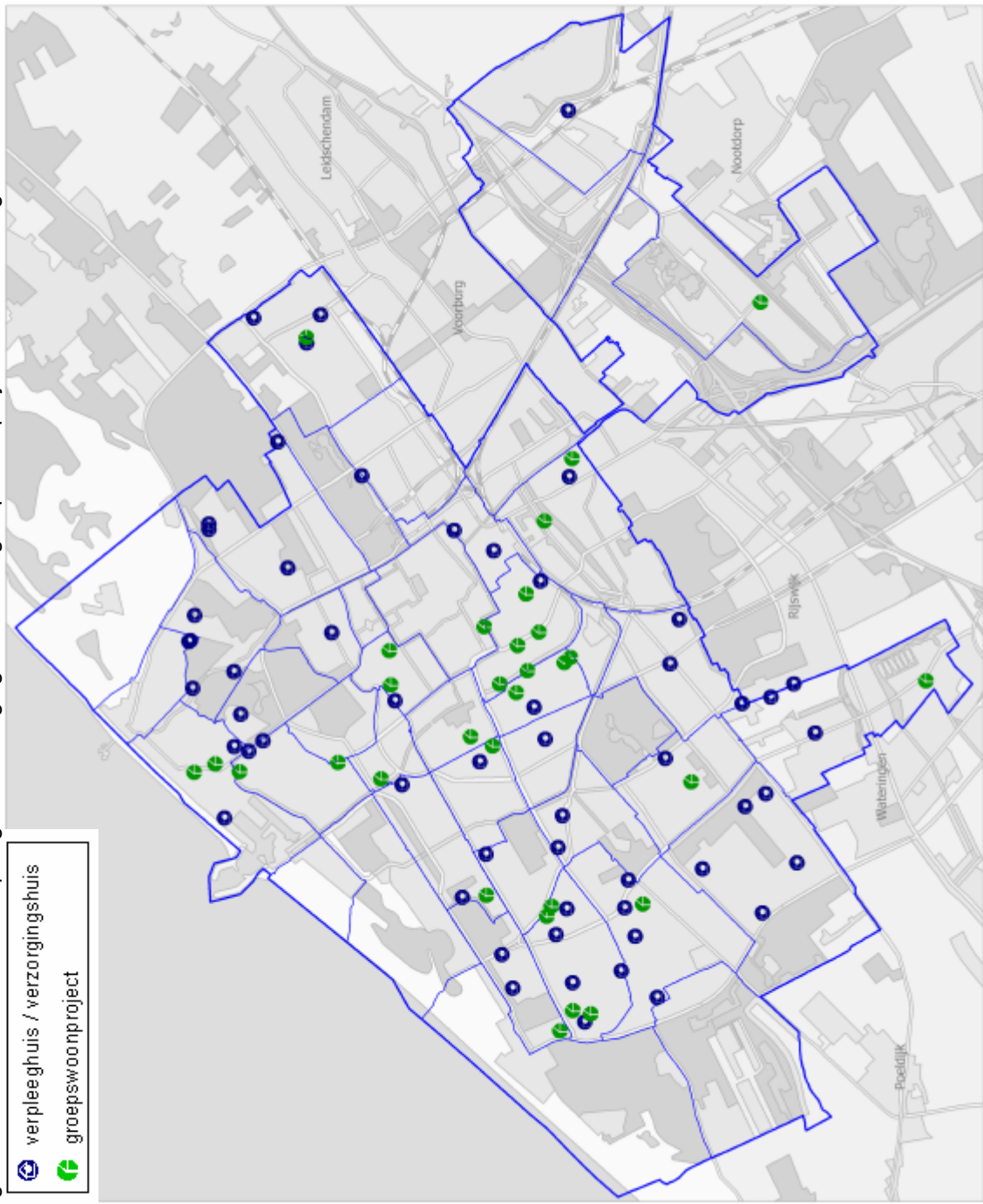
Een aantal voorzieningen die in het voorgaande ter sprake zijn gekomen, kunnen we ruimtelijk weergeven op de kaart van Den Haag. Ook kunnen we de locaties van deze voorzieningen naast de spreiding van ouderen over de stad (zie paragraaf 2.3) leggen.

De volgende voorzieningen zijn in kaart gebracht:

- Verpleeg- en verzorgingshuizen en groepswoonprojecten,
- Welzijnsaccommodaties,
- I-Shops en Sociaal Raadslieden,
- Ouderenassociaties en buurtkamers.

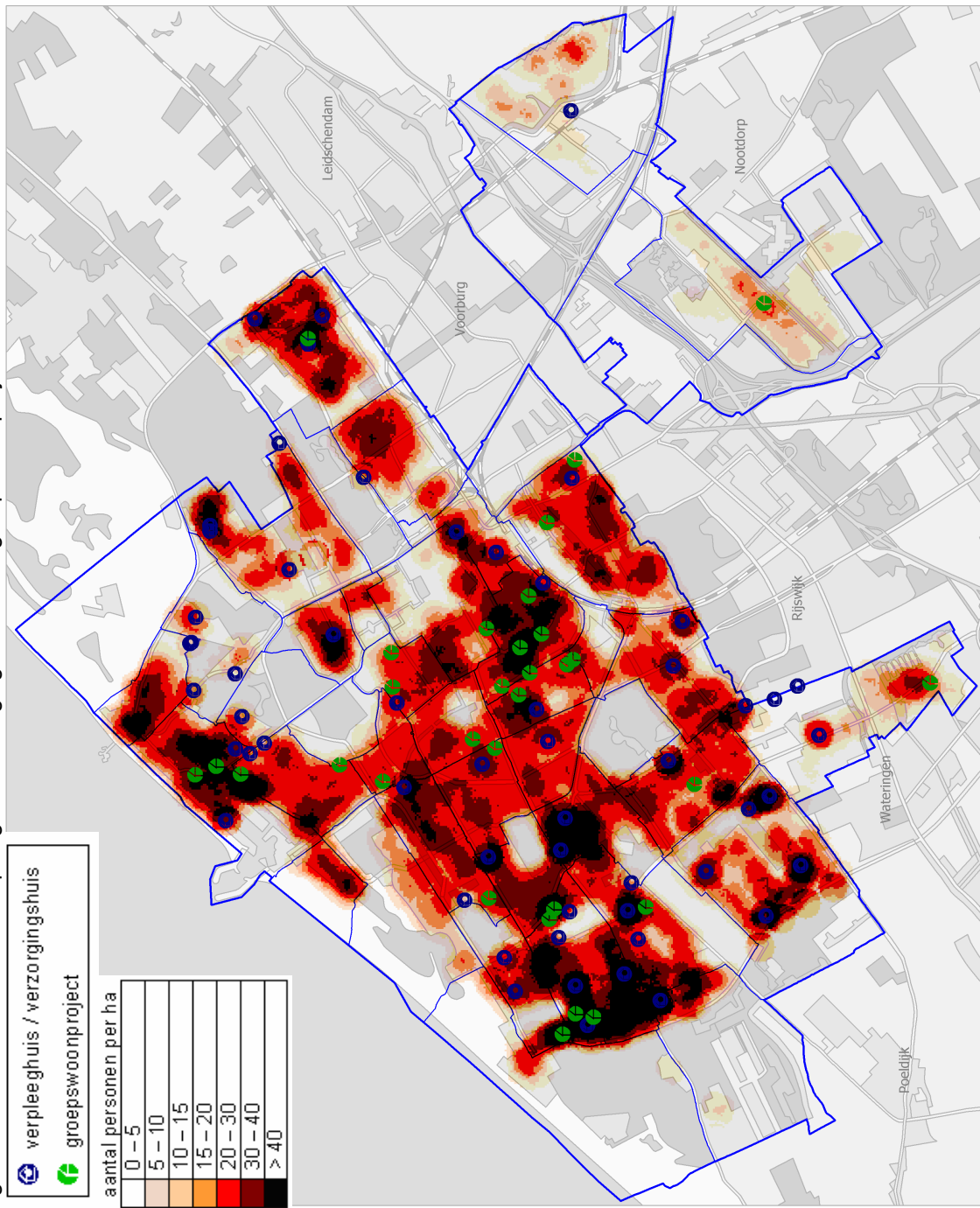
¹⁴ Bron: Gemeente Den Haag, Regeling 'Maaltijden en ontmoeting', 2008

Figuur 4.10a Locaties van verpleeg- en verzorgingshuizen en groepswoonprojecten in Den Haag

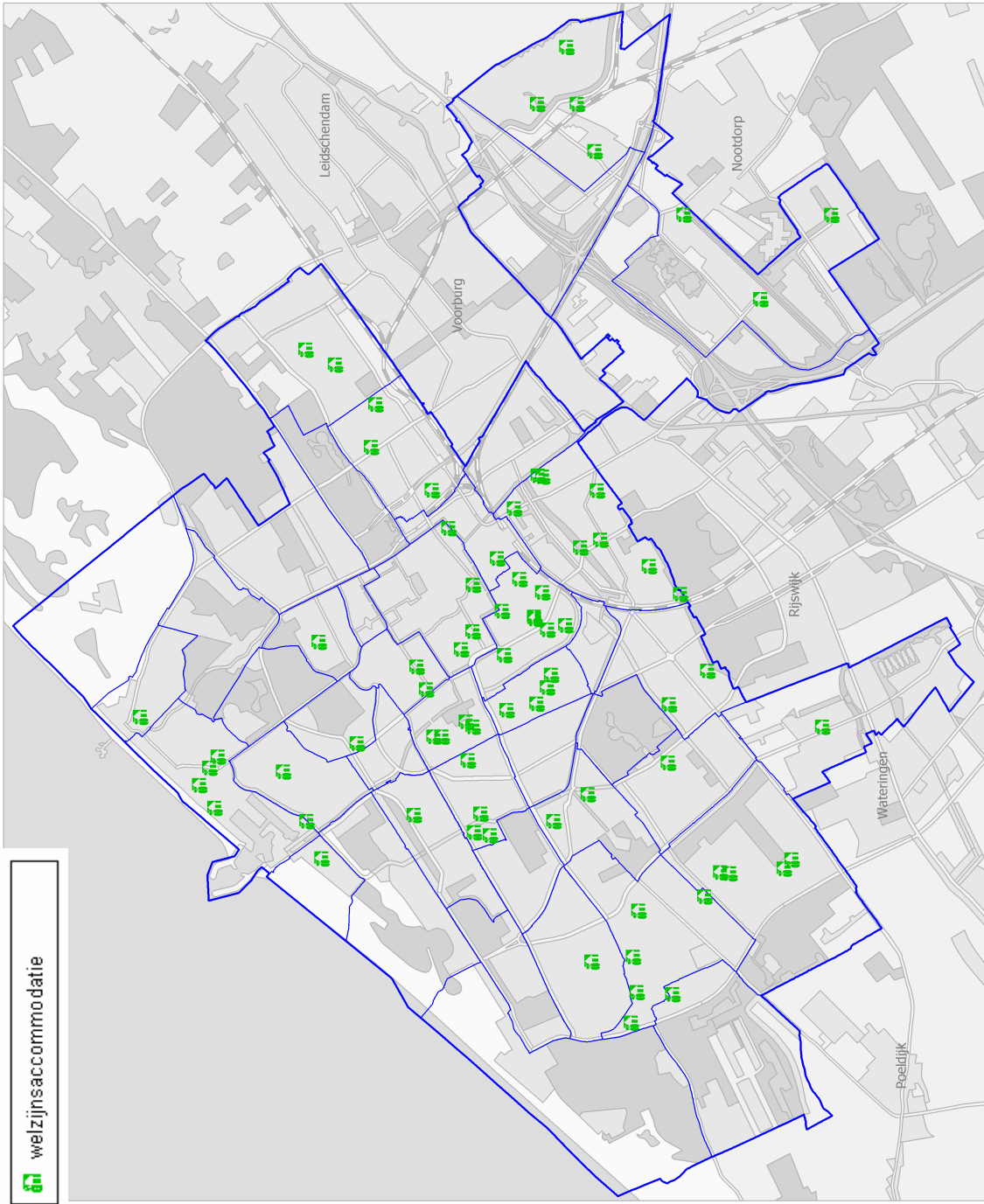
-Bron: Gemeente Den Haag (2009), afdeling MZV, Dienst OCW; www.gdo-denhaag.nl

Figuur 4.10b Locaties van verpleeg- en verzorgingshuizen en groepswoonprojecten en concentratie van ouderen in Den Haag

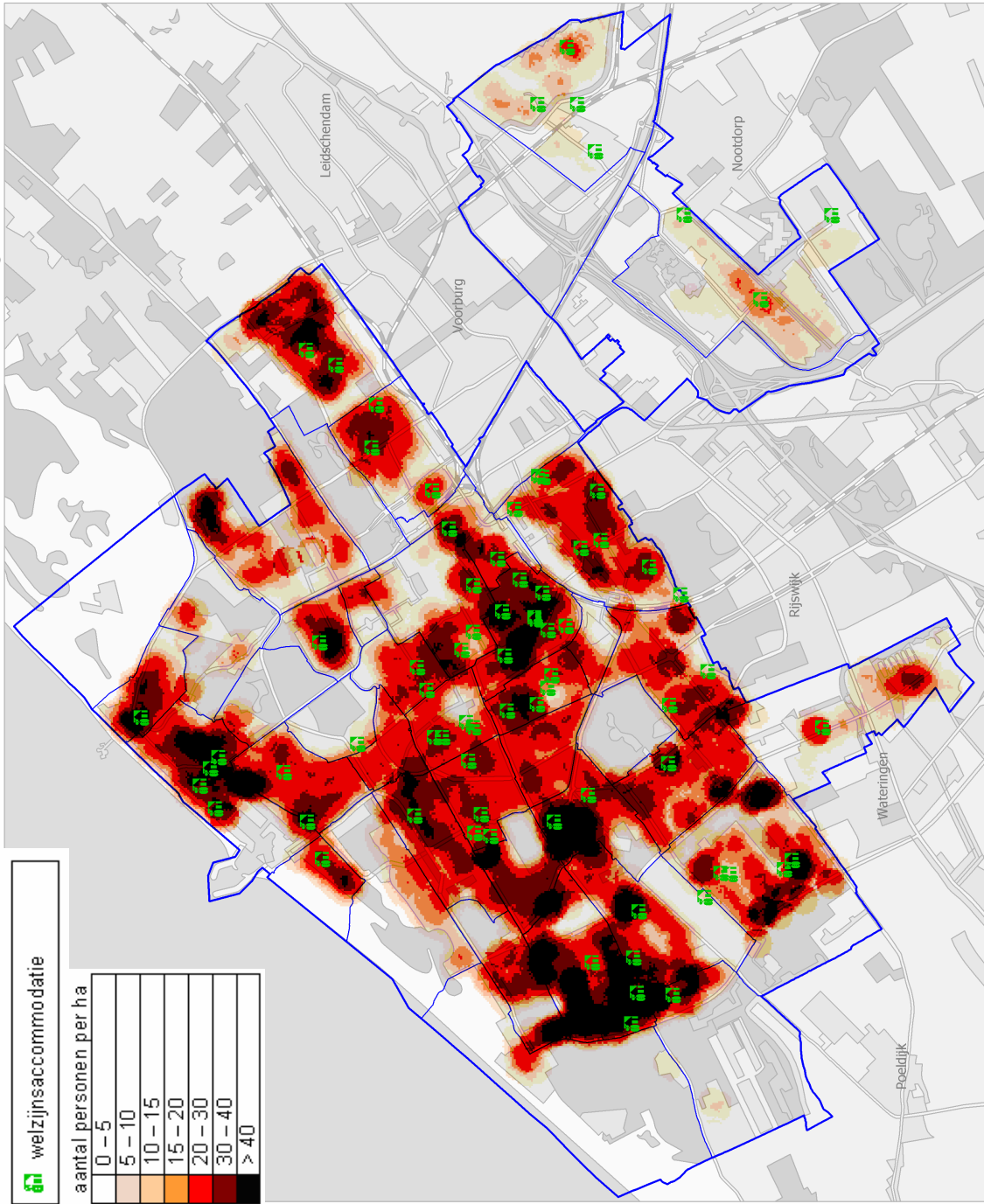
Bron: Gemeente Den Haag (2009), afdeling MZV, Dienst OCW; Gemeente Den Haag, GBA 2009 en WOZ 2009

Figuur 4.11a Locaties van welzijnsaccommodaties in Den Haag

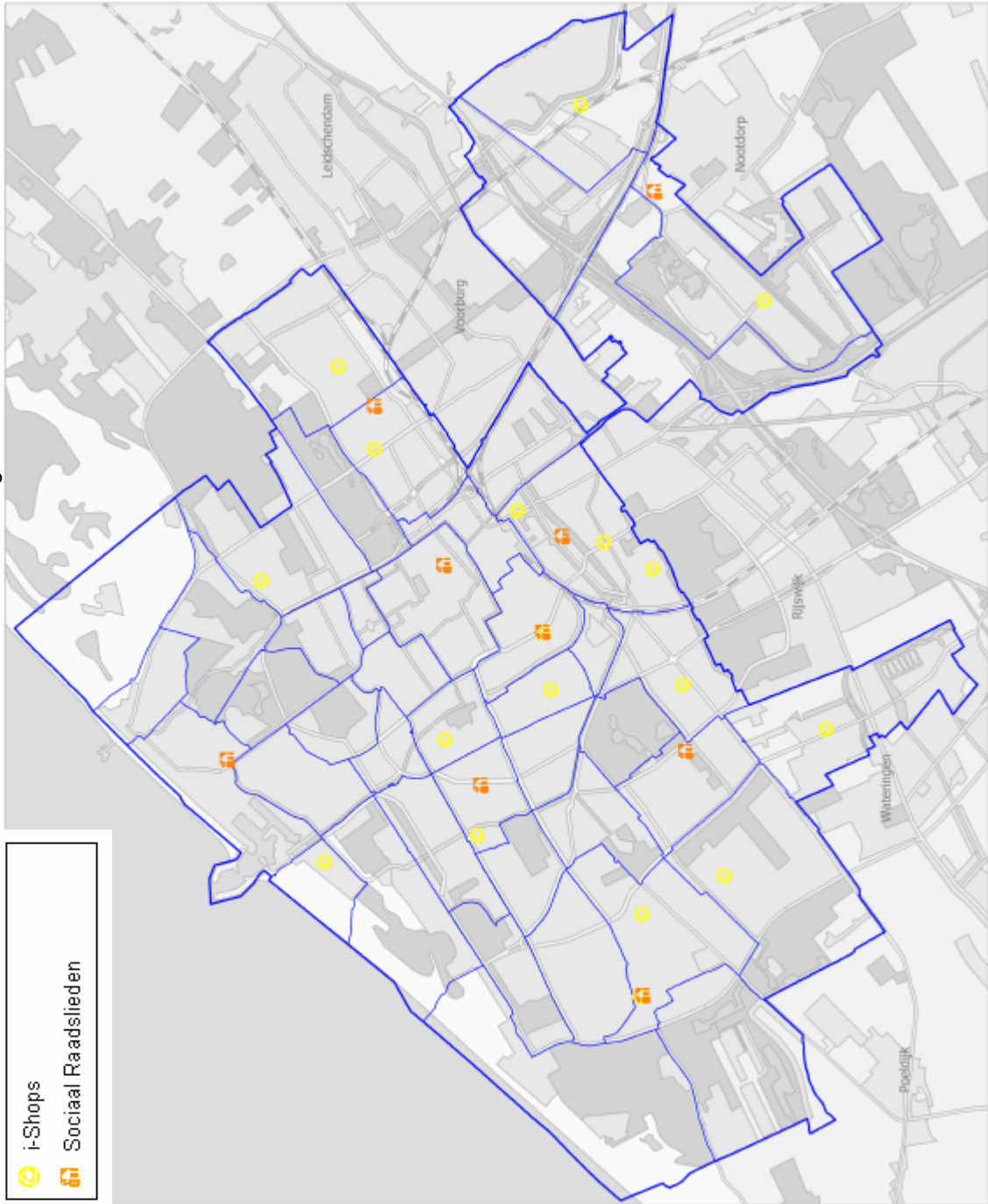
Bron: Bron: Gemeente Den Haag (2009), afdeling MZV, Dienst OCV

Figuur 4.11b Locaties van welzijnsaccommodaties en concentratie van ouderen in Den Haag

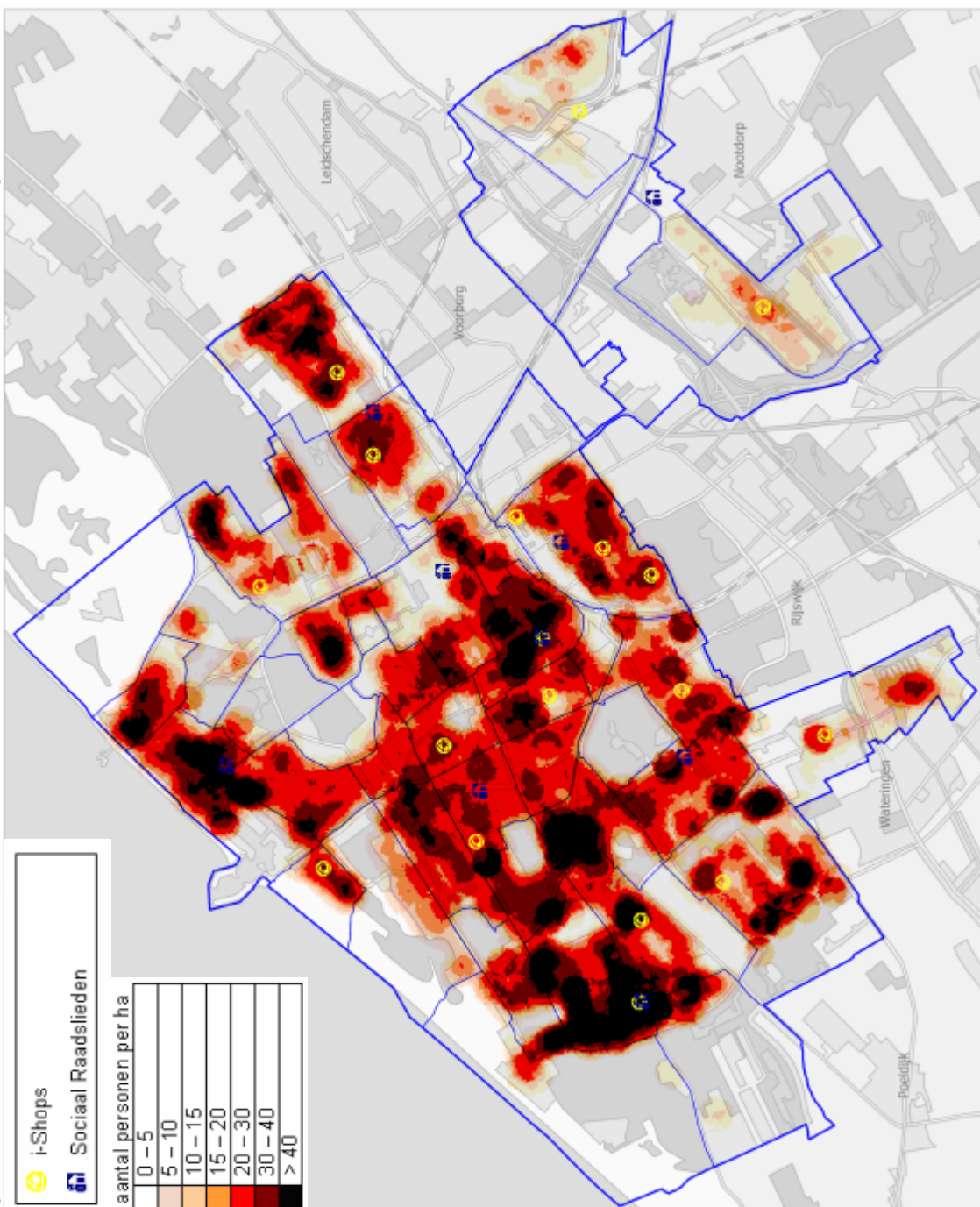
Bron: Gemeente Den Haag (2009), afdeling MZV, Dienst OCW; Gemeente Den Haag, GBA 2009 en WOZ 2009

Figuur 4.12a Locaties van i-Shops en Sociaal Raadslieden in Den Haag

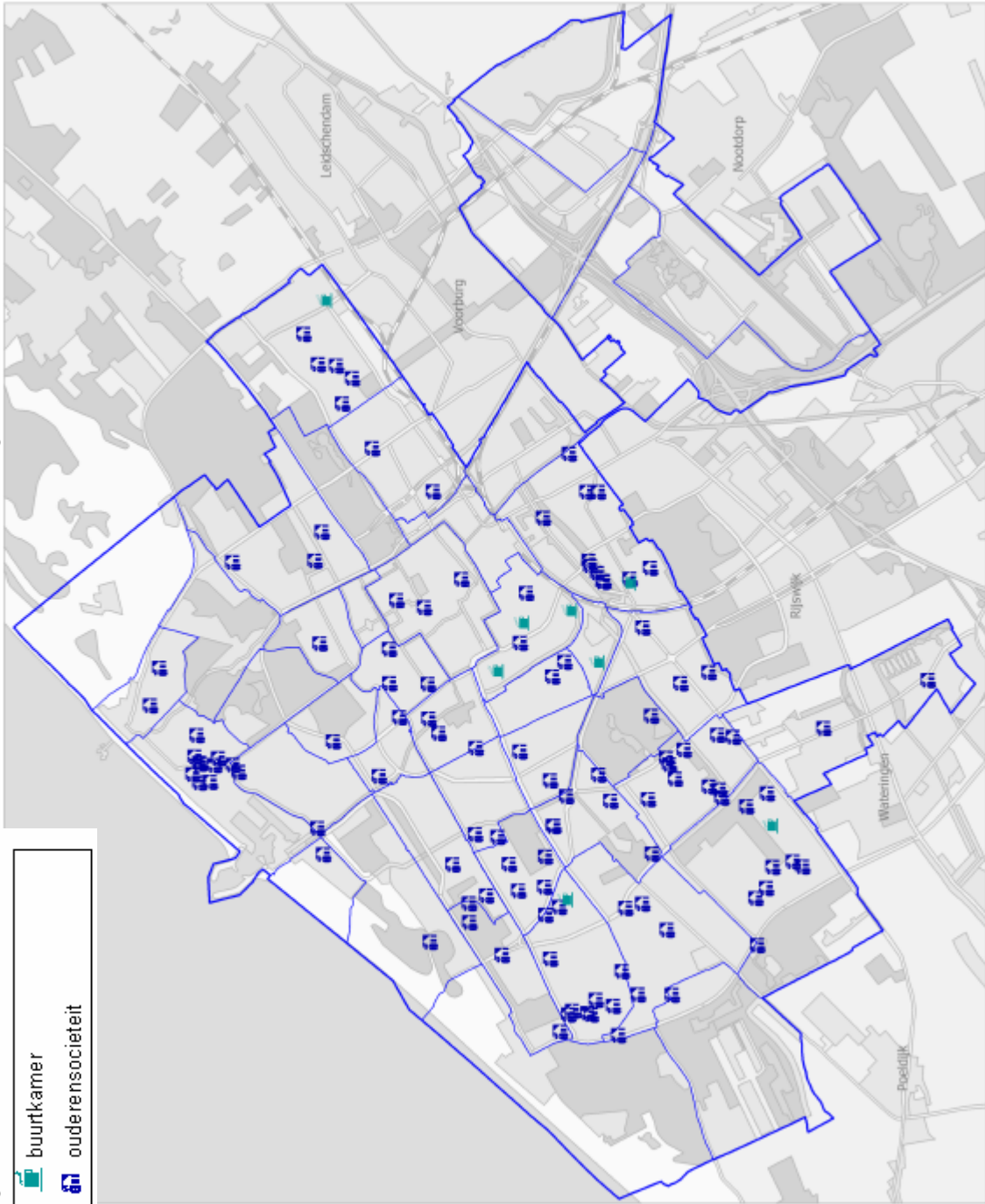
Bron: ishops.residentie.net; www.denhaagopmaat.nl

Figuur 4.12b Locaties van i-Shops en Sociaal Raadslieden en concentratie van ouderen in Den Haag

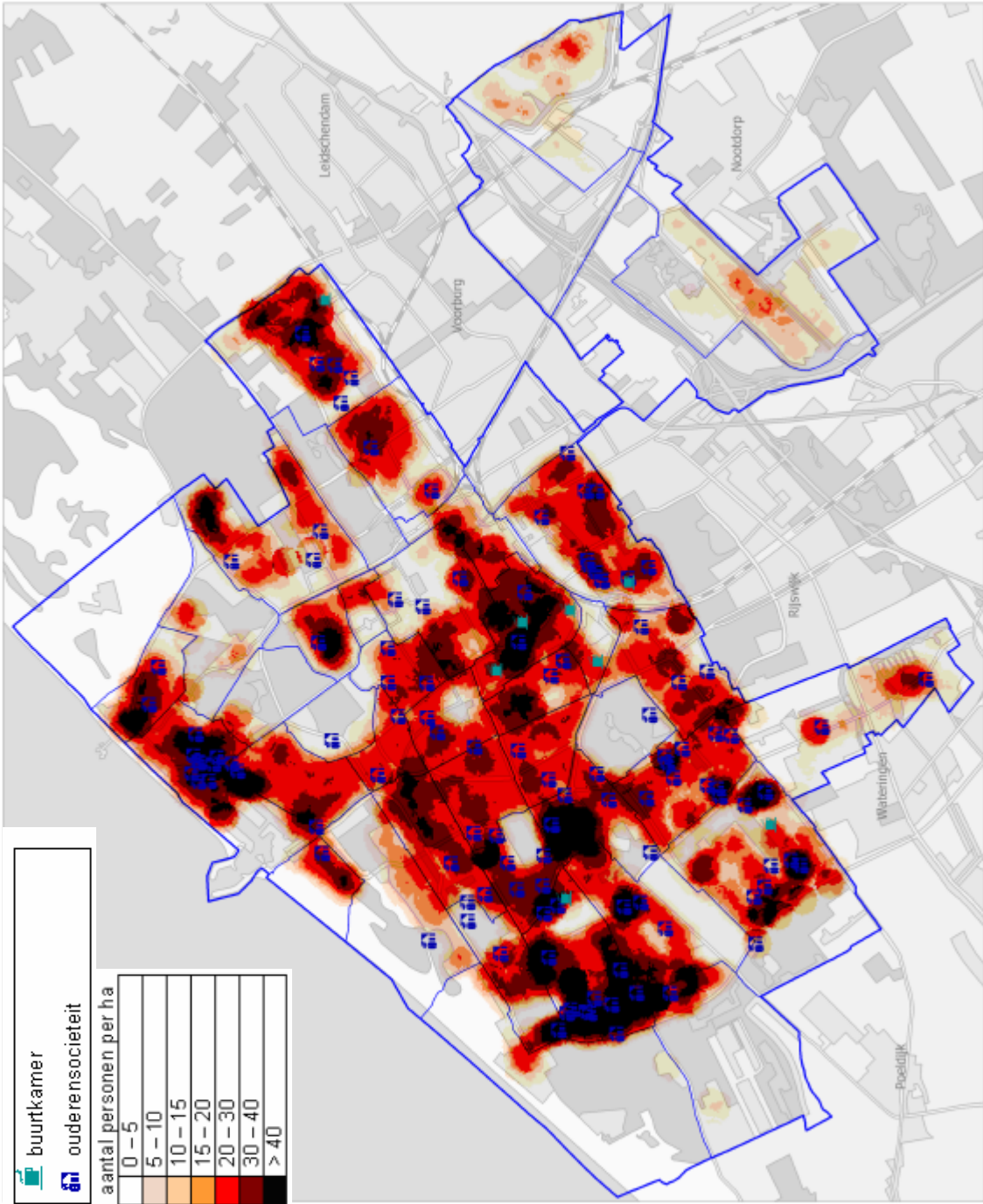
Bron: ishops.residentie.net; www.denhaagopmaat.nl; Gemeente Den Haag, GBA 2009 en WOZ 2009

Figuur 4.13a Locaties van ouderensociëteiten en buurtkamers in Den Haag

Bron: Gemeente Den Haag (2009), afdeling MZV, Dienst OCW

Figuur 4.13b Locaties van ouderensociëteiten / buurtkamers en concentratie van ouderen in Den Haag

Bron: Gemeente Den Haag (2009), afdeling MZV, Dienst OCW ; Gemeente Den Haag, GBA 2009 en WOZ 2009

5 Samenvatting en conclusie

'Wat is de situatie van Haagse ouderen op dit moment en hoe is deze in vergelijking met voorgaande jaren?'

Om deze vraag te beantwoorden is gekeken naar een aantal verschillende aspecten. Zo is er gekeken naar de gezondheid van ouderen, hun waardering voor hun leefomgeving/woonsituatie, hun financiële positie en hun deelname aan de maatschappij. Daarnaast is ook bekeken welke voorzieningen voor ouderen er in Den Haag zijn en is gekeken naar de bekendheid en het bereik van deze voorzieningen. Omdat het belangrijk is om te weten over wie we het hebben, is eerst een korte typering van de groep ouderen gegeven.

5.1 DEMOGRAFISCHE KENMERKEN

Er is gekeken naar een aantal demografische kenmerken van de groep ouderen; aantal, leeftijd, sekse, etniciteit en samenstelling huishoudens. Ook is gekeken waar de ouderen in Den Haag wonen.

Huidige situatie

Alle personen van 55 jaar en ouder worden tot de groep ouderen gerekend. Op 1 januari 2009 telt Den Haag 116.355 ouderen; dit is 24% van de gehele Haagse bevolking.

Binnen de groep ouderen in Den Haag zien we in 2009 het volgende:

- Bijna de helft (45%) van de 55-plussers is in de leeftijd van 55 – 64 jaar en 28% van de ouderen is ouder dan 75 jaar. De groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar is het kleinst (27%).
- Een meerderheid (55%) van de ouderen is vrouw. Zij zijn gemiddeld ouder dan mannen van 55-plus.
- Bijna 30% van de ouderen is van allochtone afkomst. Zij zijn gemiddeld jonger dan autochtone ouderen. Met name het aantal allochtone ouderen van 75 jaar en ouder is laag.
- Van alle allochtone ouderen komt ruim 40% uit (overige) geïndustrialiseerde landen; zij zijn daarmee de grootste groep.
- Ruim de helft (55%) van alle huishoudens waarvan het hoofd 55 jaar of ouder is, is een eenpersoonshuishouden. Met name onder ouderen in de leeftijd van 65 jaar en ouder is het aandeel alleenstaanden hoog (ruim 60%).

Wat betreft de spreiding van ouderen over Den Haag in 2009 zien we het volgende:

- Bijna een kwart (22%) woont in het stadsdeel Escamp, gevolgd door Loosduinen (16%) en Centrum (15%).
- Loosduinen heeft van alle stadsdelen het hoogste aandeel ouderen; 41% van alle inwoners van dit stadsdeel is 55 jaar of ouder. Ook in Haagse Hout en Scheveningen is het aandeel ouderen hoog (ruim 30%).
- In Loosduinen en Haagse Hout zijn ouderen gemiddeld het oudst. In beide stadsdelen is rond de 34% van de ouderen 75 jaar of ouder. Ook in Escamp is dit aandeel hoog; ruim 30%. In deze stadsdelen zijn ook relatief veel verpleeg- en verzorgingshuizen te vinden.
- In de stadsdelen Leidschenveen/Ypenburg en Laak wonen de minste ouderen (4% à 5% van alle Haagse ouderen). In deze stadsdelen is ook het aandeel ouderen van de totale bevolking in het stadsdeel het kleinst. In Leidschenveen/Ypenburg zijn de ouderen gemiddeld het jongst.

Ontwikkeling in de afgelopen jaren en in de toekomst

In de afgelopen 4 jaar is het aantal ouderen gestaag toegenomen. Ook voor de toekomst is de verwachting dat de groep ouderen in aantal zal blijven toenemen. Daarnaast zal ook het aandeel dat de groep 55-plussers inneemt in de totale bevolking duidelijk toenemen.

Over de ontwikkeling van de groep ouderen kunnen we het volgende opmerken:

- Door de jaren heen is de groep ouderen gemiddeld iets jonger geworden. Voor de toekomst wordt verwacht dat met name de groep ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar zal gaan toenemen; in 2015 zal ruim 31% van alle ouderen in deze leeftijdsgroep vallen. Vanaf 2020 zal met name de groep 75-plussers (procentueel gezien) gaan toenemen.

- Het aantal mannen onder de 55-plussers is de afgelopen 4 jaar sterker gestegen dan het aantal vrouwen, waardoor het aandeel dat vrouwen innemen in de totale groep Haagse ouderen gedaald is. Deze trend zal zich naar verwachting nog tot 2020 doorzetten.
- Het aandeel dat allochtone ouderen innemen in de totale groep 55-plussers is de afgelopen 4 jaar met 3,2 procentpunt toegenomen. In de toekomst zal het aandeel allochtone ouderen nog verder toenemen; verwacht wordt dat in 2025 ruim 42% van de ouderen van allochtone afkomst is. In 2025 zal de groep ouderen van Surinaamse komaf de grootste groep zijn.
- Het absolute aantal eenpersoonshuishoudens is de afgelopen jaren gestegen en zal in de toekomst verder toenemen, meer dan andere huishoudtypen. Het aandeel binnen het totale aantal huishoudens is echter licht gedaald en zal nog iets verder gaan dalen. Daarentegen zal een groter deel van de huishoudens bestaan uit huishoudens met kinderen (zowel samenwonend met kinderen als eenoudergezinnen).

5.2 HOE GAAT HET MET DE HAAGSE OUDEREN?

Om de situatie van Haagse ouderen te typeren is gekeken naar vier aspecten; de gezondheid van Haagse ouderen, de tevredenheid met hun leefomgeving en woning, de financiële situatie waarin zij zich begeven en hun maatschappelijke participatie.

Waardering gezondheid

Om een beeld te krijgen van de gezondheid van Haagse ouderen zijn de ouderen gevraagd of zij een handicap en / of chronische aandoening hebben en of zij in hun dagelijks leven beperkingen ervaren. Daarnaast is ook gekeken naar het aandeel ouderen dat mantelzorg ontvangt en naar het aandeel ouderen dat regelmatig aan sport doet. Ook is aan de ouderen gevraagd een rapportcijfer voor hun eigen gezondheid te geven.

- Haagse ouderen geven (in 2009) hun eigen gezondheid gemiddeld een ruime voldoende, namelijk een 7,2.
- Van de ondervraagde ouderen geeft 18% aan dat zij een handicap hebben. Het gaat hierbij veelal om motorisch lichamelijke beperkingen (58% van degenen die aangeven een handicap te hebben) en auditieve beperkingen / slechthorendheid (17%). 41% van de ouderen geeft aan dat zij een chronische aandoening hebben.
- Ruim een kwart (27%) van de ouderen ervaart één of meerdere beperkingen in zijn of haar dagelijkse leven of vrije tijd. Met name bij het zelfstandig voeren van de huishouding ervaren zij beperkingen.
- In die zin is het niet vreemd dat ouderen die mantelzorg ontvangen in de meeste gevallen huishoudelijke hulp krijgen, dus hulp bij het schoonmaken, koken, boodschappen doen, verzorging van huisdieren etc. Van alle 55-plussers ontving 12% in het jaar voorafgaand aan het onderzoek mantelzorg.
- Minder dan de helft (43%) van de ouderen doet minimaal 1 keer per jaar aan sport. Het aandeel ouderen dat regelmatig sport, dat wil zeggen 1 keer per maand of vaker, is nog iets lager (38%). De drie sporten die Haagse ouderen het meest beoefenen zijn: (1) fitness/conditietraining, (2) wandelsport en (3) tennis.
- In vergelijking met de gehele Haagse bevolking waarderen ouderen hun eigen gezondheid lager.
- De gezondheid van 75-plussers is in het algemeen minder goed dan onder ouderen in de leeftijd van 55 – 74 jaar.
- Wat betreft de ontwikkeling van de gezondheid van ouderen in de afgelopen jaren is geen duidelijke trend te zien. De verschillen tussen de jaren zijn marginaal.

Waardering leefomgeving

Om een beeld te krijgen van de leefomgeving van Haagse ouderen is hen gevraagd hoe zij over een aantal punten denken, zoals over de sociale cohesie in hun woonbuurt, over de veiligheid en over de ontwikkeling van de buurt. Ook is gevraagd naar de waardering van de eigen woning.

- Haagse ouderen geven (in 2008) hun woonomgeving gemiddeld een 7,2.
- Wat betreft de sociale cohesie in hun woonbuurt zijn ouderen redelijk positief. Ruim de helft (54%) van de Haagse ouderen voelt zich thuis bij de mensen die in hun buurt wonen en 52% vindt dat de mensen in hun buurt op een prettige manier met elkaar omgaan. Daarnaast geeft 32% aan in een gezellige buurt te wonen waar veel saamhorigheid is. Aan de andere kant vindt echter bijna de helft (45%) van de ouderen dat de mensen in hun buurt elkaar nauwelijks kennen. Ook zichzelf gaan niet vaak om met medebewoners; 'slechts' 32% van de ouderen heeft veel contact in de buurt.
- Het merendeel (70%) van de ouderen voelt zich veilig in hun eigen buurt. Bijna een kwart (23%) van de 55-plussers voelt zich echter wel eens onveilig in de buurt waar men woont. Ouderen geven gemiddeld een 6,5 voor de veiligheid in hun buurt.
- Bijna 30% van de ouderen geeft aan dat hun buurt er het laatste jaar op achteruit is gegaan. De grootste problemen zijn volgens de Haagse ouderen: (1) hondenpoep op straat, (2) parkeeroverlast, (3) het te hard rijden door de buurt, (4) overlast door jongeren en (5) woninginbraak.
- Over de eigen woning zijn ouderen in het algemeen positiever dan dat zij zijn over de buurt waarin zij wonen. Ouderen (in 2007) geven gemiddeld een 7,7 voor hun eigen woning. Veruit de meerderheid (90% of meer) van de ouderen is tevreden over de indeling en de sfeer van de woning en slechts een klein deel van de ouderen geeft aan dat hun woning te klein is (10%) en slecht onderhouden is (12%).
- Ouderen in Scheveningen, Segbroek en Haagse Hout zijn in het algemeen het meest vaak tevreden over hun leefomgeving. In Escamp, Centrum en Laak zijn ouderen het minst vaak positief over hun leefomgeving. Dit zijn ook de stadsdelen waar de achterstandswijken zich bevinden, waarvan bekend is dat de leefomgeving slechter is dan in andere wijken.
- Ouderen zijn in het algemeen positiever over de sociale cohesie in hun buurt dan gemiddeld voor heel Den Haag. Daarnaast zijn Haagse ouderen ook positiever over de veiligheid in hun buurt. Wel geven 55-plussers vaker aan dat de buurt waarin zij wonen er het laatste jaar op achteruit is gegaan. Ouderen zijn vaker tevreden met hun eigen woning dan we zien onder alle Hagenaars.
- Door de jaren heen zijn ouderen minder positief geworden over de sociale cohesie in hun buurt. Overigens geldt dit ook voor de gehele Haagse bevolking. Het aandeel ouderen dat vindt dat de buurt waarin zij wonen verslechterd is, is de afgelopen twee jaar gedaald. In 2007 zagen we op dit punt nog een stijging. Het gevoel van veiligheid in de buurt is de afgelopen jaren redelijk stabiel. En ook in de waardering van de woning is geen duidelijk daling dan wel stijging te herkennen.

Financiële positie

Om een beeld te krijgen van de financiële positie van Haagse ouderen is gekeken naar de beleving van ouderen wat betreft de ontwikkeling van hun financiële positie, het moeten bezuinigen en het hebben van schulden. Daarnaast is ook gekeken naar het gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen.

- Iets meer dan de helft (51%) van de ouderen heeft (in 2009) een laag huishoudinkomen, wat wil zeggen een inkomen van maximaal 1.750 euro (netto) per maand. 18% van de ouderen heeft een hoog inkomen (meer dan 3.050 euro per maand).
- Ruim een kwart (26%) van de ouderen geeft aan dat hun financiële situatie in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek is verslechterd. Slechts in 3% van de gevallen geven ouderen aan dat hun situatie is verbeterd.
- Tweevijfde (21%) van de 55-plussers moet wel eens bezuinigen. Het gaat hierbij om bezuinigingen op eten, kleding of het wachten met het betalen van diverse rekeningen.
- Van alle ouderen geeft 7% aan schulden te hebben. Overigens worden hierbij de hypotheekschuld en betalingsachterstanden die op korte termijn kunnen worden ingelopen, niet meegerekend.

- Van de ouderen ontvangt rond de 44% zorgtoeslag. 15% van de ouderen ontvangt huurtoeslag; dit is bijna 51% van de ouderen die in een huurwoning wonen. Het gebruik van de Ooievaarspas is het laagst; 14% van de ouderen maakt gebruik van deze kortingspas.
- Vergeleken met alle Hagenaars hebben ouderen gemiddeld minder te besteden. Ouderen geven daarnaast vaker aan dat hun financiële situatie in het laatste jaar is verslechterd. Opvallend is dan ook dat ouderen relatief minder vaak hoeven te bezuinigen om rond te komen en dat zij duidelijk minder vaak schulden hebben. Ouderen maken wel iets vaker gebruik van de genoemde inkomensondersteunende voorzieningen; zij hebben ook vaker een lager inkomen.
- Binnen de groep ouderen geldt; hoe hoger de leeftijd, hoe lager het inkomen. 75-plussers hebben vaker dan de overige leeftijdsgroepen een laag huishoudinkomen, terwijl ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar oud vaker een middel of hoog inkomen hebben. Dit is niet vreemd aangezien ouderen van hogere leeftijd vaker alleenstaand zijn en dus afhankelijk van één inkomen. 75-plussers hebben, ondanks dat zij vaker een lager inkomen hebben, hun financiële zaken wel het meest op orde; zij hoeven niet vaak te bezuinigen (14%) en hebben ook minder vaak schulden (1%). Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar moeten vaker wel eens bezuinigen (24%) en hebben vaker schulden (11%). Dit is opvallend aangezien zij vaker een hoog inkomen hebben. 75-plussers maken relatief gezien vaker gebruik van de zorgtoeslag, huurtoeslag en de Ooievaarspas. Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar oud maken het minst gebruik van deze voorzieningen; zij hebben vaker een hoger inkomen en hebben daardoor vaker geen recht op deze inkomensondersteunende voorzieningen.
- Ten opzichte van 2007 geven in 2009 meer ouderen in de leeftijd van 55 – 74 aan dat hun situatie slechter is geworden. Ook meer ouderen moeten wel eens bezuinigen om rond te kunnen komen.

Maatschappelijke participatie en sociale contacten

Om een beeld te krijgen van de maatschappelijke participatie en sociale contacten van Haagse ouderen is gekeken naar de maatschappelijke inzet van ouderen wat betreft werk, vrijwilligerswerk en mantelzorg. Ook is gekeken naar de deelname aan activiteiten, zoals het bezoek aan culturele voorzieningen en het bezoek aan buurthuizen en ontmoetingscentra. Daarnaast is aan de ouderen gevraagd of zij zelf vinden dat zij voldoende sociale contacten hebben.

- 24% van de ondervraagde ouderen (in 2009) werkt meer dan 12 uur per week en wordt tot de werkende beroepsbevolking gerekend. Dit zijn met name ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar.
- Ruim één vijfde (21%) van de ouderen doet aan vrijwilligerswerk. De meerderheid (68%) van hen doet minimaal één keer per week aan vrijwilligerswerk en 38% zelfs meer dan één keer per week. Ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar doen het meest vaak vrijwilligerswerk
- Bijna een kwart (24%) van de ouderen verleende in het jaar voorafgaand aan het onderzoek mantelzorg. Meest voorkomende hulp die gegeven wordt is 'begeleiding'. Het gaat hierbij om hulp bij bijvoorbeeld de administratie of bij het invullen van formulieren, het regelen van zaken en vervoer naar activiteiten / bezoeken buitenshuis.
- Met name het bezoek aan culturele voorzieningen en het bezoek aan een kerk, moskee, mandir of een ander 'gebedshuis' is onder ouderen relatief hoog (in vergelijking met andere activiteiten). Bijna de helft (48%) van de ouderen bezoekt minimaal één keer per jaar een culturele voorziening in Den Haag, zoals theaters en musea. 38% van de ouderen gaat wel eens naar de kerk of een ander 'gebedshuis'.
- Het bezoek aan een buurthuis of ontmoetingscentrum is onder ouderen het laagst; 11% van de ouderen gaat hier wel eens naar toe.
- 22% van alle ouderen is lid van een sportvereniging. Dit is de helft van de ouderen die één of meer sporten beoefent.
- Zelf vinden ouderen in het algemeen dat zij voldoende sociale contacten hebben; 89% (van de zelfstandig wonende ouderen) vindt dat zij voldoende sociale contacten hebben (11% vindt dit dus niet). 15% van de ouderen zou graag meer contacten willen hebben.

- De maatschappelijke participatie is onder 75-plussers minder hoog dan onder de jongere ouderen. Dit is niet vreemd aangezien de gezondheid van deze ouderen vaker minder goed is en zij hierdoor vaker belemmerd worden om actief deel te nemen.
- Ouderen zijn vaker dan gemiddeld actief als vrijwilliger. Daarnaast is ook de frequentie van deze inzet hoger onder ouderen dan onder de gehele Haagse bevolking. 55-plussers verlenen ook vaker mantelzorg.
Wat betreft de deelname aan activiteiten zien we dat ouderen iets vaker een theater, museum of andere culturele voorzieningen bezoeken. Ook gaan zij vaker naar een ontmoetingscentrum of buurthuis. Ouderen gaan in 2009 wel minder vaak naar een buurthuis of ontmoetingscentrum dan in 2007 het geval was.
- De maatschappelijke inzet (wat betreft betaald werk en vrijwilligerswerk) van ouderen is de afgelopen twee jaar redelijk stabiel. Ook het aandeel ouderen dat in 2009 aangeeft voldoende sociale contacten te hebben is vergelijkbaar met 2007.

5.3 VOORZIENINGEN VOOR OUDEREN IN DEN HAAG

Om als oudere zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen is het van belang dat er goede voorzieningen voor ouderen zijn. Even belangrijk daarbij is dat de ouderen weten dat deze voorzieningen er zijn en bij wie zij voor hulp kunnen aankloppen.

Bekendheid met voorzieningen

Er zijn meerdere instanties in Den Haag die informatie en advies aan ouderen kunnen geven en hen kunnen helpen bij bijvoorbeeld het aanvragen van bepaalde voorzieningen. Zo zijn er i-Shops waar ouderen informatie kunnen krijgen over zaken op het gebied van onder andere wonen, zorg en welzijn. Ook kunnen zij hier hulp krijgen bij onder andere het aanvragen van zorgvoorzieningen. Ook zijn er Advies- en informatiebalies, waar ouderen (en andere inwoners) terecht kunnen voor bijvoorbeeld vragen over ingewikkelde wetten, regelingen en formulieren of als men wil weten of zij recht hebben op bepaalde uitkeringen of toeslagen. Bij de Advies- en informatiebalies kunnen ouderen onder andere spreken met Sociaal Raadslieden. Zij kunnen helpen met vragen en problemen op sociaaljuridisch gebied.
Daarnaast is veel informatie via internet te vinden.

- Van de ouderen (in 2009) maakt 65% gebruik van internet. Er lijkt een duidelijke relatie te bestaan tussen het gebruik van internet en leeftijd. 'Oudere' ouderen maken duidelijk minder vaak gebruik van internet dan 'jongere' ouderen. Verder zien we dat het internetgebruik onder ouderen de laatste twee jaar is toegenomen.
- Van de ouderen die internet gebruiken zoekt een meerderheid (68%) wel eens informatie op over zaken rond gezondheid en welzijn. Ouderen in de leeftijd van 55 – 64 jaar gebruiken internet het meest vaak om deze informatie op te zoeken.
- Van de 65-plussers (met of zonder handicap)¹⁵ is 'slechts' 7% bekend met de zogenaamde i-Shops. Van alle 65-plussers geeft 1,6% aan wel eens bij een i-Shop te hebben aangeklopt.
- De bekendheid met de Advies- en informatiebalies is iets groter; 14% van de ouderen (8,5% onder 65-plussers) is bekend met de Advies- en informatiebalie. Van alle ouderen heeft 2,4% wel eens gebruik gemaakt van de diensten van deze balies.
- De bekendheid met Sociaal Raadslieden is groter; 37% van de ouderen kent de Sociaal Raadslieden. Van hen heeft 12% wel eens gebruik gemaakt van de diensten van deze Raadslieden. Van alle ouderen is dit 4,4%.
- Wat betreft de bekendheid met de i-Shops, de Advies- en informatiebalies en Sociaal Raadslieden is het beeld binnen de groep ouderen divers. 75-plussers weten vaker dan 65 – 74 jarigen van het bestaan van de i-Shops af. Ouderen in de leeftijd van 65 – 74 jaar zijn weer het meest bekend met de Sociaal Raadslieden en 55 – 64 jarigen zijn vaker bekend met de Advies- en informatiebalies.

¹⁵ De vragen rond de i-Shops zijn alleen gesteld aan personen van 65 jaar of ouder en personen die een handicap en/of een chronische aandoening hebben.

- De bekendheid met de Advies- en informatiebalies en de Sociaal Raadslieden lijkt in de afgelopen jaren te zijn afgenomen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat deze voorzieningen momenteel gecentreerd zijn binnen één dienst namelijk het Wmo-loket 'Den Haag OpMaat'. Ouderen zijn wellicht wel bekend met dit loket, maar niet meer met de 'namen' van de afzonderlijke diensten daarbinnen.

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), voorheen de Wet Voorzieningen Gehandicapten (WVG), moet ervoor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en meedoen in de samenleving. Gehandicapten/chronisch zieken en ouderen kunnen een beroep doen op de Wmo voor bijvoorbeeld vervoersvoorzieningen, woonvoorzieningen of hulp bij het huishouden. Bekendheid met deze wet is dus voor ouderen belangrijk.

- Van de 65-plussers (met of zonder handicap)¹⁶ kent één derde de Wmo. Van degenen die bekend zijn met de Wmo heeft bijna de helft (45%) wel eens een aanvraag ingediend (van alle 65-plussers is dit 15%). In veel gevallen zijn het aanvragen voor hulp bij het huishouden en voor woonvoorzieningen als een douchekruk, verhoogde keuken en handgrepen voor in de douche en toilet.
- 75-plussers zijn vaker dan 65 – 74 jarigen bekend met de Wmo.

Bereik van voorzieningen en organisaties

Er is veelal geen specifieke informatie beschikbaar over het bereik van de verschillende voorzieningen onder ouderen. In het algemeen zien we dat het bereik van de meerderheid van de voorzieningen (onder alle Hagenaars) gegroeid is.

- Voor bijna alle voorzieningen van de Wmo is het aantal uitstaande en nieuw toegekende voorzieningen het afgelopen jaar (2008) toegenomen.
- Het aantal vragen dat bij het Centraal Informatie Punt Ouderen (CIPO) binnenkomt groeit ieder jaar. Ten opzichte van 2006 is het aantal vragen in 2008 met 37% gegroeid tot ruim 6.000 vragen.
- Het aantal gebruikers van inkomensondersteunende voorzieningen als de Ooievaarspas en het Fonds voor ouderen is het afgelopen jaar toegenomen. Voor het Fonds voor ouderen is ook het deel van de doelgroep dat bereikt wordt toegenomen.
- Ook het aantal voorzieningen die gericht zijn op sociale contacten en activiteiten, zoals ouderensociëteiten, koppels oudere – vrijwilliger en groepswoonprojecten, is toegenomen.
- Daarnaast is ook het aantal abonnementen op de boodschappenbegeleidingsdienst gegroeid.

5.4 CONCLUSIE

In voorliggende Ouderenwijzer is een breed scala aan informatie over de situatie van ouderen in Den Haag aan bod gekomen. De vraag is welke aanknopingspunten de informatie biedt voor het seniorenbeleid. Omdat de monitor een veelheid aan informatie bevat zijn alleen aan de meest in het oog springende uitkomsten conclusies verbonden.

Het aantal ouderen zal in de komende jaren toenemen. Zij zullen een steeds groter aandeel van de totale Haagse bevolking innemen. Haagse ouderen blijven wat dit betreft een belangrijke doelgroep voor beleid. Gelet op de verwachtingen in de toekomst, is het goed om rekening te houden met een aantal ontwikkelingen:

- de gemiddelde leeftijd van de ouderenbevolking zal gaan stijgen,
- het aandeel mannen onder de 55-plussers zal gaan toenemen,
- het aandeel allochtone ouderen zal gaan toenemen,
- het absolute aantal alleenstaanden zal (het meest) blijven groeien. Het aandeel eenpersoonshuishoudens zal echter gaan afnemen ten gunste van huishoudens bestaande uit meerdere personen.

¹⁶ De vragen rond de Wmo zijn alleen gesteld aan personen van 65 jaar of ouder en personen die een handicap en/of een chronische aandoening hebben.

De gezondheid van ouderen (als groep) is de afgelopen jaren niet beter of slechter geworden. Het aandeel ouderen dat regelmatig sport (één keer per maand of vaker) is relatief laag (nog geen 40%). Het stimuleren van sport (en beweging) onder ouderen zal wellicht op termijn een positieve invloed hebben op de gezondheid van ouderen.

Haagse ouderen geven aan dat hun financiële situatie het afgelopen jaar slechter is geworden. Met de huidige economische crisis is de verwachting dat dit op korte termijn niet zal verbeteren.

Beleidsinterventies op dit terrein zullen met name uit de hoek van de inkomensondersteunende voorzieningen mogelijk zijn. Uit de gegevens in de rapportage blijkt dat een deel van de ouderen deze voorzieningen niet kent of denkt dat zij er niet voor in aanmerking komen. Een van de mogelijkheden is dan ook het vergroten van de bekendheid met deze voorzieningen.

Dit geldt ook voor andere voorzieningen in Den Haag waar ouderen gebruik van kunnen maken, zoals i-Shops, Advies- en informatiebalies en voorzieningen vanuit de Wmo. Hoewel het gebruik van de meeste voorzieningen de afgelopen jaren is gegroeid, blijkt ook dat ouderen niet altijd even (goed) bekend zijn met deze voorzieningen.

Het internet kan hierbij een belangrijk medium zijn, aangezien het gebruik onder ouderen toeneemt. Wel moet hierbij rekening worden gehouden dat bepaalde subgroepen ouderen, zoals 75-plussers, minder gebruik maken van internet.

Wat betreft de leefomgeving geven ouderen aan dat met name de sociale cohesie in de buurt het afgelopen jaar gedaald is. Iets wat overigens ook de overige bewoners van Den Haag aangeven.

Daarnaast vinden ouderen vaker dan gemiddeld dat hun buurt er op achteruit gaat.

Voor het verbeteren van de leefomgeving van ouderen (en andere inwoners) zou het beleid zich dus (meer) kunnen richten op de sociale cohesie in de buurt. Met name in de stadsdelen Centrum en Escamp zijn de mogelijkheden om de waardering van de buurt te verbeteren gunstig, aangezien de leefomgeving in deze stadsdelen momenteel het minst positief gewaardeerd worden.

Hoewel de maatschappelijke inzet van ouderen wat betreft vrijwilligerswerk duidelijk hoger is dan gemiddeld onder de gehele Haagse bevolking, is er op dit punt ook nog iets te 'winnen'. Een deel van de ouderen die momenteel geen vrijwilligerswerk doen, geeft aan dat zij dit wel zouden willen.

Daarnaast geeft een deel van de ouderen die reeds als vrijwilliger actief zijn, aan dat zij zich vaker zouden willen inzetten.

Bijlagen

BIJLAGE 1 OVERZICHT VAN DE GEBRUIKTE BRONNEN EN ONDERZOEKEN

In deze rapportage zijn een aantal verschillende bronnen en onderzoeken gebruikt om informatie te verzamelen over de groep Haagse ouderen:

- Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) van de gemeente Den Haag,
- bevolkingsprognoses opgesteld door de Dienst Stedelijke Ontwikkeling,
- Stadsenquête,
- Veiligheidsmonitor,
- Wmo Monitor,
- jaarverslagen van welzijnsorganisaties.

Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)

Alle inwoners van Den Haag staan geregistreerd in de Gemeentelijke Basis Administratie. In dit bestand zijn alle inwoners opgenomen met daarbij diverse kenmerken, waaronder leeftijd, geslacht, geboorteland, huisadres, etc. Dit bestand wordt door de Dienst Burgerzaken beheerd.

Omdat er elke dag mutaties kunnen plaatsvinden in de GBA is voor dit onderzoek gebruik gemaakt van zogenaamde 'bevroren' bestanden. Peildatum hierbij is 31 december van ieder jaar; dit wil zeggen dat het bestand de situatie weergeeft op 1 januari (van het volgende jaar).

Er worden uitkomsten gepresenteerd uit drie jaren; 2005, 2007 en 2009. Als er in de tekst dus een jaartal wordt genoemd, bijvoorbeeld 2009, gaat het dus om de aantallen op 1 januari (2009).

Bevolkingsprognose

Eens in de twee jaar maakt de Dienst Stedelijke Ontwikkeling van de gemeente Den Haag een prognose van de ontwikkelingen in de bevolkingsopbouw, de huishoudenssamenstelling en de ontwikkeling van de bevolking naar etnische groepen.

De prognose wordt gemaakt op basis van inzichten wat betreft demografische kenmerken als geboorte, sterfte en binnenlandse en buitenlandse migratie en op basis van het beleidsmatig bepaalde woningbouwprogramma. Voor de berekening wordt gebruik gemaakt van een gemeentelijk bevolkingsprognose model (GBPRO) dat ontwikkeld is door de Vereniging van Statistiek en Onderzoek (VSO).

Via 'Den Haag in Cijfers' worden de prognoses digitaal beschikbaar gesteld.

In deze rapportage wordt gebruik gemaakt van de prognoses voor de periode 2008-2025. De prognose geeft de meest waarschijnlijke toekomstige ontwikkelingen weer op basis van de huidige inzichten. De gepresenteerde cijfers geven de richting op lange termijn aan. Dat betekent niet dat de cijfers ook jaarlijks precies zo uit zullen komen.

Stadsenquête

De Stadsenquête is een onderzoek dat ieder jaar onder een deel van de Haagse bevolking wordt gehouden. In de Stadsenquête komt een groot aantal actuele beleidsonderwerpen aan bod, o.a. over onderwijs, cultuur, welzijn, jeugd, burgerschap, zorg en sport. Verschillende diensten binnen de gemeente Den Haag leveren input voor de vragenlijst.

De Stadsenquête bestaat uit 4 verschillende vragenlijsten en wordt telefonisch of via internet afgenomen onder een representatieve steekproef van de Haagse bevolking. Niet iedereen krijgt dus dezelfde vragen. Bij het trekken van de steekproef is rekening gehouden met de verdeling naar stadsdeel, leeftijd, sekse en etniciteit om een zo representatief beeld te krijgen van de gehele Haagse bevolking (van 16 jaar en ouder). Om dezelfde reden zijn de uitkomsten ook nog eens (achteraf) gewogen, zodat er uitspraken kunnen worden gedaan over de gehele populatie.

Wel moet hierbij rekening worden gehouden met de betrouwbaarheid en de nauwkeurigheidsmarges. Kort gezegd betekent dit dat de uitkomsten die worden gepresenteerd een aantal procenten kan afwijken. De mate van nauwkeurigheid neemt af naarmate het aantal respondenten kleiner is. Bij de berekening van de marges wordt doorgaans uitgegaan van 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als het onderzoek 100 maal herhaald wordt er 95 keer een waarde wordt gevonden die binnen de marges ligt.

Gebruik uitkomsten Stadsenquête in de Ouderenwijzer

In deze rapportage worden verschillende uitkomsten van de Stadsenquête voor de doelgroep 55-plus gepresenteerd. Het gaat hierbij om de gewogen uitkomsten.

Omdat er gebruik is gemaakt van een steekproef en de uitkomsten gewogen zijn, mogen we ervan uitgaan dat de uitkomsten representatief zijn voor de gehele populatie Haagse ouderen. Overigens is het wel van belang om hierbij rekening te houden met het feit dat personen in verpleeg- en verzorgingshuizen (vaak ouderen) niet in de steekproef betrokken zijn.

Vergelijkbaarheid jaren

Er worden uitkomsten gepresenteerd uit drie jaren; 2005, 2007 en 2009. Door wijzigingen in de vragenlijst in de loop der jaren is het niet voor alle uitkomsten mogelijk om ook daadwerkelijk 3 jaren te presenteren. Met name in 2005 zijn een aantal vragen die in deze Ouderenwijzer worden meegenomen, niet gesteld.

Daarbij komt nog dat in vergelijking met 2009 zowel in 2005 als in 2007 het aantal ouderen in de leeftijdscategorie 75-plus relatief kleiner is dan het aantal ouderen in de beide andere leeftijdscategorieën. Om deze reden is bij de vergelijking met 2005 en 2007 alleen gekeken naar de afzonderlijke leeftijdscategorieën (tot 75 jaar) en niet naar de totale groep ouderen.

Veiligheidsmonitor

De Veiligheidsmonitor is een onderzoek dat periodiek onder een deel van de Haagse bevolking wordt gehouden. In de Veiligheidsmonitor worden vragen gesteld over de beleving van leefbaarheid en veiligheid. Onderwerpen die aan de orde komen zijn; de huidige situatie van de eigen buurt, de leefbaarheid, de veiligheid, de sociale samenhang, de woning, de subjectieve beleving van het eigen welzijn en toekomstverwachtingen.

De Veiligheidsmonitor bestaat uit één vragenlijst en wordt telefonisch of via internet afgenomen onder een representatieve steekproef van de Haagse bevolking. Bij het trekken van de steekproef is rekening gehouden met de verdeling naar stadsdeel, leeftijd, sekse en etniciteit om en zo representatief beeld te krijgen van de gehele Haagse bevolking (van 16 jaar en ouder). Om dezelfde reden zijn de uitkomsten ook nog eens (achteraf) gewogen, zodat er uitspraken kunnen worden gedaan over de gehele populatie.

Wel moet hierbij rekening worden gehouden met de betrouwbaarheid en de nauwkeurigheidsmarges. Kort gezegd betekent dit dat de uitkomsten die worden gepresenteerd een aantal procenten kan afwijken. De mate van nauwkeurigheid neemt af naarmate het aantal respondenten kleiner is. Bij de berekening van de marges wordt doorgaans uitgegaan van 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als het onderzoek 100 maal herhaald wordt er 95 keer een waarde wordt gevonden die binnen de marges ligt.

Gebruik uitkomsten Veiligheidsmonitor in de Ouderenwijzer

In deze rapportage worden verschillende uitkomsten van de Veiligheidsmonitor voor de doelgroep 55-plus gepresenteerd. Het gaat hierbij om de gewogen uitkomsten.

Omdat er gebruik is gemaakt van een steekproef en de uitkomsten gewogen zijn, mogen we ervan uitgaan dat de uitkomsten representatief zijn voor de gehele populatie Haagse ouderen. Overigens is het wel van belang om hierbij rekening te houden met het feit dat personen in verpleeg- en verzorgingshuizen (vaak ouderen) niet in de steekproef betrokken zijn.

Vergelijkbaarheid jaren

Er worden uitkomsten gepresenteerd uit drie jaren; 2004, 2007 en 2008. Door wijzigingen in de vragenlijst in de loop der jaren is het niet voor alle uitkomsten mogelijk om ook daadwerkelijk 3 jaren te presenteren. Zo zijn een aantal vragen wat betreft de evaluatie van de buurt en eigen woning in 2008 alleen aan bewoners van de zogenaamde krachtwijken gesteld en is er op dit punt geen vergelijking mogelijk. Daarom wordt in dit geval 2007 als uitgangspunt genomen.

Daarbij komt nog dat in vergelijking met 2008 zowel in 2004 als in 2007 het aantal ouderen in de leeftijdscategorie 75-plus relatief kleiner is dan het aantal ouderen in de beide andere leeftijdscategorieën. Om deze reden is bij de vergelijking met 2004 en 2007 alleen gekeken naar de afzonderlijke leeftijdscategorieën (tot 75 jaar) en niet naar de totale groep ouderen.

Wmo Monitor

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), die op 1 januari 2007 is ingegaan, verplicht de gemeente jaarlijks te rapporteren over de prestaties op het gebied van de Wmo en over de tevredenheid van de doelgroep. Dit gebeurt in de zogenaamde Wmo Monitor.

Gebruik uitkomsten Wmo Monitor in de Ouderenwijzer

In deze rapportage worden verschillende uitkomsten van de Wmo Monitor gepresenteerd. Het is niet mogelijk om in alle gevallen de uitkomsten te specificeren voor 55-plussers. In dat geval worden uitkomsten gepresenteerd voor heel Den Haag.

Vergelijkbaarheid jaren

De gegevens die gepresenteerd worden, hebben betrekking op 2007 en 2008. Waar mogelijk zijn de gegevens van 2006 (het jaar vóór de invoering van de Wmo) ook weergegeven.

Jaarverslagen

De welzijnsorganisaties in Den Haag (die subsidie krijgen) zijn verplicht om ieder jaar een jaarverslag op te stellen.

Gebruik van jaarverslagen in de Ouderenwijzer

Een deel van de informatie uit de jaarverslagen wordt als gegevensbasis gebruikt in de Wmo Monitor. Voor deze informatie is in de rapportage dan ook de Wmo Monitor als bron gebruikt. Alleen in die gevallen waarin de jaarverslagen aanvullende informatie boden zijn de jaarverslagen gebruikt.

Colofon

Uitgave

Gemeente Den Haag
Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn

Vormgeving en productie

Gemeente Den Haag
Intern Dienstencentrum

Oplage

200 exemplaren
Oktober 2010